

ОСНОВНА ШКОЛА „ЂУРА ЈАКШИЋ“

БРОЈ: I-160/19

ДАНА: 28.06.2019. године

ЗРЕЊАНИН



**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ ЗА ДРУГИ ЦИКЛУС (V, VI, VII, И VIII РАЗРЕД)
ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „ЂУРА ЈАКШИЋ“ ЗРЕЊАНИН**

ЗА ПЕРИОД
ОД ШКОЛСКЕ 2018/2019. ГОДИНЕ
ДО ШКОЛСКЕ 2021/2022. ГОДИНЕ

(Пречишћен текст)

Основна школа “Ђура Јакшић”
Зрењанин, Цара Душана 80а
тел. 023 566-208, 023 511-304
тел./факс 023 535-249
E-mail atr@osdjurajaksic.edu.rs
Web sajt www.osdjurajaksic.edu.rs

(Основни текст дел.бр. I-182/18 од 29.06.2018. године,
Измене и допуне 1 дел.бр. I-244/18 од 14.09.2018. године,
Измене и допуне 2 дел.бр. I-345/18 од 28.11.2018. године,
Измене и допуне 3 дел.бр. I-160/19 од 28.06.2019. године)

Садржај:	страна
1. Полазне основе рада	1
2. Сврха, циљеви и задаци Школског програма	5
2.1. Циљеви образовања и васпитања	5
2.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања	6
3. Основни подаци о школи	8
3.1. Локалитет и окружење	8
3.2. Број школских зграда и објеката	9
3.3. Техничка опремљеност школе	10
3.4. Људски ресурси (списак кадра који изводи наставу од V-VIII разреда)	11
3.4.1 Посебна задужења наставника предметне наставе, стручних сарадника	15
3.5. Подаци о ученицима од V-VIII разреда	20
4. Наставни план основног образовања и васпитања у II циклусу	21
4.1. Листа наставних предмета у петом разреду са фондом часова	21
4.2. Листа наставних предмета у шестом разреду са фондом часова	21
4.3. Листа наставних предмета у седмом разреду са фондом часова	22
4.4. Листа наставних предмета у осмом разреду са фондом часова	22
5. Недељни и годишњи фонд часова за ученике у II циклусу	23
6. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у V разреду	24
6.1. Програми за обавезне наставне предмете у петом разреду	25
6.1.1. Програм за обавезни наставни предмет: српски језик и књижевност	25
6.1.2. Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	29
6.1.3. Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	30
6.1.4. Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	31
6.1.5. Програм за обавезни наставни предмет: историја	33
6.1.6. Програм за обавезни наставни предмет: географија	36
6.1.7. Програм за обавезни наставни предмет: математика	39
6.1.8. Програм за обавезни наставни предмет: биологија	41
6.1.9. Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	43
6.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	45
6.1.11. Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	46
6.2. Програми за изборне наставне предмете у V разреду	50
6.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	51
6.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	52
6.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	53
6.3. Програми за слободне наставне активности у V разреду	54
6.3.1. Хор и оркестар	54
6.4. Програм допунске наставе по предметима у V разреду	55
6.5. Програм додатне наставе по предметим у V разреду	57
6.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у V разреду	62
6.7. Програм екскурзија, излета и посета	65

7. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у VI разреду	66
7.1 Програми за обавезне наставне предмете у VI разреду	67
7.1.1.Програм за обавезни наставни предмет: српски језик књижевност	67
7.1.2.Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	71
7.1.3.Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	72
7.1.4.Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	73
7.1.5.Програм за обавезни наставни предмет: историја	75
7.1.6.Програм за обавезни наставни предмет: географија	77
7.1.7.Програм за обавезни наставни предмет: физика	79
7.1.8.Програм за обавезни наставни предмет: математика	82
7.1.9.Програм за обавезни наставни предмет: биологија	83
7.1.10.Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	86
7.1.11.Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	88
7.3.11.Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	90
7.2 Програми за изборне наставне предмете у VI разреду	93
7.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	94
7.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	95
7.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	96
7.3 Програми за слободне наставне активности у VI разреду	97
7.3.1. Чуvari природе	97
7.3.2. Свакодневни живот у прошлости	97
7.4. Програм допунске наставе по предметима у VI разреду	98
7.5. Програм додатне наставе по предметима у VI разреду	100
7.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у VI разреду	103
7.7. Програм екскурзија, излета и посета	108
7.8. Програм међународне сарадње	108
 8. Програми за обавезне и изборне наставне предмете у VII разреду	 109
8.1 Програми за обавезне наставне предмете у VII разреду	110
8.1.1.Програм за обавезни наставни предмет: српски језик књижевност	110
8.1.2.Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	113
8.1.3.Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	114
8.1.4.Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	115
8.1.5.Програм за обавезни наставни предмет: историја	117
8.1.6.Програм за обавезни наставни предмет: географија	119
8.1.7.Програм за обавезни предмет: физика	123
8.1.8.Програм за обавезни наставни предмет: математика	126
8.1.9.Програм за обавезни наставни предмет: биологија	128
8.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: хемија	130
8.1.11.Програм за обавезни наставни предмет: техника и технологија	132
8.1.12.Програм за обавезни наставни предмет: информатика и рачунарство	135
8.1.13. Програм за обавезни наставни предмет: физичко и здравствено в.	136
8.2. Програми за изборне наставне предмете у VII разреду	139
8.2.1. Програм за изборни наставни предмет: верска настава	140
8.2.2. Програм за изборни наставни предмет: грађанско васпитање	141

8.2.3. Програм за изборни наставни предмет: немачки језик	142
8.3. Програми за слободне наставне активности у VII разреду	143
8.3.1. Цртање, сликање и вајање	143
8.4. Програм допунске наставе по предметима у VII разреду	144
8.5. Програм додатне наставе по предметима у VII разреду	146
8.6. Програм ваннаставних активности ученика по областима у VII разреду	150
8.7. Програм екскурзија, излета и посета	156
 9. Програми за обавезне, обавезне изборне и изборне наставне предмете у VIII разреду	 158
9.1. Програми за обавезне наставне предмете у VIII разреду	159
9.1.1. Програм за обавезни наставни предмет: српски језик	159
9.1.2. Програм за обавезни наставни предмет: енглески језик	162
9.1.3. Програм за обавезни наставни предмет: ликовна култура	163
9.1.4. Програм за обавезни наставни предмет: музичка култура	164
9.1.5. Програм за обавезни наставни предмет: историја	166
9.1.6. Програм за обавезни наставни предмет: географија	170
9.1.7. Програм за обавезни наставни предмет: физика	173
9.1.8. Програм за обавезни наставни предмет: математика	175
9.1.9. Програм за обавезни наставни предмет: биологија	179
9.1.10. Програм за обавезни наставни предмет: хемија	185
9.1.11. Програм за обавезни наставни предмет: техничко и информатичко о.	187
9.1.12. Програм за обавезни наставни предмет: физичко васпитање	188
9.2. Програми за обавезне изборне наставне предмете у VIII разреду	190
9.2.1. Програм за обавезан изборни наставни предмет: верска настава	191
9.2.2. Програм за обавезан изборни наставни предмет: грађанско васпитање	192
9.2.3. Програм за обавезан изборни наставни предмет: немачки језик	193
9.2.4. Програм за обавезан изборни наставни предмет: изабрани спорт	194
9.3. Програми за изборне наставне предмете у VIII разреду	195
9.3.1. Програм за изборни наставни предмет: информатика и рачунарство	196
9.4. Програм допунске наставе по предметима у VIII разреду	197
9.5. Програм додатне наставе по предметима у VIII разреду	199
9.6. Програм слободних активности ученика по областима у VIII разреду	202
9.7. Програм екскурзија, излета и посета	206
 10. Наставне методе, облици рада који ће се користити у остваривању програма обавезних и изборних предмета	 207
11. Активности ученика приликом остваривања програма	207
 12. Остали програми обавезно – васпитног рада	 208
12.1. Програм рада одељенског старешине	208
12.2. Програм културних активности школе	210
12.3. Програм школског спорта и спортских активности	213
12.4. Програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	214
12.5. Програм професионалне оријентације	224

12.6. Програм здравствене заштите	228
12.7. Програм социјалне заштите	231
12.8. Програм заштите животне средине	233
12.9. Програм сарадње са локалном самоуправом	236
12.10. Програм сарадње са породицом	238
12.11. Програм рада школске библиотеке	242
12.12. Програм индивидуализације наставе	244
12.13. Програм безбедности и здравља на раду	252
13.Оцењивање ученика	254
14.Стручно усавршавање наставника	255
15.Праћење и евалуација школског програма	258

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА

„Службени гласник РС“

- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године („Службени гласник РС“, бр. 107/12)
 - Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља („Службени гласник РС“, бр. 122/08)
 - Правилник о националном оквиру образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 98/17)
 - Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања (Влада Републике Србије августа 2005. године)
 - Посебан протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (Министарство просвете Републике Србије од 04.10.2007. године)
-
1. Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр.88/17, 27/18 – др. закон, 10/19)
 2. Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/1,101/17, 27/18 – др. закон, 10/19)
 3. Закон о уџбеницима („Службени гласник РС“, бр. 27/18)
 4. Закон о друштвеној бризи о деци („Службени гласник РС“, бр. 49/92, 29/93, 53/93, 67/93, 28/94, 47/94, 48/94, 25/96, 29/01, 16/02 - др. закон, 62/03 - др. закон, 64/03 - испр. др. закона, 101/05 - др. Закон, 18/10 - др. Закон, 113/17 – др. закон)
 5. Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на ИОП, његову примену и вредновање („Службени гласник РС“, бр. 74/18)
 6. Правилник о вредновању квалитета рада установе („Службени гласник РС“, бр. 10/19)
 7. Правилник о општим стандардима постигнућа за крај основног образовања и васпитања за страни језик („Службени гласник РС“, бр. 78/17)
 8. Правилник о стандардима квалитета уџбеника и упутство о њиховој употреби („Службени гласник РС“, бр. 42/16, 45/18)
 9. Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Службени гласник РС“, бр. 48/18)

10. Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику („Службени гласник РС“, бр. 80/18)

11. Правилник о критеријумима и стандардима пружања додатне подршке у образовању деце, одраслих и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом у васпитној групи, односно другој школи и породици („Службени гласник РС“, бр. 70/18)

12. Правилник о поступњу установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Службени гласник РС“, бр. 65/18)

13. Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, бр. 46/19)

14. Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установа које обављају делатност основног образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 73/16 и 45/18)

„Службени гласник РС – Просветни гласник“

1. Правилник о општим основама школског програма („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/04)

2. Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставном програму за пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/07, 2/10, 7/10- други правилник, 3/11 - др. правилник, 1/13, 4/13, 11/16, 6/17, 8/17, 9/17, 12/18, 15/18)

3. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/08, 3/11- др. правилник, 7/11 - др. правилници, 1/13, 5/14, 11/16, 3/18, 12/18, 15/18)

4. Правилник о плану наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања и програму наставе и учења за пети и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/18, 18/18, 3/19)

5. Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 18/18)

6. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/09, 3/11- др. правилник, 8/13, 11/16, 7/17, 12/18, 3/19, 12/19)

7. Правилник о програму наставе и учења за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/09, 3/11 - др.правилник, 5/19)
8. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/10, 3/11 - др.правилник, 8/13, 5/14, 11/16, 7/17, 12/18, 10/19)
9. Правилник о плану огледа за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 9/09)
10. Правилник о наставном плану и програму за ученике седмог и осмог разреда основног образовања и васпитања обдарене за математику („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/13)
11. Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/11, 1/12, 1/14, 12/14, 2/18)
12. Правилник о организовању и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 30/19)
13. Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима наставника, стручних сарадника и васпитача у основној школи („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/92 и 2/00)
14. Правилник о стандардима квалитета рада установе („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 14/18)
15. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја („Службени гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/11)
16. Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/12)
17. Правилник о општим стандардима постигнућа - образовни стандарди за крај обавезног образовања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/10)
18. Правилник о плану уџбеника („Службени гласник РС“ – Просветни гласник“, бр. 9/16, 10/16 – испр.,10/17)
19. Каталог уџбеника („Службени гласник РС- Просветни гласник“, бр. 9/16, 5/18, 4/19)
20. Каталог уџбеника за први и пети разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС-Просветни гласник“, бр.4/18, 2/19, 9/19)
21. Каталог уџбеника за други и шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 6/19)

22. Правилник о степену и врсти образовања наставника, васпитача и стручних сарадника у основној школи („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 11/12, 15/13, 2/16, 10/16, 11/16, 2/17, 3/17,13/18)

23. Правилник о степену и врсти образовања наставника који изводе образовноваспитни рад из изборних предмета у основној школи („Службени гласник РС - Просветни гласник“, бр. 11/12, 15/13, 10/16, 11/16, 2/17, 11/17)

24. Правилник о стандардима услова за остваривање посебних програма у области предшколског васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 61/12)

„Службени лист АП Војводине“

1. Правилник о школском календару за основне школе са седиштем на територији Аутономне покрајине Војводине за школску 2019/2020. годину („Службени лист АП Војводине“, бр. 25/19)

Министарство просвете, науке и технолошког развоја

1. Стручно упутство о формирању одељења и начину финансирања у основним и средњим школама за школску 2019/2020. годину, дел.бр.610-00-00625/2019-15 од 28.06.2019. године

2. СВРХА, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

2.1. Циљеви образовања и васпитања

Циљеви образовања и васпитања јесу:

- 1.) Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
- 2.) Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке информатичке писмености, неопходних за живот и рад у савременом друштву;
- 3.) Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса;
- 4.) Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- 5.) Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и у свакодневном животу;
- 6.) Развој мотивације за учење, оспособљавање за самостално учење, учење и образовање током целог живота и укључивање у међународне образовне и професионалне процесе;
- 7.) Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења;
- 8.) Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
- 9.) Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву;
- 10.) Развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- 11.) Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња;
- 12.) Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства;
- 13.) Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности;
- 14.) Формирање ставова, уверења и система вредности, развоја личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа, националних мањина и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа;
- 15.) Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске толеранције и уважавање различитости.

2.2. Општи исходи и стандарди образовања и васпитања

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове, који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- 1.) усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање;
- 2.) науче како да уче и користе свој ум;
- 3.) идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење;
- 4.) раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице;
- 5.) одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима;
- 6.) прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације;
- 7.) ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима;
- 8.) ефикасно и критички користе науку и технологију, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
- 9.) схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани;
- 10.) покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Остварење општих исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

Стандарди образовања и васпитања обухватају:

- 1.) опште и посебне стандарде знања, вештина и вредносних ставова ученика и одраслих
- 2.) стандарде знања, вештина и вредносних ставова за професију наставника и васпитача и њиховог професионалног развоја;
- 3.) стандарде компетенција директора, просветног инспектора и просветног саветника;
- 4.) стандарде квалитета уџбеника и наставних средстава;
- 5.) стандарде квалитета рада установе.

Стандарди постигнућа јесу скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања, односно образовним профилима.

Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога то потребно, посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење његовог развоја.

За ученике са изузетним способностима посебни стандарди постигнућа могу да се прилагођавају сваком појединачно, уз стално праћење развоја.

Образовни стандарди се примењују на све ученике. Образовни стандарди формулисани су на три нивоа постигнућа. Нивои образовних стандарда описују захтеве различите тежине, когнитивне комплексности и обима знања, од једноставнијих ка сложеним. Сваки наредни ниво подразумева да је ученик савладао знања и вештине са претходног нивоа.

1. Основни ниво

На првом нивоу описани су захтеви који представљају базични или основни ниво знања, вештина и умења. Очекује се да ће скоро сви, а најмање 80% ученика/ученица постићи тај ниво. На базичном нивоу налазе се темељна предметна знања и умења, то су функционална и трансферна знања и умења неопходна, како за сналажење у животу, тако и за наставак учења. Знања и умења са основног нивоа најчешће су мање сложена од оних са средњег и напредног нивоа, али то није увек случај. Овде су смештена и она знања и умења која нису једноставна, али су тако темељна да заслужују посебан напор, који је потребан да би њима овладали готово сви ученици.

2. Средњи ниво

На другом нивоу описани су захтеви који представљају средњи ниво знања, вештина и умења. Он описује оно што просечан ученик/ученица може да достигне. Очекује се да ће око 50% ученика/ученица постићи или превазићи тај ниво.

3. Напредни ниво

На трећем нивоу описани су захтеви који представљају напредни ниво знања, вештина и умења. Очекује се да ће око 25% ученика/ученица постићи тај ниво. Знања и умења са овог нивоа су трансферна, пре свега за наставак школовања. Компетенције са напредног нивоа су по правилу и когнитивно сложеније од оних са базичног и средњег нивоа. То значи да се од ученика очекује да анализира, упоређује, разликује, критички суди, износи лични став, повезује различита знања, примењује их и сналази се и у новим и нестандартним ситуацијама.

Детаљније образложење садржаја стандарда по нивоима, исказима и областима уз приказ одабраних задатака, којима се ти искази могу мерити, дати су у посебним приручницима за поједине наставне предмете, намењеним наставницима.

Образовни стандарди се прилажу уз основни текст и чине његов саставни део.

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

3.1 Локалитет и окружење

У једном од најстаријих делова града, на територији Граднулице, 1938. на месту старе тзв. „граднуличке школе“, подигнута је нова модерна школска зграда. Градњу је инвестирала Градска општина на земљишту које је откупила од Православне црквене општине. У темељу школе уграђена је боца са повељом чији текст гласи: „...грађанство града Петровграда високо ценећи народну просвету подиже ову нову основну школу у спомен блаженопочившег Витешког Краља Александра I Карађорђевића Ујединитеља која данашњим и будућим поколењима народне узданице и школској омладини, треба да послужи као топло гнездо у ком ће се васпитавати, просвећивати и напајати духом науке“. Након изградње, школа је добила назив „Витешки Краљ Александар I Ујединитељ“, и носиће га све до 1954. године, када добија назив по прослављеном песнику Ђури Јакшићу, који је једно време и живео у Граднулици.

Највећи број ученика данас школа уписује са ове територије, која броји око 9000 становника. Поред њих васпитно образовни рад похађа и шест ученика из приградског насеља Јанков Мост, где се налазе два издвојена одељења и једна припремна предшколска група деце, у којима се настава одвија на румунском језику. Издвојена одељења су у саставу школе од 1992 године. Саобраћајне везе са приградским насељем су одличне у складу са почетком и крајем наставе.

У непосредној околини матичне школе су: Православна црква, које има све већи значај у животу житеља овог насеља, порта цркве је увек отворена за школску децу; амбуланта; предшколска установа из које стиже највише будућих ученика првог разреда наше школе; Месна заједница са којом школа има интензивну, континуирану, тесну сарадњу. Такође, значајна повезаност постоји са Месном заједницом у Јанков Мосту, која несебично помаже да услови рада у издвојеној подручној школи буду што бољи.

На подручју школе није лоцирана ни једна културна институција, те су ученици упућени на коришћење културно-уметничких садржаја у центру града.

3.2. Број школских зграда и објеката

Матична школа се налази на површини од око 2400 метара квадратних, у свом саставу има следеће просторије:

РБ	НАМЕНА ПРОСТОРИЈЕ	БРОЈ ПРОСТОРИЈА
1	Учионица опште намене	10
2	Кабинети	3
3	Школска радионица	2
4	Сала за физичко васпитање	1
5	Библиотека и читаоница	1
6	Школска кухиња и трпезарија	1
7	Продужени боравак	1
8	Стручни сарадник	1
9	Директор	1
10	Свечана сала	1
11	Наставничка канцеларија	1
12	Секретар	1
13	Рачуноводствени сервис	1
14.	Мултимедијална учионица	1

Школи недостаје простор за четири учионице и свлачионица при сали за физичко васпитање. У том циљу школа је преузела извесне кораке, тражећи од Покрајинског секретаријата за образовање и културу, средства како би се адекватном доградњом овај проблем решио.

Школа у Јанков Мосту површине је 350 метара квадратних, има три учионице, неадекватну салу за физичко васпитање, просторију за рад предшколске групе и наставничку канцеларију. Једна учионица је опремљена ТВ пријемником, компјутером, музичком мини линијом, и DVD уређајем. Вртић је реновиран.

Површина школског дворишта заједно са спортским тереном износи 1400 квадратних метара. Зелених површина има око 1000 метара квадратних, што је недовољно за потребе наших ђака.

Значајну материјалну подршку и добру сарадњу школи дају родитељи школе и Месна заједница Граднулица.

Школа располаже савременим наставним средствима, дидактичким училима, учионичким намештајем и опремљеношћу кабинета савременим наставним училима и средствима за хемију, физику и информатику. Фискултурна сала је опремљена спортским справама и реквизитима.

3.3. Техничка опремљеност школе

Р.Б.	НАСТАВНА СРЕДСТВА	КОМ
1	Касетофон-CD-DVD	11
2	Касетофон	5
3	Мини-линија	4
4	ТВ пријемник	17
5	Видео-рекордер	1
6	Синтисајзер	1
7	Графоскоп	2
8	Фото-апарат - дигитални	2
9	Видео камера	1
10	Видео бим	3
11	Компјутер	25
12	Интерактивна табла	2
13	Пројекционо платно	1
14	Пианино (електрични)	1
15	Органа	1
16	Фото-копир апарат	1
17	Ласерски штампач (црно-бели)	2
18	Инк џет штампач	1
19	Скенер	1
20	Разгласни систем за приредбе	1
21	Разгласни систем у школској згради	1
22	Факс апарат	1
23	Лап топ	9

Ученицима је на располагању богата библиотека са око 7000 књига. Највећи број књига чини школска лектира, али присутне су и књиге научно-популарне садржине, књиге савремених писаца за све узрасте. Стручна литература за наставнике износи око 1000 књига, као и велики број часописа.

У школској 2019/20. матична школа броји укупно 286 ученика од V-VIII разреда, распоређених у 12 одељења.

Матична школа ће радити, као и протеклих година у две смене, недељним смењивањем ученика по сменама.

Стручна спрема свих запослених наставника омогућава стручну заступљеност и квалитетну реализацију образовно -васпитног рада у школи.

3.4. ЉУДСКИ РЕСУРСИ (списак кадра)

ИМЕ ПРЕЗИМЕ НАСТАВНИКА	ЗАДУЖЕЊА У ШКОЛИ	ГОД. РАД. СТА. Ж.А	СТРУЧНИ ИСПИТ ПОЛОЖЕН ДАНА	СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ (АКРЕДИТОВАНИ СЕМИНАРИ)	НЕД. ЧАС.	ГОД. ЧАС.
МАРИЈА МИХАЈЛОВИЋ	НАСТАВНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА	16	10.03.2002.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКИ ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	18	648
РУЖИЦА МИОЛСКИ	НАСТАВНИК СРПСКОГ ЈЕЗИКА	11	10.05.2012.	- КРЕТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА – 90 ЧАСОВА - РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ – 40 ЧАСОВА - АКТИВНО УЧЕЊЕ - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА У ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА - ТАЈНЕ ЧИТАЊА ЛЕКТИРЕ II - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА	20	720
ДАНИЈЕЛА ПРЕЛЕВИЋ	НАСТАВНИК СРПСКОГ Ј.	9	29.10.2013.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	19	684
ЈАСМИНА МИЈАТОВИЋ	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	16	23.04.2003.	- СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ИЗ МАТЕМАТИКЕ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ВЕСНА ВРУЋИНИЋ	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	13	02.04.2012.	- ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720

ТАТЈАНА СТАНИМИРОВИЋ	НАСТАВНИК ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА	14	04.06.2007.	- ЗИМСКА ШКОЛА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА 36 САТИ ОБУКЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	18	648
МАЈА АЛМАЖАН	НАСТАВНИК ЕНГЛЕСКОГ Ј.	13	22.10.2013.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	6	216
КОНСТАНТИН ПРОСУ	НАСТАВ. ЛИК. КУЛТУРЕ	34	24.03.1988.	- АКТИВНО УЧЕЊЕ - КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ	15	540
ИВАНА ПЕТРИЧИЋ	НАСТАВНИК МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ	17	27.09.2007.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	15	540
ВЕРИЦА ПИВК	НАСТАВНИК ИСТОРИЈЕ	30	20.03.1990.	- САРАДЊА СА РОДИТЕЉИМА - ЧИТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ МИШЉЕЊА - ДЕФИНИСАЊЕ НАЈВАЖНИХ ПОЈМОВА, ЦИЉЕВА И ИСХОДА У НАСТАВИ ИСТОРИЈЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - НАСТАВА ИСТОРИЈЕ И ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОЧИНА ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ ИСТРАЖИВАЊЕ И ТИМАЧЕЊЕ ПРОШЛОСТИ – МОТИВАЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ЂУРЂЕВКА ГРУЈИН	НАСТАВНИК ГЕОГРАФИЈЕ	34	30.04.1986.	- ЗИМСКИ СЕМИНАРИ У БЕОГРАДУ - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА У ОБЛАСТИ ИНФОРМАТИКЕ И РАЧУНАРСТВА - ПЕТНИЦА (2006) - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ИЗРАДА МУЛТИМЕДИЈАЛНИХ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА - УПОЗНАВАЊЕ СВЕТА КРОЗ ГЕОГРАФСKE ПОЈМОВЕ У ПРВОМ И ДРУГОМ ЦИКЛУСУ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720

ЈЕЛЕНА БИБИН	НАСТАВНИК БИОЛОГИЈЕ	18	04.02.2010.	- ПРИМЕНА РАЧУНАРА У НАСТАВИ - ЕКОЛОШКА ЕДУКАЦИЈА У НАСТАВИ ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА - НОСИМ СА СОБОМ - ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА, ОДГОВОРНО ЖИВЉЕЊЕ - ПОЈАЧАН ВАСПИРНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ВЛАДИМИР ИЛИЋ	НАСТАВНИК ФИЗИКЕ	15	10.12.2003.	- КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	18	648
ТАЊА КОВИЋ	НАСТАВНИК ХЕМИЧАР	16	11.04.2003.	- УМЕЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ - ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	12	432
ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ	НАСТАВНИК ТЕХНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА	22	25.04.1991.	- КОМПЕТЕНТАН НАСТАВНИК ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ КРОЗ КРЕАТИВНУ НАСТАВУ - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - БЕЗБЕДНОСТ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У ШКОЛАМА И НА ФАКУЛТЕТИМА - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - ПОЈАЧАН ВАСПИРНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - МЕТОДИКА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ У ТЕХНИЧКОМ И ИНФОРМАТИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ - МУЛТИМЕДИЈА У ФУНКЦИЈИ ИНТЕРАКТИВНЕ НАСТАВЕ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА - ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА, ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720
МИОДРАГ МИЈАТОВ	НАСТАВНИК ТЕХНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА	35	17.04.1986.	- ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - РАЗГОВОР НАСТАВНИКА О НАСТАВНИКУ - САВРЕМЕНЕ РАЧУНАРСКЕ МРЕЖЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ	20	720

				КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - МУЛТИМЕДИЈА У ФУНКЦИЈИ ИНТЕРАКТИВНЕ НАСТАВЕ - МЕТОДИКА ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ У ТЕХНИЧКОМ И ИНФОРМАТИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА		
БОЈАНА МОЛНАР	НАСТАВНИК НЕМАЧКОГ Ј.	5	21.11.2017.		18	648
ИВАН ШТЕФКОВИЋ	НАСТАВНИК НЕМАЧКОГ Ј.	16	15.11.2003.	„ДИЈАГНОСТИКА, ПРЕВЕНЦИЈА И ОТКЛАЊАЊЕ УЗРОКА НЕУСПЕХА У ШКОЛСКОМ УЧЕЊУ УЧЕНИКА“ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - УПРАВЉАЊЕ ЕМОЦИЈАМА У РАДУ СА ДЕЦОМ / УЧЕНИЦИМА	6	216
ИГОР ЈАКШИЋ	НАСТАВНИК ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	12	14.04.2008.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - КОРАК – ИЗБОРНИ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА	20	720
ДАМЈАН ВИТА	НАСТАВНИК ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА	12	17.03.2009.	- ВАСПИТНИ ПРОБЛЕМИ УЧЕНИКА И КАКО ИХ ПРЕВАЗИЋИ - АЗБУКА САРАДЊЕ ШКОЛЕ И ПОРОДИЦЕ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - ТИМСКИ РАД И САРАДЊА НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ ОСИГУРАЊА КВАЛИТЕТА РАДА УСТАНОВЕ - КОРАК – ИЗБОРНИ - ЗДРАВИ СТИЛОВИ ЖИВОТА, ОДГОВОРНО ЖИВЉЕЊЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	15	540
ДАРКО СТАНКОВ	НАСТАВНИК ИНФОРМАТИКЕ	14	07.11.2011.	- УМЕЋЕ КОМУНИКАЦИЈЕ - МУЛТИМЕДИЈА У САВРЕМЕНОЈ НАСТАВИ - НАСТАВНИК КАО КРЕАТОР КЛИМЕ У ОДЕЉЕЊУ - ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА - САВРЕМЕНЕ РАЧУНАРСКЕ МРЕЖЕ - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	14	504
МАРИЈА КРАВАР	НАСТАВНИК МАТЕМАТИКЕ	1			8	288
ДРАГАНА БУЛИК	НАСТАВНИК БИОЛОГИЈЕ	15	01.03.2005.	- МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА	4	144
НЕМАЊА ШЕВО	НАСТАВНИК ВЕРСКЕ Н.	2			5	180
МИТА НИКОЛИН	НАСТАВНИК ИНФОРМАТИКЕ	18	05.05.2003.		2	72

ГАБРИЕЛА ТОВИЗИ	НАСТАВНИК МАЂАРСКОГ Ј.	9	07.11.2013.	- АСЕРТИВНОМ КОМУНИКАЦИЈОМ ДО УСПЕХА - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И РЕИРАЊЕ ПЛАНА ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - ИНОВАТИВНЕ МЕТОДЕ У ОБРАЗОВАЊУ НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА - СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ У СЛУЖБИ ОБЕЗБЕЂИВАЊА КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА - ШКОЛА ТОЛЕРАНЦИЈЕ - РАЗУМЕВАЊЕ ТЕКСТОВА И МЕТАМОРФОЗА НАСТАВЕ КЊИЖЕВНОСТИ - ЛЕПА РЕЧ – КОМУНИКАЦИЈА У СЛУЖБИ ВАСПИТАЊА - УНАПРЕЂИВАЊЕ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ ПРОЦЕСА - ЕФИКАСНЕ ТЕХНИКЕ ЗА УПОЗНАВАЊЕ УЧЕНИКА - СПЕЦИФИЧНИ ВЕРСКИ И ЕТНОГРАФСКИ ОБИЧАЈИ У ДИЈАСПОРИ - ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА И УЧЕНИКА - НЕГОВАЊЕ МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА- КАКО УНАПРЕДИТИ УСМЕНО ИЗРАЖАВАЊЕ УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА	2	72
СВЕТЛАНА БАЧУЛОВ	БИБЛИОТЕКАР	15	29.05.2007.	- ТРЕНИНГ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ВЕШТ. И САМОПОУЗДАЊА НАСТАВНИКА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440
ЈОВАНА МИЛИЋЕВ РАДИШИЋ	ПСИХОЛОГ	15	25.04.2005.	- ТРАНСАКЦИОНА АНАЛИЗА - БИХЕЛВИОРАЛНО – КОГНИТИВНА ТЕРАПИЈА - ПЛЕС РУКАМА – ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440
БРАНКА ЈАНЧИЋ	ПЕДАГОГ	13	13.03.2008.	-ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	20	720
ВЕСНА САКЕЛШЕК	ДИРЕКТОР ШКОЛЕ	24	19.11.1992.	- ТРАНСАКЦИОНА АНАЛИЗА - БИХЕЛВИОРАЛНО – КОГНИТИВНА ТЕРАПИЈА - БЕЗБЕДНОСТ УЧЕНИКА И СТУДЕНАТА У ШКОЛАМА И НА ФАКУЛТЕТИМА - ПЛЕС РУКАМА - ОРИГАМИ, БУДУМО ИСТИ И НИКАДА САМИ - ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА - МОГУЋНОСТИ ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ САРАДЊЕ И ТИМСКОГ РАДА У УСТАНОВИ - УПРАВЉАЊЕ ОДЕЉЕЊЕМ И КРЕИРАЊЕ КЛИМЕ ПОДРШКЕ ЗА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА - КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ КАО ФАКТОР УСПЕШНОГ УЧЕЊА -ВАСПИТНА УЛОГА НАСТАВНИКА У ФОРМИРАЊУ ЛИЧНОСТИ ДЕТЕТА -ПРЕВЕНЦИЈОМ ПРОТИВ НАСИЉА,ОРГАНИЗОВАЊЕ ИНТЕРАКТИВНИХ РОДИТЕЉСКИХ САСТАНАКА	40	1440

3.4.1. Посебна задужења наставника предметне наставе и стручних сарадника

1. Координатор групе од V до VIII разреда – Јован Ђорђевић
2. Стручно веће за језик, књижевност и комуникације – Сандра Палатинуш
3. Стручно веће за друштвене науке и уметност – Ивана Петричић
4. Стручно веће за математику, природне науке и технологију – Весна Врућинић
5. Стручно веће за физичко и здравствено васпитање – Дамјан Вита
6. Записничар Савета родитеља – Зорица Јешић
7. Ученички парламент – Јелена Бибин
8. Црвени крст – Соња Вујаковић
9. Дечији савез – Весна Лугоња
10. Маркетинг школе – Данијела Прелевић, Зорица Трифунов
11. Летопис школе, записничар седнице Наставничког већа – Светлана Бачулов
12. Кординатор културних манифестација – Соња Вујаковић
13. Израда распореда часова – Дарко Станков

ТИМ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ ПО ОБЛАСТИМА	
ОБЛАСТ	ЧЛАНОВИ ТИМА
ПЛАНИРАЊЕ И ПРИПРЕМАЊЕ наставници	1. Ђорђевић Јован – координатор 2. Мајнерић Марина 3. Пивк Верица 4. Палатинуш Сандра 5. Јакшић Игор 6. Милићев-Радишић Јована, психолог 7. Сакелшек Весна, директор школе
НАСТАВНИ ПРОЦЕС наставници	1. Бибин Јелена 2. Бјелотомич Лјубица 3. Трифунов Зорица 4. Жеравица Надица 5. Прелевић Данијела 6. Милићев-Радишић Јована, психолог - координатор 7. Сакелшек Весна, директор школе
УЧЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА наставници	1. Станимировић Татјана – координатор 2. Бачулов Светлана 3. Илић Владимир 4. Влајков Радосна 5. Перин Биљана 6. Ракић Зорана 7. Станков Дарко

ПОСТИГНУЋА УЧЕНИКА (оцене, квалитет знања, завршни испит, мотивисаност, вредности) наставници	1. Миолски Ружица – координатор 2. Пивк Верица 3. Михајловић Марија 4. Алмажан Маја 5. Бибин Јелена 6. Врућинић Весна 7. Мијатовић Јасмина 8. Мијатов Миодраг 9. Кравар Марија 10. Прелевић Данијела * СТАЛНИ ЧЛАНОВИ: НАСТАВНИЦИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И МАТЕМАТИКЕ * ПРОМЕНЉИВИ ЧЛАНОВИ: ОДЕЉЕЊСКЕ СТАРЕШИНЕ VIII РАЗРЕДА
ПОДРШКА УЧЕНИЦИМА ЕТОС наставници	1. Вујаковић Соња – координатор 2. Петричић Ивана 3. Гросу Константин 4. Прелевић Данијела 5. Радин Светлана 6. Лугоња Весна
РЕСУРСИ – РУКОВОЂЕЊЕ наставници	1. Грујин Ђурђевка – координатор 2. Мијатов Миодраг 3. Ковић Тања 4. Станић Наташа 5. Петри Лија 6. Кнежевић Гордана
У САМОВРЕДНОВАЊУ	Представник родитеља: МАРКОВ НАТАША (САВЕТ РОДИТЕЉА) Представник ученика: ПЕТРОВ ДИНА (УЧЕНИЧКИ ПАРЛАМЕНТ)

Т И М О В И	ЧЛАНОВИ ТИМА
РАЗВОЈНИ ПЛАН (Учешће у изради акционог плана РП, праћење и извештавање о реализацији активности предвиђених РП) наставници представник локалне самоуправе представник ученичког парламента представник савета родитеља	1. Трифунов Зорица 2. Перин Биљана 3. Прелевић Данијела 4. Мијатовић Јасмина 5. Ђорђевић Јован 6. Милићев-Радишић Јована, психолог - координатор 7. Крчмар Лидија 8. Мијановић Вељко 9. Пајић Неда

ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА (Израда Годишњег плана школе за текућу годину) наставници	1. Михајловић Марија 2. Грујин Ђурђевка 3. Мијатов Миодраг 4. Влајков Радосна 5. Лугоња Весна 6. Мајнерић Марина 7. Бибин Јелена 8. Перин Биљана 9. Пивк Верица 10. Јакшић Игор 11. Станимировић Татјана 12. Бачулов Светлана 13. Ђорђевић Јован 14. Кнежевић Гордана 15. Вита Дамјан 16. Шокарда Анамарија 17. Прелевић Данијела 18. Милићев-Радишић Јована, психолог 19. Сакелшек Весна, директор - координатор
БЕЗБЕДНОСТ (Израда плана, припремање, организовање, руковођење састанцима и вођење записника са састанака тима за безбедност, учешће у раду, извештавање) наставници	1. Ђорђевић Јован - координатор 2. Јакшић Игор 3. Вита Дамјан 4. Врућинић Весна 5. Станков Дарко 6. Мајнерић Марина 7. Трифунов Зорица 8. Лугоња Весна 9. Мијатов Миодраг 10. Падејски Петар
ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД НАСИЉА (Израда програма и плана заштите, припремање, организовање, руковођење састанцима и вођење записника са састанака тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, учешће у раду, извештавање) наставници	1. Јакшић Игор - координатор 2. Пивк Верица 3. Илић Владимир 4. Ракић Зорана 5. Јешић Зорица 6. Милићев- Радишић Јована, психолог 7. Мијатов Јасмина, секретар школе

СПОЉНИ САРАДНИЦИ	8. др. Ковачев Николета - РАЗВОЈНО САВЕТОВАЛИШТЕ 9. психолог Јовановић Ивана - ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД 10. др. Јашин Лалетин Весела - ПРЕДСТАВНИК РОДИТЕЉА (ЗРЕЊАНИНСКА БОЛНИЦА)
СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ (Израда план рада тима, припремање, организовање, руковођење, учешће у раду, реализовање и вођење записника, извештавање) наставници	1. Ђорђевић Јован - координатор 2. Мијатов Миодраг 3. Молнар Бојана 4. Гросу константин 5. Мајнерић Марина 6. Милићев-Радишић Јована, психолог 7. Сакелшек Весна, директор школе
ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА (Израда плана, припремање, организација, руковођење састанцима и вођење записника са састанака тима. Имплементација програма, евиденција и извештавање) наставници	1. Михајловић Марија 2. Алмажан Маја 3. Бибин Јелена 4. Миолски Ружица 5. Мијатовић Јасмина 6. Гросу Константин 7. Станков Дарко 8. Милићев-Радишић Јована, психолог-координатор
ИОП (Идентификовање ученика којима је потребан ИОП, осмишљавање мера у циљу унапређења рада и израде ИОП-а) наставници СПОЉНИ САРАДНИЦИ	1. Бибин Јелена 2. Кнежевић Гордана 3. Влајков Радосна 4. Лугоња Весна 5. Драгана Булик 6. Милићев-Радишић Јована психолог - координатор 7. Божанин Снежана - представник родитеља 8. др. Ковачев Николета - педијатар, интер-ресорна комисија 9. Петковић Мирјана - дефектолог 10. Петров Дина - представник ученичког парламента

3.5. Подаци о ученицима од V-VIII. разреда

Од V-VIII разред уписано је 286 ученика слушају наставу на српском језику и распоређени су у дванаест одељења.

V разред

Наставни језик - српски језик 68 ученика

VI разред

Наставни језик - српски језик 93 ученика

VII разред

Наставни језик - српски језик 64 ученика

VIII разред

Наставни језик - српски језик 61 ученика.

4. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА У II ЦИКЛУСУ

4.1. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 180
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 72
- Музичка култура 72
- Историја 36
- Географија 36
- Математика 144
- Биологија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 72 + 54

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.2. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик и књижевност 144
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 36
- Музичка култура 36
- Историја 72
- Географија 72
- Физика 72
- Математика 144
- Биологија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 72 + 54

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.3. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик 144
- Енглески језик 72
- Ликовна култура 36
- Музичка култура 36
- Историја 72
- Географија 72
- Физика 72
- Математика 144
- Биологија 72
- Хемија 72
- Техника и технологија 72
- Информатика и рачунарство 36
- Физичко и здравствено васпитање 108

Изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 36/36
- Немачки језик 72

4.4. ЛИСТА НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА У ОСМОМ РАЗРЕДУ СА ФОНДОМ ЧАСОВА

Обавезни наставни предмети:

- Српски језик 136
- Енглески језик 68
- Ликовна култура 34
- Музичка култура 34
- Историја 68
- Географија 68
- Физика 68
- Математика 136
- Биологија 68
- Хемија 68
- Техничко и информатичко образовање 68
- Физичко васпитање 68

Обавезни изборни наставни предмети:

- Верска настава / Грађанско васпитање 34/34
- Немачки језик 68
- Физичко васпитање – избрани спорт 34

Изборни наставни предмети:

- Информатика и рачунарство 34

5. НЕДЕЉНИ И ГОДИШЊИ ФОНД ЧАСОВА ЗА УЧЕНИКЕ У II ЦИКЛУСУ

- Ученици петог разреда имају недељно 27 (24 + 3) часова и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике петог разреда износи 1026 часова.
- Ученици шестог разреда имају недељно 29 (24+5) часова и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике шестог разреда износи 1044 часа.
- Ученици седмог разреда имају недељно 31 (26+5) час и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике седмог разреда износи 1116 часова.
- Ученици осмог разреда имају недељно 31 (26+5) час и 3 часа осталих активности.
Годишњи фонд часова за ученике осмог разреда износи 1054 часа.

6. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (5 ЧАСОВА НЕДЕЉНО / 180 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
КЊИЖЕВНОСТ	- разликује књижевни и некњижевни текст; - упоређује одлике фикционалне и нефикционалне књижевности - чита са разумевањем и опише свој доживљај различитих врста књижевних дела - чита са разумевањем одабране примере осталих типова текстова - одреди род књижевног дела и књижевну врсту - разликује карактеристике народне од карактеристика уметничке књижевности - разликује реалистичну прозу и прозу засновану на натприродној мотивацији - анализира елементе композиције лирске песме (строфа, стих); епског дела у стиху и у прози (делови фабуле - поглавље, епизода; стих); драмског дела (чин, сцена, појава) - разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца - разликује облике казивања	ЛИРИКА Лектира 1. Народна песма: <i>Вила зида град</i> 2. Народне лирске песме о раду(избор); народне лирске породичне песме (избор) 3. Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i> 4. Милица Стојадиновић Српкиња: <i>Певам песму</i> 5. Душан Васиљев: <i>Домовина</i> /Алекса Шантић: <i>Моја отаџбина</i> 6. Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i> 7. Милован Данојлић: <i>Шљива</i> /Десанка Максимовић: <i>Сребрне плесачице</i> 8. Пеђа Трајковић: <i>Кад књиге буду у моди</i> Књижевни термини и појмови Песник и лирски субјекат. Мотиви и песничке слике као елементи композиције лирске песме. Врста строфе према броју стихова у лирској песми: катрен; врста стиха по броју слогова (десетерац и осмерац). Одлике лирске поезије: сликовитост, ритмичност, емоционалност. Стилске фигуре: епитет, ономатопеја. Врсте ауторске и народне лирске песме: описне (дескриптивне), родољубиве (патриотске); митолошке, песме о раду (посленичке) и породичне.
		ЕПИКА Лектира 1. Народна песма: <i>Свети Саво</i> 2. Народна песма: <i>Женидба Душанова</i> (одломак о савладавању препрека заточника Милоша Војиновића)

	- увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике - одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевно-уметничком тексту - процени основни тон певања, приповедања или драмске радње (шалив, ведар, тужан и сл.) - развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива књижевних дела - одреди тему и главне и споредне мотиве - анализира узрочно-последично низање мотива - илуструје особине ликова примерима из текста - вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове - илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима - уважава националне вредности и негује српску културноисторијску баштину - наведе примере личне добити од читања - напредује у стицању читалачких компетенција - упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст	3. <i>Еро с онога свијета</i> 4. <i>Дјевојка цара надмудрила</i> 5. Милован Глишић: <i>Прва бразда</i> 6. Стеван Сремац: <i>Чича Јордан</i> (одломак) 7. Бранко Ћопић: <i>Поход на Мјесец</i> 8. Иво Андрић: <i>Мостови</i> 9. Данило Киш: <i>Дечак и пас</i> 10. Горан Петровић: <i>Месец над тесцијом</i> (први одломак приче "Бели хлеб од претеривања" и крај приче који чине одељци "Можеш сматрати да си задобио венац славе" и "Мрави су вукли велике трошице тишине") 11. Антон Павлович Чехов: <i>Шала</i> Књижевни термини и појмови Писац и приповедач. Облици казивања: приповедање у првом и трећем лицу. Фабула: низање догађаја, епизоде, поглавља. Карактеризација ликова - начин говора, понашање, физички изглед, животни ставови, етичност поступака. Врсте епских дела у стиху и прози: епска народна песма, бајка (народна и ауторска), новела (народна и ауторска), шалива народна прича. Врста стиха према броју слогова: десетерац. ДРАМА Лектира 1. Бранислав Нушић: <i>Кирија</i> 2. Душан Радовић: <i>Капетан Џон Пиплфокс</i> 3. Љубиша Ђокић: <i>Биберче</i> Књижевни термини и појмови Позоришна представа и драма. Чин, појава, лица у драми, драмска радња. Сцена, костим, глума, режија. Драмске врсте: једночинка, радио-драма. НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати до 2 дела) 1. Вук Ст. Карацић: <i>Моба и прело</i> (одломак из дела <i>Живот и обичаји народа српскога</i>) 2. Доситеј Обрадовић: <i>О љубави према науци</i> 3. М. Петровић Алас: <i>У царству гусара</i> (одломци) 4. Милутин Миланковић: <i>Успомене, доживљаји, сазнања</i> (одломак) 5. Избор из енциклопедија и часописа за децу
--	---	---

ЈЕЗИК	Граматика (морфологија, синтакса)	- разликује променљиве речи од непроменљивих - разликује категорије рода, броја, падежа речи које имају деκлинацију - разликује основне функције и значења падежа - употребљава падежне облике у складу са нормом - употребљава глаголске облике у складу са нормом - разликује основне реченичне чланове (у типичним случајевима)	Променљиве речи: именице, заменице, придеви, бројеви (с напоменом да су неки бројеви непроменљиви), глаголи; непроменљиве речи: прилози (с напоменом да неки прилози могу имати компарацију) и предлози. Именице - значење и врсте (властите, заједничке, збирне, градивне; мисаоне, глаголске). Промена именица (деκлинација): граматичка основа, наставак за облик, појам падежа. Основне функције и значења падежа (с предлозима и без предлога): номинатив (субјекат); генитив (припадање и део нечега); датив (намена и усмереност); акузатив (објекат); вокатив (дозивање, обраћање); инструментал (средство и друштво); локатив (место). Придеви - значење и врсте придева (описни, присвојни, градивни; месни и временски); род, број, падеж и компарација придева. Слагање придева са именицом у роду, броју и падежу. Заменице - личне заменице: промена, наглашени и ненаглашени облици, употреба личне заменице сваког лица <i>себе, се</i>. Бројеви - врсте и употреба: главни (основни, збирни бројеви, бројне именице на <i>-ица</i>) и редни бројеви. Глаголи - глаголски вид (несвршени и свршени); глаголски род (прелазни, непрелазни и повратни глаголи); глаголски облици (грађење и основно значење): инфинитив (и инфинитивна основа), презент (презентска основа, наглашени и ненаглашени облици презента помоћних глагола), перфекат, футур II. Предикатска реченица - предикат (глаголски; именски); слагање предиката са субјектом у лицу, броју и роду; прави и неправи објекат; прилошке одредбе (за место, за време, за начин; за узрок и за меру и количину); апозиција.
	Правопис	- доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; састављеног и растављеног писања речи; - интерпункцијских знакова - користи правопис (школско издање)	Велико слово у вишечланим географским називима; у називима институција, предузећа, установа, организација (типични примери); велико и мало слово у писању присвојних придева. Заменица <i>Ви</i> из поштовања. Одрична речца <i>не</i> уз именице, придеве и глаголе; речца <i>нај</i> у суперлативу;

			вишечлани основни и редни бројеви. Интерпункцијски знаци: запета (у набрајању, уз вокатив и апозицију); наводници (наслови дела и називи школа); црта (уместо наводника у управном говору).
	Ортоепија	- правилно изговара речи водећи рачуна о месту акцента и интонацији реченице - говори јасно поштујући књижевнојезичку норму - течно и разговетно чита наглас књижевне и неуметничке текстове	Место акцента у вишесложним речима (типични случајеви). Интонација и паузе везане за интерпункцијске знакове; интонација упитних реченица. Артикулација: гласно читање брзалица, најпре споро, а потом брже (индивидуално или у групи).
ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		- користи различите облике казивања: дескрипцију (портрет и пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог - издваја делове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) - саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дела и на теме из свакодневног живота и света маште - проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту - напамет говори одабране књижевне текстове или одломке	Препричавање, причање, описивање - уочавање разлике између говорног и писаног језика; писање писма (приватно, имејл) Богаћење речника: синоними и антоними; некњижевне речи и туђице - њихова замена језичким стандардом; уочавање и отклањање безначајних појединости и сувишних речи у тексту и говору. Техника израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама); пасус као уже тематске целине и његове композицијско-стилске функције. Осам домаћих писмених задатака. Четири школска писмена задатка.

**6.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Циљ наставе страног језика у основном образовању стога јесте: развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова, стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији, стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или других страних језика на различите начине и у свим околностима које живот створи. Учење другог страног језика, ослањајући се на искуства и знања стечена учењем првог страног језика, поспешује стицање вишејезичке и вишекултурне компетенције и развијање свести о језичком богатству ужег и ширег окружења .	Ученик треба да:	2
II My life		- Разликује језик који учи од других језика	12
III Animals		- Разликује гласове језика који учи и реченичну интонацију	13
IV Holidays		- Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, бројалице, кратке дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник	13
V Food		- Уочава везу говора са невербалним облицима комуникације	12
VI The world		- Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу	13
VII Entertainment		- Користи формалне и неформалне поздраве	7
		- Употребљава најједноставније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник	
		- Изражава своје потребе уважавајући потребе других	
		- Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама	
		- Учествоје у групним активностима дајући кратке наредбе и реагујући на њих	
		- Препознаје на елементарном нивоу гласовну структуру енглеског језика и уочава разлику у односу на матерњи језик, користи реченицу као целину	
		- Уочава значај језика и схвата да различити језици имају исту вредност	
		- Говори једноставно о себи и другима	
		- Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика	
		- Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања	
		- Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама	
		- Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста	
		- Препознаје и користи одређене граматичке садржаје	

**6.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I СЛОБОДНО РИТМИЧКО КОМПОНОВАЊЕ	- поступно оспособљавање за ликовно изражавање упознавањем слободног ритмичког	10 (6+4)	IX - VI
II ЛИНИЈА	компоновања, линије, облика орнаментa, луминообјеката и	20 (10+8+2)	
III ОБЛИК	колажа, визуелног споразумевања и пројектовањем употребних предмета;	24 (14+8+2)	
IV ОРНАМЕНТ	- даље развијање код ученика способности обликовања	4 (2+2)	
V СВЕТЛИНСКИ ОБЈЕКТИ И КОЛАЖ	конструисања и комбинаторике; - поступно развијање психолошких способности	4 (2+2)	
VI ВИЗУЕЛНО СПОРАЗУМЕВАЊЕ	ученика за визуелно меморисање и предочавање;	4 (2+2)	
VII ОБЛИКОВАЊЕ И ПРЕОБЛИКОВАЊЕ УПОТРЕБНИХ ПРЕДМЕТА	- проширивање сазнања и искуства ученика у коришћењу средстава и материјала ликовног изражавања и обликовања; - упознавање основа архитектуре урбанизма, дизајна и визуелних комуникација; - омогућавање ученицима да се лакше укључују у рад и утицање на развијање њиховог активног односа према актуелним питањима заштите и унапређења човекове природне и културне средине.	6 (4+2)	

**6.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И МУЗИКА	- наведе начине и средства музичког изражавања у праисторији и античком добу; - објасни како друштвени развој утиче на начине и облике музичког изражавања; - искаже своје мишљење о значају и улози музике у животу човека; - реконструише у сарадњи са другима начин комуникације кроз музику у смислу ритуалног понашања и пантеизма; - идентификује утицај ритуалног понашања у музици савременог доба (музички елементи, наступ и сл.);	Човек у праисторији Улога музике у првобитном друштву; Човек и ритуал: улога музике у ритуалу (музичко-антрополошка истраживања); Магијска моћ музике; Елементи музичког тока: покрет, ритам (ритам као основа ритуала), коло/групни плес; Покрет: порекло плеса; Слушање/доживљај ритма телом; Најстарија фолклорна музичка традиција у Србији и светске баштине. Човек Антике Божанска природа музике: - митолошка свест античког човека; - музички атрибути богова; - музика и држава. Музика у храму и музика на двору; Примери различитих инструмената и музичких облика у античким цивилизацијама; Улога и место музике у античким цивилизацијама: Индија, Сумер/Вавилон, Кина, Египат, Грчка, Рим; Појава првих нотација, пентатоника;
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ	- класификује инструменте по начину настанка звука; - опише основне карактеристике удараљки; - препозна везу између избора врсте инструмента и догађаја, односно прилике када се музика изводи; - користи могућности ИКТ-а у примени знања о музичким инструментима (коришћење доступних апликација);	Најстарији инструменти: тело, удараљке, дувачки, жичани; Удараљке - настанак, првобитни облик и развој; Ритмичке удараљке као најједноставнија група инструмената; Мелодијске удараљке;
СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	- изражава се покретима за време слушања музике; - вербализује свој доживљај музике; - идентификује ефекте којима различити елементи музичке изражајности (мелодија, ритам, темпо, динамика) утичу на тело и осећања; - анализира слушано дело у	Елементи музичке изражајности - темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената; Слушање вокалних, вокално-инструменталних и кратких инструменталних композиција, домаћих и страних композитора; Слушање дела најстарије фолклорне традиције српског и других народа; Слушање народних и уметничких дела

		односу на извођачки састав и инструменте; - илуструје примере коришћења плесова и музике према намени у свакодневном животу (војна музика, обредна музика, музика за забаву...); - критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; - понаша се у складу са правилима музичког бонтона; - користи могућности ИКТ-а за слушање музике;	инспирисаних фолклором народа и народности, различитог садржаја, облика и расположења, као и музичких прича;
ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Певање	- пева и свира самостално и у групи; - примењује правилну технику певања (правилно дисање, држање тела, артикулација); - кроз свирање и покрет развија сопствену координацију и моторику; - користи различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; - исказе своја осећања у току извођења музике; - примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; - учествује у школским приредбама и манифестацијама; - користи могућности ИКТ-а у извођењу музике (коришћење матрица, караоке програма, аудио снимака...);	Певање песама по слуху самостално и у групи; Певање песама из нотног текста солмизацијом; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација певањем; Певање песама у комбинацији са покретом;
	Свирање		Свирање песама и лакших инструменталних дела по слуху на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима; Свирање дечијих, народних и уметничких композиција из нотног текста; Извођење дечијих, народних и уметничких игара; Извођење једноставних ритмичких и мелодијских мотива (у стилу) музике старих цивилизација на инструментима или покретом;
МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		- користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; - изражава своје емоције осмишљавањем мањих музичких целина; - комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; - учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; - користи могућности ИКТ-а за музичко стваралаштво.	Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука; Креирање покрета уз музику коју ученици изводе; Осмишљавање музичких питања и одговора, ритмичка допуњалка, мелодијска допуњалка са потписаним текстом, састављање мелодије од понуђених мотива; Импровизација мелодије на задати текст; Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима; Израда једноставних музичких инструмената; Реконструкција музичких догађаја у стилу старих цивилизација.

**6.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ЦИЉ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ:

- Разумевање појма прошлости, начина и значаја њеног проучавања
- Разумевање основних одлика праисторије и старог века
- Приближавање праисторије као најстаријег дела прошлости
- Упознавање најстаријег историјског периода кроз разговор о симболима организованог друштва, државе, институција, веровања, културе, рата, свакодневног живота.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	- разликује основне временске одреднице (годину, деценију, век, миленијум, еру); - лоцира одређену временску одредницу на временској ленти; - разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; - именује периоде прошлости и историјске периоде и наведе граничне догађаје; - разврста историјске изворе према њиховој основној подели; - повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају (архив, музеј, библиотека);	Основни садржаји Појам прошлости и историја као наука о прошлости људског друштва. Хронологија - рачунање времена. Подела прошлости и периодизација историје. Историјски извори - дефиниција, основна подела и установе у којима се чувају. Проширени садржаји Сродне науке и помоћне историјске науке. Историја око нас. Историјско наслеђе - тековине.
ПРАИСТОРИЈА	- наведе главне проналаске и опише њихов утицај на начин живота људи у праисторији; - разликује основне одлике каменог и металног доба;	Основни садржаји Основне одлике праисторије (начин живота људи, проналасци). Подела праисторије (камено, метално доба). Проширени садржаји Најважнији праисторијски локалитети у Европи и Србији (Ласко, Алтамира, Лепенски Вир, Винча...).
СТАРИ ИСТОК	- лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе Старог истока; - користећи историјску карту, доведе у везу особине рељефа и климе са настанком цивилизација Старог истока; - одреди место припадника	Основни садржаји Појам Старог истока - географске одлике, најзначајније цивилизације (Месопотамија, Египат, Јудеја, Феникија). Друштвени односи (робовласничко и теократско друштво) и државно уређење (монархија - царства/краљевства) у цивилизацијама Старог истока.

	друштвене групе на графичком приказу хијерархије заједнице; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева на Старом истоку; - наведе најважније одлике државног уређења цивилизација Старог истока; - идентификује основна обележја и значај религије у цивилизацијама Старог истока; - разликује врсте писама цивилизација Старог истока; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа народа Старог истока на савремени свет; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност у одговарајући миленијум или век; - изложи, у усменом или писаном облику, историјске догађаје исправним хронолошким редоследом; - прикупи и прикаже податке из различитих извора информација везаних за одређену историјску тему; - визуелне и текстуалне информације повеже са одговарајућим историјским периодом или цивилизацијом;	Основне одлике привреде и свакодневни живот - обичаји, занимања, култура исхране и становања. Култура и историјско наслеђе народа Старог истока - религија (монотеизам и политеизам), писмо, књижевност, уметност, наука, цивилизацијске тековине (математика, архитектура, календар, иригациони систем, саобраћајна средства, медицина, закони...). Проширени садржаји Специфичности египатске религије. Специфичности религија цивилизација Месопотамије. Основне одлике јудаизма. Најважније цивилизације Далеког истока (Индија, Кина).
АНТИЧКА ГРЧКА	- опише особености природних услова и географског положаја античке Грчке; - лоцира на историјској карти најважније цивилизације и државе античке Грчке; - приказује друштвену структуру и државно уређење грчких полиса на примеру Спарте и Атине; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античкој Грчкој; - идентификује узроке и последице грчко-персијских ратова и Пелопонеског рата; - истражи основна обележја и значај религије старих Грка; - разликује легенде и митове од историјских чињеница; - наведе значај и последице	Основни садржаји Појам античке Грчке - географске одлике. Најстарији период грчке историје (Критска и Микенска цивилизација). Грчки митови (појам, примери) и хомерски епови. Колонизација и основне одлике привреде. Полиси - Спарта и Атина (појам полиса, структура друштва, државно уређење). Грчко-персијски ратови. Пелопонески рат - узроци и последице. Култура и свакодневни живот (религија, олимпијске игре, митологија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хеленистичко доба и његова култура. Историјско наслеђе (институције, закони, књижевност, позориште, филозофија, демократија, медицина, уметност, архитектура, беседништво, олимпијске игре). Проширени садржаји

	освајања Александра Великог; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античке Грчке и хеленистичког доба на савремени свет; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античке Грчке и хеленизма у одговарајући миленијум, век или деценију; - израчуна временску удаљеност између појединих догађаја; - користи основне историјске појмове;	Пелопонески рат (ток рата, најважнији догађаји и личности). Најистакнутије личности: Драконт, Перикле, Филип ИИ, Аристотел, Архимед... Грчка митологија, пантеон. Седам светских чуда античког доба.
АНТИЧКИ РИМ	- лоцира на историјској карти простор настанка и ширења Римске државе; - наведе основне разлике између античке римске републике и царства; - разликује узроке од последица најзначајнијих догађаја у историји античког Рима; - истражи основна обележја и значај религије античког Рима; - илуструје примерима важност утицаја привредних, научних и културних достигнућа античког Рима на савремени свет; - пореди начин живота припадника различитих друштвених слојева у античком Риму; - наведе најзначајније последице настанка и ширења хришћанства; - лоцира на карти најважније римске локалитете на територији Србије; - користећи дату информацију или ленту времена, смести историјску појаву, догађај и личност из историје античког Рима у одговарајући миленијум, век или деценију.	Основни садржаји Појам античког Рима - географске одлике и периодизација. Оснивање Рима (легенда о Ромулу и Рему). Структура друштва и уређење Римске републике. Ширење Римске државе (освајања и провинције, привреда). Рим у доба царства - принципат и доминат. Култура и свакодневни живот (религија, уметност, наука, обичаји, занимања). Хришћанство - појава и ширење. Пад Западног римског царства (почетак Велике сеобе народа, подела царства и пад Западног царства). Историјско наслеђе (абецеда, календар, медицина, уметност, архитектура, путеви, водовод, канализација, терме, римски бројеви, хришћанство, римско наслеђе на територији Србије). Проширени садржаји Етрурци. Римска војска. Римски градови на територији Србије. Најистакнутије личности: Ханибал, Цицерон, Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Константин Велики...). Римски пантеон. Гладијаторске борбе.

**6.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ЧОВЕК И ГЕОГРАФИЈА		- повеже постојећа знања о природи и друштву са географијом као науком; - повеже географска знања о свету са историјским развојем људског друштва и научно-техничким прогресом; - на примерима покаже значај учења географије за свакодневни живот човека; - разликује одговорно од неодговорног понашања човека према природним ресурсима и опстанку живота на планети Земљи;	Ширење географских хоризоната и велика географска открића. Одговорност човека према планети Земљи.
ВАСИОНА		- разликује појмове васиона, галаксија, Млечни пут, Сунчев систем, Земља; - објасни и прикаже структуру Сунчевог система и положај Земље у њему; - разликује небеска тела и наводи њихове карактеристике; - одреди положај Месеца у односу на Земљу и именује месечеве мене;	Васиона, галаксија, Млечни пут, звезде, сазвежђа. Сунчев систем: Сунце, планете, сателити, Месец, месечеве мене, астероиди, комете, метеори.
ПЛАНЕТА ЗЕМЉА	Облик Земље и структура њене површине	- помоћу глобуса опише облик Земље и наведе доказе о њеном облику; - помоћу карте опише распоред копна и воде на Земљи и наведе називе континената и океана; - примерима објасни деловање Земљине теже на географски омотач;	Облик и димензије Земље, распоред копна и воде на Земљи Сила Земљине теже, глобус, екватор, полови.
	Земљина кретања	- разликује и објасни Земљина кретања и њихове последице; - повеже смер ротације са сменом дана и ноћи; - повеже нагнутост земљине осе са различитом осветљеношћу површине Земље; - повеже револуцију Земље са	Ротација Земље и последица ротације: смена обданице и ноћи, привидно кретање Сунца, локално време. Револуција Земље и последице револуције: неједнака дужина обданице и ноћи током године,

		сменом годишњих доба на северној и јужној полулопти и појавом топлотних појасева;	смена годишњих доба, календар, топлотни појасеви.
	Унутрашња грађа и рељеф Земље	- разликује деловање унутрашњих сила (сила Земљине теже, унутрашња топлота Земље); - разликује основне омотаче унутрашње грађе Земље; - наведе спољашње силе (ветар, вода) Земље; - помоћу карте и цртежа опише начине и последице кретања литосферних плоча (вулканизам, земљотреси, набирање и раседање); - разликује хипоцентар и епицентар и наведе турсне зоне у свету и у Србији; - наведе поступке које ће предузети за време земљотреса ; - опише процес вулканске ерупције и њене последице; - помоћу фотографија или узорка стена разликује основне врсте стена, описује њихов настанак и наводи примере за њихово коришћење; - помоћу карте, цртежа и мултимедија објашњава настанак планина и низија и разликује надморску и релативну висину; - разликује ерозивне и акумулативне процесе; - наведе примере деловања човека на промене у рељефу (броне, насипи, копови);	Постанак и унутрашња грађа Земље, литосферне плоче: кретање плоча, промена положаја континената. Вулканизам и земљотреси: елементи, настанак, зоне појава у свету и Србији, последице и шта радити у случају земљотреса. Стене: магматске, седиментне, метаморфне. Постанак рељефа процесима набирања и раседања, планине, низије, надморска и релативна висина. Обликовање рељефа дејством воде (радом река, таласа, леда, растварање стена) и ветра. Човек и рељеф (позитивни и негативни утицаји).
	Ваздушни омотач Земље	- опише структуру атмосфере; - наведе временске промене које се дешавају у тропосфери (ветрови, падавине, облаци, загревање ваздуха...); - разликује појам времена од појма клима; - наведе климатске елементе и чиниоце и основне типове климе; - графички представи и чита климатске елементе (климадијаграм) користећи ИКТ; - користи дневне метеоролошке извештаје из медија и планира своје активности у складу са	Атмосфера (састав, структура и значај). Време и клима: климатски елементи и појаве (температура, притисак, влажност ваздуха, падавине, облачност, ветар). Климатски чиниоци, основни типови климе. Човек и клима (атмосферске непогоде, утицај човека на климу).

		њима; - наводи примере утицаја човека на загађење атмосфере и предвиђа последице таквог понашања; - наводи примере о утицају атмосферских непогода на човека (екстремне температуре и падавине, град, гром, олуја);	
	Воде на Земљи	- уочава и разликује на географској карти океане, већа мора, заливе и мореузе; - наведе и опише својства морске воде; - помоћу карте прави разлику између речне мреже и речног слива; - наведе и опише елементе реке (извор, ушће, различити падови на речном току); - разликује типове језерских басена према начину постанка; - наведе узроке настанка поплава и бујица и објасни последице њиховог дејства; - наведе поступке које ће предузети за време поплаве и након ње; - наведе примере утицаја човека на загађивање вода и предвиђа последице таквог понашања;	Светско море и његова хоризонтална подела, својства морске воде (сланост, температура, боја, провидност), кретање морске воде (таласи, цунами, плима и осека, морске струје). Воде на копну: подземне воде и извори, реке, језера и ледници. Човек и вода - поплаве и бујице, заштита вода од загађења.
	Биљни и животињски свет на Земљи	- помоћу карте повеже климатске услове са распрострањеношћу живог света на Земљи; - помоћу карте наведе природне зоне и карактеристичан живи свет у њима; - опише утицај човека на изумирање одређених биљних и животињских врста; - наведе примере за заштиту живог света на Земљи.	Распростирање биљног и животињског света на Земљи. Угроженост и заштита живог света.

**6.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА
(4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе математике у основној школи јесте: да ученици усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и зависности у животу и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да допринесе развијању менталних способности формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ПРИРОДНИ БРОЈЕВИ И ДЕЉИВОСТ	- израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину (у скупу природних бројева); - примени правила дељивости са 2, 3, 4, 5, 9, 25 и декадним јединицама; - разликује просте и сложене бројеве и растави број на просте чиниоце; - одреди и примени НЗС и НЗД; - изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке; - правилно користи речи <i>и</i>, <i>или</i>, <i>не</i>, <i>сваки</i> у математичко-логичком смислу;	Први део Својства операција сабирања, множења, одузимања и дељења у скупу $\mathbb{N}_0$. Дељење са остатком у скупу $\mathbb{N}_0$ (једнакост $a = bq + p$, $0 \leq p < b$). Својства дељивости; чиниоци и садржаоци природног броја. Дељивост са 2, 5 и декадним јединицама. Дељивост са 4 и 25. Дељивост са 3 и 9. Скупови и скуповне операције: унија, пресек и разлика. Други део Прости и сложени бројеви. Ератостеново сито. Растављање природних бројева на просте чиниоце. Заједнички делилац и највећи заједнички делилац. Еуклидов алгоритам за налажење НЗД. Заједнички садржалац и најмањи заједнички садржалац. Веза између НЗД и НЗС.
ОСНОВНИ ПОЈМОВИ ГЕОМЕТРИЈЕ	- анализира односе датих геометријских објеката и запише их математичким писмом; - опише основне појмове у вези са кругом (центар, полупречник, тангента, тетива) и одреди положај тачке и праве у односу на круг; - нацрта праву паралелну датој правој користећи геометријски прибор; - упореди, сабира и одузима дужи, конструктивно и рачунски;	Тачке и праве; односи припадања и распореда. Однос правих у равни; паралелност. Мерење дужине и једнакост дужи. Кружница и круг. Кружница и права. Преношење и надовезивање дужи. Централна симетрија. Вектор и трансформација.

	- преслика дати геометријски објекат централном симетријом и транслацијом, - правилно користи геометријски прибор;	
УГАО	- идентификује врсте и опише својства углова (суседни, упоредни, унакрсни, углови на трансверзали, углови са паралелним крацима) и примени њихове узајамне односе; - нацрта праву нормалну на дату праву користећи геометријски прибор; - измери дати угао и нацрта угао задате мере; - упореди, сабере и одузме углове рачунски и конструктивно, - реши једноставан задатак применом основних својства паралелограма (једнакост наспрамних страница и наспрамних углова);	Угао, централни угао; једнакост углова. Надовезивање углова (суседни углови, конструктивно упоређивање, сабирање и одузимање углова). Упоредни углови; врсте углова. Мерење углова, сабирање и одузимање мере углова. Угао између две праве; нормалне праве; унакрсни углови. Углови на трансверзали. Транслација и углови.
РАЗЛОМЦИ	- прочита, запише, упореди и представи на бројевној полуправој разломке и децималне бројеве и преводи их из једног записа у други; - одреди месну вредност цифре у запису децималног броја, - заокругли број и процени грешку заокругливања; - израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину; - реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; - одреди проценат дате величине; - примени размеру у једноставним реалним ситуацијама; - примени аритметичку средину датих бројева; - сакупи податке и прикаже их табелом и кружним дијаграмом и по потреби користи калкулатор или расположиви софтвер;	Први део Појам разломка облика a/b ($a, b \in \mathbb{N}$). Придруживање тачака бројевне полуправе разломцима. Проширивање, скраћивање и упоређивање разломака. Децимални запис броја и преводјење у запис облика a/b ($b \neq 0$). Упорјеђивање бројева у децималном запису. Заокругливање бројева. Други део Основне рачунске операције с разломцима (у оба записа) и њихова својства. Изрази. Једначине и неједначине у скупу разломака. Трећи део Примене разломака (проценти, аритметичка средина, размера). Основна неједнакост $n < (n+q)/2 < q$.
ОСНА СИМЕТРИЈА	- идентификује осносиметричну фигуру и одреди њену осу симетрије; - симетрично преслика тачку, дуж и једноставнију фигуру користећи геометријски прибор; - конструише симетралу дужи, симетралу угла и примењује њихова својства; - конструише праву која је нормална на дату праву или паралелна датој правој.	Осна симетрија у равни и њене особине. Оса симетрије фигуре. Симетрала дужи и конструкција нормале. Симетрала угла.

**6.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе биологије у основној школи је развијање функционалне биолошке писмености, логичког расуђивања и критичког мишљења, схватање улоге и значаја биологије за напредак човеченства и одрживог развоја, стицање основних појмова о свету биљака, разумевање живог света, његов историјски развој и законитости које у њему владају, развијање одговарајућих квалитета, навика и запажања, развијање љубави према природи и осећања дужности да чувају природу.

ОБЛАСТ/ТЕМА	ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА	- истражује особине живих бића према упутствима наставника и води рачуна о безбедности током рада; - групише жива бића према њиховим заједничким особинама; - одабира макро-морфолошки видљиве особине важне за класификацију живих бића;	Жива бића, нежива природа и биологија. Особине живих бића: ћелијска грађа, исхрана, дисање, излучивање, надражљивост, покретљивост, размножавање, раст и развиће. Једноћелијски и вишећелијски организми. Основе класификације: главни (морфолошки) карактери и особине важне за класификацију. Формирање скупова карактера који се уклапају једни у друге (груписање живих бића). Исхрана. Храна као извор енергије и градивних супстанци потребних за обављање свих животних процеса. Дисање као размена гасова у различитим срединама. Излучивање. Надражљивост. Покретљивост - кретање. Размножавање: бесполно и полно. Раст и развиће. Дужина живота. Промене које човек пролази током развића; пубертет и полна зрелост.
ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	- идентификује основне прилагођености спољашње грађе живих бића на услове животне средине, укључујући и основне односе исхране и распрострањење; - једноставним цртежом прикаже биолошке објекте које посматра и истражује и означити кључне детаље;	Живот у воденој и копненој средини - изглед, прилагођености на начин живота Живот у води - изглед, прилагођености на начин живота. Живот на копну - изглед, прилагођености на начин живота. Живот под земљом - изглед, прилагођености на начин живота.

НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	- прикупља податке о варијабилности организама унутар једне врсте, табеларно и графички их представља и изводи једноставне закључке; - разликује наследне особине и особине које су резултат деловања средине, на моделима из свакодневног живота; - поставља једноставне претпоставке, огледом испитује утицај срединских фактора на ненаследне особине живих бића и критички сагледава резултате; - користи доступну ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата;	Преношење особина са родитеља на потомке. Разлике родитеља и потомака. Разлике полног и бесполог размножавања у настанку варијабилности. Јединке унутар једне врсте се међусобно разликују (варијабилност) - узроци варијабилности: наслеђивање и утицај средине на развиће сваке јединке. Варијабилност организама унутар врсте је предуслов за еволуцију.
ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	- доведе у везу промене у спољашњој средини (укључујући утицај човека) са губитком разноврсности живих бића на Земљи; - направи разлику између одговорног и неодговорног односа према живим бићима у непосредном окружењу; - предлаже акције бриге о биљкама и животињама у непосредном окружењу, учествује у њима, сарађује са осталим учесницима и решава конфликте на ненасиљан начин; - илуструје примерима деловања људи на животну средину и процењује последице таквих дејстава;	Жива бића из непосредног окружења. Позитиван и негативан утицај људи на жива бића и животну средину. Заштита живих бића и животне средине. Пројекат очувања природе у мом крају. Дивље животиње као кућни љубимци - да или не. Значај врста за човека (самоникло јестиво, лековито, отровно биље; животиње као храна и могући преносиоци болести, отровне животиње).
ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	- идентификује елементе здравог начина живота и у односу на њих уме да процени сопствене животне навике и избегава ризична понашања.	Здрава исхрана и унос воде. Енергетски напици. Штетност дуванског дима и психоактивних супстанци. Физичка активност и здравље. Промене у пубертету и последице прераног ступања у сексуалне односе.

**6.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ васпитно-образовног рада је да доприноси: техничком, технолошком и информатичком васпитању и образовању ученика; формирању стваралачке личности; стицању основних техничких, технолошких и информатичких знања, умећа и вештина и оспособљавању за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу; стицању радних навика; развијању интересовања и способности за техничко стваралаштво и проналазаштво; упознавању економских, социјалних, техничких, технолошких, еколошких и етичких аспеката рада и производње и њиховог утицаја на развој друштва.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни исходи	Број час.
Животно и радно окружење	<u>Циљ</u> наставе и учења <i>технике и технологије</i> је да ученик развијајући техничко-технолошку писменост буде прилагођен друштвеним и економским променама, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.	- описује улогу технике, технологије и иновација у развоју заједнице и њихово повезивање - разликује основна подручја човековог рада, производње и пословања у техничко-технолошком подручју	6
		- наводи занимања у области технике и технологије - процењује сопствена интересовања у области технике и технологије	
		организује радно окружење у кабинету правилно и безбедно користи техничке апарате и ИКТ уређаје у животном и радном окружењу	
Саобраћај	<u>Посебни задаци:</u> - Развијање способности ученика за активно стицање знања о појединим појавама кроз истраживање; - Развијање логичког и апстрактног мишљења; - Стицање основних сазнања о процесима и производима различитих технологија; - Развијање способности за примену знања из природних наука; - Развијање толеранције, самосталности и способности за рад у	- процени како би изгледао живот људи без саобраћаја - класификује врсте саобраћаја и саобраћајних средстава према намени - наводи професије у подручју рада саобраћаја - направи везу између савременог саобраћаја и коришћења информационих технологија - разликује безбедно од небезбедног понашања пешака, возача бицикла - правилно се понаша као пешак, возач бицикла и дечијих возила у саобраћају - користи заштитну опрему за управљање бициклом - повеже место седења у аутомобилу са узрастом ученика - аргументује неопходност коришћења сигурносних појасева на предњем и задњем седишту аутомобила и увек их користи као путник - одговорно се понаша као путник у возилу - показује поштовање према другим учесницима у саобраћају анализира симулирану саобраћајну незгоду на рачунару и идентификује ризично понашање пешака и возача бицикла	14

Техничка и дигитална писменост	групи; - Развијање свести и радних навика о важности хигијене за психофизичко здравље, о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине; <u>Ученик трба да:</u> - прикупља податке посматрањем, мерењем, теренским радом; - користи писмена и усмена упутства за реализацију одређене вежбе;	• самостално црта скицом и техничким цртежом једноставан предмет • правилно чита технички цртеж • преноси податке између ИКТ уређаја • примењује основне поступке обраде дигиталне слике на рачунару • користи програм за обраду текста за креирање документа са графичким елементима • користи Интернет сервисе за претрагу и приступање online ресурсима • преузима одговорност за радпредстави идеје и планове за акције које предузима користећи савремену информационо-комуникациону технологију и софтвер	16
Ресурси и производња	- опише речима, скицом и техничким цртежом поступке и кораке у истраживању; - зна да постоје различите технологије и технолошки процеси; - разликује битне од небитних информација; - самостално исказује своје идеје и у тиму размењује знања и искуства; - правилно рукује различитим алатима и уређајима; - учествује у акцијама очувања, унапређења и заштите животне средине;	• повезује својства природних материјала са применом • објасни технологије прераде и обраде дрвета и коже, производње текстила и папира • сече, спаја и врши заштиту папира, текстила, коже и дрвета • правилно и безбедно користи алате и прибор за ручну механичку обраду (маказе, моделарска тестера, брусни папир, стега...) • направи план израде једноставног производа и план управљања отпадом • самостално израђује једноставан модел	20
Идеја преточена у стварност		• одабира материјале и алате за израду предмета/модела • мери, обележава и оцртава предмет/модел • ручно израђује једноставан предмет/модел користећи папир и/или дрво, текстил, кожу и одговарајуће технике, поступке и алате • користи програм за обраду текста за креирање документа реализованог решења • самостално проналази информације потребне за израду предмета/модела користећи ИКТ и Интернет сервисе • самостално представља пројектну идеју, поступак израде и решење/производ • показује иницијативу и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха • планира активности које доводе до остваривања циљева укључујући оквирну процену трошкова • активно учествује у раду пара или мале групе у складу са улогом и показује поштовање према сарадницима • пружи помоћ у раду другим ученицима процењује остварен резултат и развија предлог унапређења	16

**6.1.10 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни исходи	Број час.
ИКТ	Циљ наставе и учења информатике и рачунарства је оспособљавање ученика за управљање информацијама, безбедну комуникацију у дигиталном окружењу, производњу дигиталних садржаја и креирање рачунарских програма за решавање различитих проблема у друштву које се развојем дигиталних технологија брзо мења.	– наведе примену информатике и рачунарства у савременом животу – правилно користи ИКТ уређаје – именује основне врсте и компоненте ИКТ уређаја – прави разлику између хардвера, софтвера и сервиса	9
		– прилагоди радно окружење кроз основна подешавања – креира дигитални слику и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – креира текстуални документ и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – примени алате за снимање и репродукцију аудио и видео записа	
		– креира мултимедијалну презентацију и примени основне акције едитовања и форматирања (самостално и сараднички) – сачува и организује податке – разликује основне типове датотека	
ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ		– реагује исправно када дође у потенцијално небезбедну ситуацију у коришћењу ИКТ уређаја; – доводи у везу значај правилног одлагања дигиталног отпада и заштиту животне средине – разликује безбедно од небезбедног, пожељно од непожељног понашања на интернету – реагује исправно када дођу у контакт са непримереним садржајем или са непознатим особама путем интернета	5
		– приступа интернету, самостално претражује, проналази информације у дигиталном окружењу и преузима их на свој уређај – информацијама на интернету приступи критички – спроводи поступке за заштиту личних података и приватности на интернету	
		– разуме значај ауторских права – препознаје ризик зависности од технологије и доводи га у везу са својим здрављем – рационално управља временом које проводи у раду са технологијом и на интернету	
РАЧУНАРСТВО		– изводи скуповне операције уније, пресека, разлике и правилно употребљава одговарајуће скуповне ознаке – схвати математичко-логички смисао речи „и”, „или”, „не”, „сваки”, „неки”, израза „ако...онда” – зна алгоритме аритметике (сабирања, множења, дељења с остатком, Еуклидов алгоритам) и интерпретира их алгоритамски – наведе редослед корака у решавању једноставног логичког проблема	16
		– креира једноставан рачунарски програм у визуелном окружењу – сврсисходно примењује програмске структуре и блокове наредби – користи математичке операторе за израчунавања	
		– објасни сценарио и алгоритам пројекта – анализира и дискутује програм – проналази и отклања грешке у програму	

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА		– сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала у вези са темом, формулацији и представљању резултата и закључака	6
		– одабира и примењује технике и алате у складу са фазама реализације пројекта – наведе кораке и опише поступак решавања пројектног задатка	
		– вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен – поставља резултат свог рада на интернет, ради дељења са другима, уз помоћ наставника	

**6.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(72 часа + 54 часа (обавезне физичке активности ученика))**

ОБЛАСТ/ТЕМА		ИСХОДИ По завршетку теме ученик ће бити у стању да:	САДРЖАЈИ
ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ		- примени једноставне комплексе простих и општеприпремних вежби - изведе вежбе (разноврсна природна и изведена кретања) и користи их у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама - упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст и сагледа сопствени моторички напредак	Обавезни садржаји Вежбе за развој снаге Вежбе за развој покретљивости Вежбе за развој аеробне издржљивости Вежбе за развој брзине Вежбе за развој координације Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ, СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Атлетика	- комбинује и користи достигнути ниво усвојене технике кретања у спорту и свакодневном животу - доводи у везу развој физичких способности са атлетским дисциплинама	Обавезни садржаји Техника истрајног трчања Истрајно трчање - припрема за крос Техника спринтерског трчања Техника високог и ниског старта Скок увис (прекорачна техника) Бацање лоптице (до 200 г) Препоручени садржаји Техника штафетног трчања Скок удаљ

			Бацања кугле 2 кг Бацање "вортекс-а" Тробој
	Спортска гимнастика	- одржава стабилну и динамичку равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела - користи елементе гимнастике у свакодневним животним ситуацијама и игри - процени сопствене могућности за вежбање у гимнастички	Обавезни садржаји Вежбе на тлу Прескоци и скокови Вежбе у упору Вежбе у вису Ниска греда Гимнастички полигон Препоручени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте) Висока греда Трамболина Прескок Коњ са хватаљкама Вежбе у упору (сложенији састав) Вежбе у вису (сложенији састав)
	Основе тимских и спортских игара	- користи елементе технике у игри - примењује основна правила рукомета у игри - учествује на унутародељенским такмичењима	Обавезни садржаји Рукомет/минирукомет: Основни елементи технике и правила; - вођење лопте, - хватања и додавања лопте, - шутирања на гол, - финтирање, - принципи индивидуалне одбране - основна правила рукомета/минирукомета Спортски полигон Препоручени садржаји Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - хватања котрљајућих лопти, - дриблинг, - шутирања на гол, - финтирање, - основни принципи колективне одбране.
	Плес и ритмика	- изведе кретања, вежбе и кратке саставе уз музичку пратњу - игра народно коло	Обавезни садржаји Покрети уз ритам и уз музичку пратњу

		- изведе кретања у различитом ритму - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура	Ритмичка вежба без реквизита Скокови кроз вијачу Народно коло "Моравац" Народно коло из краја у којем се школа налази Основни кораци друштвених плесова Препоручени садржаји Вежбе са обручем Вежбе са лоптом Сложенији скокови кроз вијачу
	Пливање	- контролише и одржава тело у води - преплива 25 м слободном техником - скочи у воду на ноге - поштује правила понашања у и око водене средине	Обавезни садржаји Предвежбе у обучавању пливања Игре у води Самопомоћ у води Препоручени садржаји Плива једном техником Роњење у дужину
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА (Реализује се кроз све наставне области и теме уз практичан рад)	Физичко вежбање и спорт	- објасни својим речима сврху и значај вежбања - користи основну терминологију вежбања - поштује правила понашања у и на просторима за вежбање у школи и ван ње, као и на спортским манифестацијама - примени мере безбедности током вежбања - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање - примени и поштује правила тимске и спортске игре у складу са етичким нормама - навија и бодри учеснике на такмичењима и решава конфликте на социјално прихватљив начин - користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима	Циљ и сврха вежбања у физичком и здравственом васпитању Основна правила Рукомета/минирукомета и Малог фудбала Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе) Чување и одржавање материјалних добара која се користе у физичком и здравственом васпитању Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање Упознавање ученика са најчешћим облицима насиља у физичком васпитању и спорту "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација) Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта Значај развоја физичких способности за снажање у

		физичких и спортско-рекреативних активности - прихвати сопствену победу и пораз у складу са "ферплејом" - примењује научено у физичком и здравственом васпитању у ванредним ситуацијама - препозна лепоту покрета и кретања у физичком вежбању и спорту - направи план дневних активности	ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Физичко вежбање и естетика (правилно обликовање тела) Планирање дневних активности
	Здравствено васпитање	- наведе примере утицаја физичког вежбања на здравље - разликује здраве и нездраве начине исхране - направи недељни јеловник уравнотежене исхране уз помоћ наставника. - примењује здравствено-хигијенске мере пре, у току и након вежбања - препозна врсту повреде - правилно реагује у случају повреде - чува животну средину током вежбања	Физичка активност, вежбање и здравље Основни принципи вежбања и врсте физичке активности Одржавање личне опреме за вежбање и поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања Лична и колективна хигијена пре и после вежбања Утицај правилне исхране на здравље и развој људи Исхрана пре и после вежбања Прва помоћ: - значај прве помоћи, - врсте повреда. Вежбање и играње на чистом ваздуху - чување околине приликом вежбања

6.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ

**6.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Припрема света за долазак Сина Божјег у свет II Стари завет између Бога и света кроз изабрани народ III Аврам, радоначелник јеврејског народа, праслика Христа као главе цркве IV Мојсијев закон као припрема и водич ка Христу V Старозаветни мотиви у православној иконографији	Задаци наставе православног катихизиса (веронауке) јесу да код ученика: - развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе; - развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање; - изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом; - развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим посредством човека и да тако живи вечно; - развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.	36	IX - VI

**6.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Упознавање основних елемената програма	ЦИЉ: - Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице.	6	IX X
II Сагледавање школског живота	ЗАДАЦИ: - Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу школе;	4 /	X XI
III Избор проблема на коме ће се радити	- Упознавање школских правила; - Упознавање права и одговорности свих актера на нивоу школе;	1	XI
IV Сакупљање података о изабраном проблему	- Развијање комуникативних вештина; - Обучавање техникама тимског рада;	8	XII I
V План акције	- Развијање способности критичког пресуђивања.	12	II III
VI Јавна презентација		1	IV V
VII Осврт на научено		4	VI

**6.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
1. Kennenlernen (Упознавање)	ЦИЉ наставе немачког језика је развијање комуникативних способности, развијање сазнајних способности ученика, развијање моралних и естетских ставова, развијање позитивног односа према другим језицима и културама	- Разумевање говора - на крају петог разреда, ученик треба да: препознаје страни језик који учи међу другим страним језицима; препознаје гласове у говорном ланцу, нарочито оне којих у матерњем језику нема; разуме оне изразе које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад и друго; разуме кратке дијалоге и монолошка излагања до пет реченица, које исказује природним темпом наставник, други ученици или их чује преко звучног материјала, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог разреда; разуме једноставне дечије песме и бројалице у вези са обрађеном тематиком. - Разумевање писаног текста – ученик треба да: упозна и, када је у питању позната језичка грађа, савлада технике читања у себи и гласног читања; упозна основна правила грађи и ортографије; разуме упутства за израду вежбања у уџбенику и радним листовима; разуме смисао кратких писаних порука и илустрованих текстова о познатим темама (око 50 речи).	9
2. Meine Klasse (Мој разред)			10
3. Tiere (Животиње)	ЗАДАЦИ наставе немачког језика су: - разумевање говора - усмено изражавање - разумевање писаног текста - писмено изражавање	- Усмено изражавање – ученик уме разговетно да изговара гласове, посебно оне које наш језик не познаје, акцентује речи, поштује ритам и интонацију при спонтаном говору и читању; ступи у дијалог и у оквиру четири-пет реплика, постављањем и одговарањем на питања, води разговор у оквирима комуникативних функција и лексике обрађених током петог разреда; монолошки, без претходне припреме али уз наставников подстицај, у три до пет реченица представи себе или другог, уз помоћ питања саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, слику и лице, предмет, односно животињу; интерпретира кратке, тематски прилагођене песме и рецитације.	12
4. Mein Schultag (Мој школски дан)			8
5. Hobbys (Хоби)			10
6. Meine Familie (Моја породица)		- Интеракција – ученик може да: реагује вербално или невербално на упутства и постављена питања; поставља једноставна питања; изражава допадање или недопадање; учествује у заједничким активностима на часу (у пару, у групи, итд.); тражи разјашњења када нешто не разуме. - Писмено изражавање – ученик препознаје основна правила грађије, ортографије и интерпункције у оквиру усмено стечених језичких знања; допуњава и пише речи и кратке реченице на основу датог модела, слике или другог визуелног подстицаја; допуњава честитку; пише личне податке (име, презиме и адресу); кратко одговори на једноставна питања (ко, шта, где) која се односе на обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично.	12
7. Was kostet das? (Колико то кошта?)			11

6.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

6.3.1. ХОР И ОРКЕСТАР (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Одабир и разврставање гласова, избор инструмената и извођача у формирању оркестра; 2. Избор композиција према могућностима извођача и саставу оркестра; 3. Хорско распевање, техничке вежбе и увежбавање по групама; 4. Интонативне вежбе и решавање појединих проблема из хорске партитуре (интервалски, хармонски, стилски); 5. Музичка и психолошка обрада композиције, интонативне вежбе; 6. Увежбавање хорских деоница појединачно и заједничко свирање целог оркестра, ритмичко-интонативно композиције; 7. Остваривање програма и наступа према програму рада школе.	IX – VI

6.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Именице (обнављање врсте именица и њихово препознавање у тексту) 2. Правопис (обнављање) 3. Реченични чланови (вежба) 4. Реченични чланови(вежба) 5. Придеви(понављање врсте придева и вежбање компарације) 6. Заменице (вежба) 7. Падежи (вежба) 8. Падежи (вежба) 9. Правопис: Писање назива предузећа, установа и организација(увежбавање научених правила) 10. Глаголи (препознавање глагола) 11. Глаголски вид и род (увежбавање научених правила) 12. Глаголски облици (вежбање презента и перфекта) 13. Глаголски облици (вежбање футура) 14. Непроменљиве речи (препознавање непроменљивих речи)	IX - VI

*број часова се може повећати ,а садржај изменити у зависности од потребе ученика

6.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. School life 2. Family life 3. Health, food and clothes 4. Free times, travel and holidays	IX – VI

6.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Увод у историју 2. Рачунање време 3. Праисторија 4. Рачунање време 5. Стари век 6. Стари исток 7. Стара Грчка 8. Култура старе Грчке 9. Увежбавање пред контролни 10. Стари Рим (освајања, уређење, култура)	IX – VI

6.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. васиона и васионска телаж 2. сунчев систем 3. математичка географија 4. географска ширина и дужина 5. кретање земље и последице тих кретања 6. литосфера 7. постанак рељефа 8. земљотреси и вулкани 9. атмосфера 10. време 11. клима	IX – VI

6.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. операције са скуповима 2. геометријске фигуре као скупови тачака 3. дељивост бројева 4. угао 5. разломци 6. операције с разломцима 7. једначине 8. операције с разломцима 9. неједначине 10. једначине, неједначине 11. операције с разломцима 12. једначине, неједначине 13. осна симетрија	IX – VI

6.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Граматика 2. Правопис 3. Читање текста 4. Усмена и писмена вежбања (ортографске и ортоепске) 5. Вежбе, диктати, лексичке и семантичке вежбе и синтаксичке и стилске вежбе)	IX – VI

6.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ**6.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК**

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Разговор о садржајима и начину рада; евидентирање ученика 2. Обнављање садржаја из граматике и правописа из четвртог разреда 3. Подела реченица по значењу и саставу. Субјекат и предикат као главни реченични чланови. 4. Основни облици језичког изражавања: препричавање, причање, описивање и извештавање 5. Правопис: управни и неуправни говор 6. Тумачење епског текста: приповетка по избору (указивање на основне интеграционе чиниоце књижевног текста) 7. Песнички мотив и песничка слика (рад на одабраним примерима поезије) 8. Падежи (вежба) 9. Тумачење драмског текста: структурни драмски чиниоци 10. Тумачење прозног поетског текста (Андрићеви записи) 11. Падежи (вежба) 12. Сценско извођење драмског дела – специфичности сценског израза 13. Реализатори сценског дела: редитељ, глумац, сценограф... 14. Тумачење сценског дела (позоришна представа, ТВ драма, филм) 15. Стилске вежбе 16. Значење и употреба падежа (проширивање знања о генитиву; падежи за означавање места: генитив, акузатив, инструментал и локатив)	IX – VI

17. Значење и употреба падежа (како разликовати датив од локатива, номинатив од акузатива...) 18. Главно и споредно у епском делу: догађаји, ликови, епизоде... 19. Ко је приповедач, а ко писац; ко је песник, а ко лирски субјекат? 20. Форме приповедања у књижевном делу (нарација, дескрипција, унутрашњи монолог, дијалог) 21. Драматизовање одломка из епске народне песме 22. Лични и нелични (безлични) глаголски облици 23. Припрема за такмичење 24. Хумор као уметничко изражајно средство 25. Промена именских речи (слагање у роду, броју и падежу) 26. Конгруенција (слагање) главних реченичних чланова у роду, броју и лицу 27. Непроменљиве врсте речи и њихова употреба у српском језику 28. Извештавање: вест, извештај, репортажа 29. Рад на тестовима са такмичења из српског језика 30. Служба речи. Даљи рад на примерима из тестова. 31. Индивидуална припрема одабраних такмичара из српског језика 32. Анализа теста са такмичења 33. Приказ прозног дела: Најбоља књига из ваншколске лектире по ученичком избору 34. Како се пише песма? Указивање на одређене законитости у погледу версификације; рима, слободан стих. 35. Осмишљавање и писање прилога за школске новине 36. Анализа протеклог додатног рада; информације о активностима у шестом разреду	
--	--

6.4.2. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Слободно ритмичко компоновање 2. Линија 3. Облик 4. Орнамент 5. Визуелно споразумевање 6. Ликовни конкурси 7. Посета изложби...	IX – VI

6.4.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Рачунање време 2. Праистојаја 3. Стари исток 4. Стара Грчка и Македонија 5. Припрема за такмичење	IX – VI

6.4.4. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) 2. Скупови 3. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 4. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 5. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 6. Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама 7. Релације и графови 8. Релације и графови 9. Логички задаци 10. Логички задаци 11. Дељивост бројева 12. Дељивост бројева 13. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 14. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 15. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема - Венови дијаграми, метода дужи и сл. 16. Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. 17. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 18. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева)	IX – VI

19. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 20. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 21. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 22. Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) 23. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 24. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 25. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 26. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 27. Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци 28. Права и кружница- конструктивни задаци 29. Права и кружница- конструктивни задаци 30. Права и кружница- конструктивни задаци 31. Права и кружница- конструктивни задаци 32. Логички задаци 33. Логички задаци 34. Развој нумерације 35. Развој нумерације 36. Анализа рада	
---	--

6.4.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИЧКА И ТЕХНОЛОГИЈА РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Покретање и радно окружење програма 2. Детектовање текста 3. Основна подешавања 4. Практичан рад -цртање 5. Школско такмичење 6. Рад на задату тему 7. Рад на задату тему 8. Презентација радова 9. Евалуација	IX – VI

6.4.6. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Радно окружење програма PAINT 2. Основна подешавања 3. Цртање линије, правоугаоника, многоугла, елипсе - круга 4. Унос текста 5. Селектовање и трансформисање објеката 6. Дебљина ивице, бојење унутрашњости 7. Компоновање графике	IX – VI

6.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ПЕТОМ РАЗРЕДУ

6.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања- приближити појам лингвистике ученицима) 3. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције 4. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику 5. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика) 6. Стварање и развој нашег књижевног језика 7. Рад на књижевнојезичкој норми 8. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић - Социаллингвистика Ђ. Даничић - Рат за српски језик и правопис 9. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат 10. Формирање група и подела задатака 11. Фонетске и морфолошке особине говора(неког краја по избору ученика) 12. Проучавање говора по избору ученика 13. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975. 14. Анализа прикупљеног материјала 15. Договор о даљем раду 16. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора 17. Сређивање грађе која је прикупљена. 18. Истраживање језичког блага 19. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама. 20. Истраживања језичког блага: припрема за смотру истраживачког рада. 21. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђено је четири часа) 22. Сређивање материјала. 23. Анализа рада у овој школској години. 24. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ (предвиђено је четири часа)	IX – VI

6.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- Посета музеју и галеријама - Учествовање у радионицама у институцијама културе - Праћење и учешће на ликовним конкурсима - Поставке и изложбе у школи - Естетско уређење простора у школи - Сарадња са локалном заједницом	IX – VI

6.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- Посета музеју - Припрема паноа посвећеног Миланском едикту - Сазнао сам нешто ново о познатој историјској личности - Мој град и мој крај у прошлости - Свети Сава и његова улога у историји и култури - Холокауст - Приказ историског периода по избору - Свакодневни живот у прошлости - Велики или Први светски рат	IX – VI

6.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) - Скупови - Везници и њихова интерпретација скуповним операцијама и релацијама - Релације и графови - Логички задаци - Дељивост бројева - Дијаграми и њихова примена у решавању разноврсних математичких проблема-Венови дијаграми, метода дужи и сл. - Разломци (својства и рачунање у скупу позитивних рационалних бројева) - Изометријске трансформације (осна симетрија, конструкције савијањем папира) одабрани конструктивни задаци - Права и кружница - конструктивни задаци - Логички задаци - Развој нумерације - Анализа рада	IX – VI

6.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу - САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима - САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања - СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција - САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона - САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе - ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања - ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ - ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школи	IX – VI

6.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- Упознавање ученика са радом (план, циљеви, задаци) - Основна подешавања - Цртање линије, правоугаоника, многоугла, елипсе - круга - Унос текста - Селектовање и трансформисање објеката - Дебљина ивице, бојење унутрашњости - Анализа рада	IX – VI

6.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
- Обучавање основних елемената без лопте - Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... - Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играша, пресецање... - Игра на два гола, - Мини рукомет	IX – VI

6.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Нови Сад	Обилазак града, музеја, Петроварадинске тврђаве, Опсерваторије, Дино парка	1	пролеће 2020.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Зрењанинско позориште	представа	март 2020.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
Царска Бара, Бело Блато	Вожња бродићем по резервату, Обилазак школе у Б. Блату (тројезична школа)	јун 2020.	Директор школе, одељенске старешине

7. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; – чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; – одреди род књижевног дела и књижевну врсту; – прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; – разликује ауторску приповетку од романа; – анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); – уочава основне елементе структуре књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и	КЊИЖЕВНОСТ	ЛИРИКА Лектира 9. Обредне лирске народне песме (избор) 10. Ђура Јакшић: Вече 11. Јован Дучић: Село 12. Мирослав Антић: Плава звезда 13. Вељко Петровић: Ратар / Алекса Шантић: О, класје моје 14. Десанка Максимовић: Грачаница / Војислав Илић: Свети Сава 15. Стеван Раичковић: Хвала сунцу, земљи, трави 16. Милован Данојлић: Овај дечак зове се Пепо Крста 17. Сергеј Јесењин: Песма о керуши Књижевни термини и појмови Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегичке; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне).
		ЕПИКА Лектира 12. Народна песма: Смрт Мајке Југовића 13. Народна песма: Марко Краљевић укида свадбарину

место радње; – разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; – разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; – разликује облике казивања; – увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; – одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; – анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; – анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста; – уочава хумор у књижевном делу; – разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; – илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; – уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; – препоручи књижевно дело уз кратко образложење; – упоређи књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст;		14. Петар Кочић: Јаблан 15. Исидора Секулић: Буре (одломак)/Бранко Ћопић: Чудесна справа 16. Иво Андрић: Аска и вук 17. Антон Павлович Чехов: Вањка/Италио Калвино: Шума на ауто-пу-ту (из збирке прича Марковалдо или годишња доба у граду) 18. Светлана Велмар Јанковић: Сирото ждребе (из Књиге за Марка) Књижевни термини и појмови Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: наратија (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. Смрт Марка Краљевића) ДРАМА Лектира 6. Коста Трифковић: Избирачица (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: И ми трку за коња имамо (одломак) 8. Бранислав Нушић: Аналфабета (одломак) Књижевни термини и појмови Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: Божић (одломак); Ђурђевдан (одломак); Додоле, прпоруше и чаролице (одломци) 2. Владимир Хулпах: Легенде о европским градовима (избор) 3. Никола Тесла: Моји изуми (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца (избор) 5. Гроздана Олујић: Били су деца као и ти (избор) ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: Аутобиографија 4. Анђела Нанети: Мој дека је био трешња 5. Весна Алексић: Каљави коњ (Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу Сварогу – Небески ковач и Прича о богу Стрибору
--	--	--

– повеже граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; – препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; – разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; – разликује врсте гласовних промена у једноставним примерима и примењује књижевнोजезичку норму; – одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; – препознаје глаголска времена и употребљава их у складу са нормом; – разликује реченице по комуникативној функцији; – доследно примењује правописну норму; – користи правопис (школско издање); разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;		– Сеченско светло) 6. Бранко Ћопић: Орлови рано лете 7. Ференц Молнар: Дечаци Павлове улице Допунски избор лектире (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: Месечеви миљеници (песме о свицима) (избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта и друге) 3. Владимир Стојиљковић: Писмописац (Писмо Бранку Ћопићу) 4. Владимир Андрић: Пустолов 5. Тиодор Росић: Приче старог чаробњака (једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: Сентиментална повест Британског царства („Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: Зовем се Арам 8. Хенрик Сјенкијевич: Кроз пустињу и прашуму 9. Џејмс Крис: Тим Талир или Продати смех 10. Џек Лондон: Зов дивљине/Бели очњак 11. Реј Бредбери: Маслачково вино (избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: Приче из давнина (избор) 13. Владислава Војновић: Приче из главе (прича Позориште – одломци) 14. Јасминка Петровић: Ово је најстрашнији дан у мом животу 15. Александар Поповић: Снежана и седам патуљака, драмска бајка
– употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и сажамањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; – разликује и гради аугментативе и деминутиве; – саставља обавештење, вест и кратак извештај;	ЈЕЗИК	Грамматика (морфологија, синтакса) Подела речи по настанку: просте речи и творенице; породица речи, уочавање корена речи. Саставни делови твореница (творбене основе, префикси и суфикси). Грамматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи; подела гласова: самогласници и сугласници (прави сугласници и сонанти); Подела сугласника по звучности и по месту изговора. Подела речи на слоге; слоготворно р. Гласовне промене – уочавање у грађењу и промени речи: непостојано а; промена л у о; палатализација; сибиларизација; јотовање; једначење сугласника по звучности; једначење сугласника по месту изговора; губљење сугласника. Заменице: неличне именичке заменице (односно-

– разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; – проналази, повезује и тумачи експлицитно и имплицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; – драматизује одломак одабраног књижевноуметничког текста; – говори јасно, поштујући стандарднојезичку норму; – изражајно чита обрађене књижевне текстове.			упитне, неодређене, опште, одричне); придевске заменице: присвојне (с нагласком на употребу заменице свој, показне, односно-упитне, неодређене, опште, одричне). Граматичке категорије заменица: род, број, падеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена: аорист, имперфекат (само на нивоу препознавања; имперфекат глагола бити); плусквамперфекат. Независне предикатске реченице – појам комуникативне функције; подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.
		Правопис	Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда (основна правила). Правописна решења у вези са гласовним променама. Писање именичких и придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањем обрађених глаголских облика.
		Ортоепија	Правилан изговор гласова ч, ћ, џ, ч, р. Дуги и кратки акценти.
	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА		Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористичима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту. Богаћење речника: лексичко-семантичке вежбе (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); стилске вежбе: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предлог за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).

**7.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	Ученик треба да: - Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник - Уочава везу говора са невербалним облицима комуникације - Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу - Користи формалне и неформалне поздраве - Употребљава захтевније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник - Изражава своје потребе уважавајући потребе других - Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама - Учествоје у групним активностима дајући наредбе и реагујући на њих - Говори једноставно о себи и другима - Препознаје у контексту учioniце садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика - Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања - Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама - Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста, користећи усвојен језичке елементе и структуре - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје - Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене и писане поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу	2
II My life			12
III The future			13
IV Times and places			10
V Cities			12
VI Experiences			13
VII What's up?			10

7.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ

ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– користи одабране информације као подстицај за стваралачки рад; – прави разноврсне текстуре на подлогама, облицима или у апликативном програму; – користи изражајна својства боја у ликовном раду и свакодневном животу; – обликује, самостално, или у сарадњи са другима, употребне предмете од материјала за рециклажу; – изрази своје замисли и позитивне поруке одабраном ликовном техником; – опише свој рад, естетски доживљај простора, дизајна и уметничких дела; – идентификује теме у одабраним уметничким делима и циљеве једноставних визуелних порука; – повезује карактеристичан експонат и одговарајући музеј; – разматра са другима шта и како је учио и где та знања може применити.	БОЈА	Пигментне боје (хроматске и ахроматске боје; основне и изведене боје). Дејство боја (утисак који боја оставља на посматрача; топле и хладне боје; комплементарне боје). Светлост и боја (светлост као услов за опажање боје, разлике у опажању боја; валер; градација и контраст). Примена боја (технике и средства: акварел, темпера, мозаик, витраж, апликативни програми...; изражајна својства боја у керамици, скулптури, графици, таписерији, дизајну одеће и обуће, индустријском дизајну...; примена у свакодневном животу ученика). Уметничко наслеђе (музеји и експонати).
	КОМУНИКАЦИЈА	Комуникативна улога уметности (теме, мотиви и поруке у визуелним уметностима; улога уметности у свакодневном животу). Уметничко наслеђе (уметност некад и сад).
	ТЕКСТУРЕ	Текстура (врсте текстура – тактилна и визуелна; текстуре у природи и уметничким делима, материјали и текстура, облик и текстура, линија и текстура, ритам и текстура). Уметничко наслеђе (грађевине, скулптуре и паркови).
	УОБРАЗИЉА	Стваралачка уобразиља (стварност и машта, значај маште; разноврсне информације као подстицај за стварање – снови, бајке, митови, легенде...). Уметничко наслеђе (необична уметничка остварења).
	ПРОСТОР	Амбијент (елементи који чине амбијент – дизајн ентеријера, атмосфера, корисници; утицај амбијента на расположење, активност и учење; обликовање школског простора; поставка изложбе). Кључни појмови садржаја: простор, боја, текстура

**7.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ У оквиру области/теме ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже различите видове музичког изражавања са друштвено-историјским амбијентом у коме су настали; – наведе изражајна средства музичке уметности карактеристична за период средњег века и ренесансе; – уочи основне карактеристике музичког стваралаштва у средњем веку и ренесанси; – опише улогу музике у средњовековној Србији; – уочи разлике између духовних и световних вокалних композиција средњег века и ренесансе; – издвоји начине коришћења изражајних средстава у одабраним музичким примерима; – објасни како је музика повезана са другим уметностима и областима ван уметности (музика и религија; технологија записивања, штампања нота; извођачке и техничке могућности инструмената; – одреди врсту музичког инструмента са диркама по изгледу и звуку; – опише разлику у начину добијања звука код инструмената са диркама; – препозна инструмент или групу према врсти композиције у оквиру датог музичког стила; – разликује вокално-инструменталне и инструменталне облике средњег века и ренесансе; – коментарише слушано дело у односу на извођачки састав и инструмент; – идентификује репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника средњег века и ренесансе; – уочи сличности и разлике између православне и (римо)католичке духовне музике; – идентификује елементе	ЧОВЕК И МУЗИКА	Средњи век: Ранохришћанска музика. Византијско певање. Грегоријански корал. Рани облици вишегласја – мотет. Световна музика средњег века: трубадури, трувери минезенгери. Духовна и световна музика у средњовековној Европи и Србији. Музика средњег века као инспирација за уметничку и популарну музику. Ренесанса Развој духовног и световног вишегласја. Мотет, миса, мадригал. Највећи представници ренесансне вокалне музике: Ђ. П. да Палестрина, О. ди Ласо. Инструментална музика ренесансе.
		Инструменти са диркама: оргуље, чембало, клавир, хармоника, челеста. Народни инструменти.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Елементи музичке изражајности: темпо, динамика, тонске боје различитих гласова и инструмената. Слушање световне и духовне средњовековне и ренесансне музике. Слушање вокалних, вокално-инструменталних и инструменталних композиција, домаћих и страних композитора. Слушање дела традиционалне народне музике. Слушање дела инспирисаних фолклором.
	ИЗВОЂЕЊЕ	Певање Певање песама по слуху самостално и у групи.

средњовековне музике као инспирацију у музици савременог доба; – изводи музичке примере користећи глас, покрет и традиционалне и/или електронске инструменте, самостално и у групи; – примењује правилну технику певања; – примењује различита средства изражајног певања и свирања у зависности од врсте, намене и карактера композиције; – развије координацију и моторику кроз свирање и покрет; – примењује принцип сарадње и међусобног подстицања у заједничком музицирању; – користи музичке обрасце у осмишљавању музичких целина кроз певање, свирање и покрет; – комуницира у групи импровизујући мање музичке целине гласом, инструментом или покретом; – учествује у креирању школских приредби, догађаја и пројеката; – изрази доживљај музике језиком других уметности (плес, глума, писана или говорна реч, ликовна уметност); – учествује у школским приредбама и манифестацијама; – понаша се у складу са правилима музичког бонтона у различитим музичким приликама; – критички просуђује лош утицај прегласне музике на здравље; – користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.	МУЗИКЕ		Певање песама из нотног текста солмизацијом. Извођење (певање или свирање) једноставних ритмичких и мелодијских мотива у стилу музике средњег века и ренесансе. Певање песама у комбинацији са покретом.
		Свирање	Свирање по слуху дејих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима. Свирање из нотног текста дејих, народних и уметничких композиција на инструментима Орфовог инструментарија и/или на другим инструментима Извођење једноставнијих музичких примера у вези са обрађеном темом
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО		Креирање пратње за песме ритмичким и звучним ефектима, користећи притом различите изворе звука. Креирање покрета уз музику коју ученици изводе. Стварање мелодије на задати текст. Импровизација дијалога на инструментима Орфовог инструментарија и другим инструментима. Реконструкција музичких догађаја у стилу средњег века и ренесансе. Кључни појмови садржаја: световна музика, духовна музика, вишегласје, народна музичка традиција, музички инструменти.

7.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА

(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

ЦИЉ НАСТАВЕ ИСТОРИЈЕ:

- допринос разумевању прошлости људског друштва у средњем веку
- разумевање времен. и просторних одредница средњег века
- познавање народа и држава у средњем веку
- познавање типова производње у средњем веку
- разумевање постојања различитих друштвених група и њихове карактеристике
- упознавање са религијама на простору Медитерана, Балкана и Европе
- упознавање са културним достигнућима
- познавање значајних личности и њихов допринос у општој и нац. историји

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– образложи узроке и последице историјских догађаја на конкретним примерима; – пореди историјске појаве; – наведе најзначајније последице настанка и развоја држава у Европи и Средоземљу у средњем и раном новом веку; – на основу датих примера, изводи закључак о повезаности националне историје са регионалном и европском (на плану политике, економских прилика, друштвених и културних појава); – сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту; – приказује на историјској карти динамику различитих историјских појава и промена; – на историјској карти лоцира правце миграција и простор насељен Србима и њиховим суседима у средњем и раном новом веку; – идентификује разлике између типова државног уређења у периоду средњег и раног новог века; – изводи закључак о значају српске средњовековне државности и издваја најистакнутије владарске породице; – пореди положај и начин живота жена и мушкараца, различитих	ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ	Основне одлике периода средњег века и новог века (појмови средњи век, нови век, преиндустријско доба, хронолошки и просторни оквири). Историјски извори за историју средњег века и раног новог века и њихова сазнајна вредност (писани и материјални).
	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ	Велика сеоба народа и стварање нових држава у Европи (германска и словенска племена, Бугари, Мађари, Викинзи). Најзначајније државе раног средњег века (Франачка држава, Византијско царство, Арабљани). Религија у раном средњем веку (христијанизација и хришћанска црква, Велики раскол, ислам). Феудално друштво (структура, друштвене категорије, вазални односи). Српске земље и Балканско полуострво (досељавање Срба и Хрвата, односи са староседеоцима и суседима, формирање српских земаља, христијанизација, ширење писмености). Истакнуте личности: Јустинијан, Карло Велики, кнез Властимир, цар Симеон, Јован Владимир, Василије II, краљ Михаило, Ћирило и Методије.
	ЕВРОПА, СРЕДОЗЕМЉЕ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У	Државно уређење (типови европских монархија; република). Сусрети и прожимања цивилизација

жи- вотних доби, припадника постојећих друштвених слојева, у средњем и раном новом веку; – разликује основна обележја и идентификује најзначајније последнице настанка и ширења различитих верских учења у средњем и раном новом веку; – на понуђеним примерима, разликује легенде и митове од историј- ских чињеница, као и историјске од легендарних личности; – образлаже најважније последнице научно-техничких открића у перио- ду средњег и раног новог века; – идентификује основне одлике и промене у начину производње у средњем и раном новом веку; – илуструје примерима значај прожимања различитих цивилизација; – разликује споменике различитих епоха, са посебним освртом на оне у локалној средини; – илуструје примерима важност утицаја политичких, привредних, на- учних и културних тековина средњег и раног новог века у савременом друштву; – користећи ИКТ, самостално или у групи, презентује резултате елементарног истраживања заснованог на коришћењу одабраних историјских извора и литературе; – повеже визуелне и текстуалне информације са одговарајућим историјским контекстом (хронолошки, политички, друштвени, културни); – учествује у организовању и спровођењу заједничких школских активности везаних за развој културе сећања.	ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ ЕВРОПА, СВЕТ И СРПСКЕ ЗЕМЉЕ У РАНОМ НОВОМ ВЕКУ	и народа (хришћанство, ислам, јудаизам, Крсташки ратови, најзначајнији путописци и њихова путовања – Марко Поло, Ибн Батута и др). Српске земље и суседи (краљевина и царство, деспотовина, аутокефална црква, односи са Византијом, Угарском, Бугарском, Венецијом, османска освајања у југоисточној Европи). Свакодневни живот у Европи и српским земљама (двор и дворски живот, живот на селу и граду – занимања, родни односи, правоверје и јереси, куга). Опште одлике средњовековне културе (верски карактер културе, ви- тешка култура, културне области, школе и универзитети, проналасци; писана и визуелна култура код Срба, легенде – Косовска, о краљу Артуру...). Истакнуте личности: Фридрих Барбароса, Ричард Лавље Срце, Саладин, Стефан Немања, Стефан Првовенчани, Сава Немањић, краљ Милутин, Стефан Душан, кнез Лазар и кнегиња Милица, Твртко I Котроманић, Стефан Лазаревић, деспот Ђурађ, султанија Мара, Ђурађ Кастриот Скендербег, Балшићи, Црнојевићи, Мехмед II Освајач. (Прединдустријско доба) Прединдустријско доба (хронолошки оквири, научна и техничка открића, штампа, промене у начину производње, банкарство, успон градова – примери Фиренце, Венеције, Антверпена...). Велика географска открића и колонизација (истакнути морепловци и њихова путовања, сусрет са ваневропским цивилизацијама – Северна и Јужна Америка, Индија, Африка, Кина, Јапан, Аустралија; последнице). Опште одлике културе раног новог века (основна обележја хуманизма и ренесансе; књижевност, политичка мисао, промене у свакодневном животу, обичаји и веровања –
--	--	--

		прогон „вештица“...). Реформација и противреформација (узроци, протестантизам, католичка реакција – улога језуита; верски сукоби и ратови). Појава апсолутистичких монархија (промене у државном уређењу, централизација државе, положај владара). Врхунац моћи Османског царства (освајања, држава и друштво). Живот Срба под османском, хабзбуршком и млетачком влашћу
--	--	---

**7.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– успоставља везе између физичко-географских и друштвено-географских објеката, појава и процеса; – одређује математичко географски положај на Земљи; – анализира, чита и тумачи општегеографске и тематске карте; – оријентише се у простору користећи компас, географску карту и сателитске навигационе системе; – доводи у везу размештај светског становништва са природним карактеристикама простора; – анализира компоненте популационе динамике и њихов утицај на формирање укупних демографских потенцијала на примерима Србије, Европе и света; – анализира различита обележја светског становништва и развија свест о солидарности између припадника различитих социјалних, етничких и културних група; – анализира географски положај насеља;	ДРУШТВО И ГЕОГРАФИЈА	Друштвена географија, предмет проучавања и подела.
	ГЕОГРАФСКА КАРТА	Географска/картографска мрежа. Географска ширина и географска дужина, часовне зоне. Појам карте и њен развој кроз историју. Елементи карте (математички, географски и допунски). Картографски знаци и методе за представљање релјефа на карти. Подела карата према садржају и величини размера. Оријентација у простору и оријентација карте, мерење на карти, сателитски навигациони системи.
	СТАНОВНИШТВО	Основни појмови о становништву: демографски развитац и извори података о становништву. Број и распоред становништва на Земљи. Природно кретање становништва. Миграције становништва. Структуре становништва: биолошке и друштвено-економске. Савремени демографски процеси у

– објашњава континуиране процесе у развоју насеља и даје примере у Србији, Европи и свету; – доводи у везу типове насеља и урбане и руралне процесе са структурама становништва, миграцијама, економским и глобалним појавама и процесима; – уз помоћ географске карте анализира утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привредних делатности; – доводи у везу размештај привредних објеката и квалитет животне средине; – вреднује алтернативе за одрживи развој у својој локалној средини, Србији, Европи и свету; – објасни политичко-географску структуру државе; – представи процесе који су довели до формирања савремене политичко-географске карте света; – објасни како се издвајају географске регије; – илуструје уз помоћ карте најважније географске објекте, појаве и процесе на простору Европе.		Србији, Европи и свету.
	НАСЕЉА	Појам и настанак првих насеља. Положај и географски размештај насеља. Величина и функције насеља. Типови насеља. Урбанизација. Град – унутрашња структура и односи са околним простором. Село и рурални процеси.
	ПРИВРЕДА	Привреда, привредне делатности и сектори привреде. Пољопривреда и географски простор. Индустрија и географски простор. Саобраћај, туризам и географски простор. Ванпривредне делатности. Развијени и неразвијени региони и државе и савремени геоекономски односи у свету. Концепт одрживог развоја.
	ДРЖАВА И ИНТЕГРАЦИОНИ ПРОЦЕСИ	Појам и настанак првих држава. Географски положај државе. Величина и компактност територије државе. Појам и функција државних граница. Главни град. Облик владавине. Политичко-географска карта Европе после Другог светског рата. Политичко-географска карта света после Другог светског рата. Територијални интегритет и спорови. Интеграциони процеси.
	ГЕОГРАФИЈА ЕВРОПЕ	Географске регије и регионална географија. Положај и границе Европе. Природне карактеристике Европе. Становништво Европе. Насеља Европе. Привреда Европе. Географске регије Европе. Кључни појмови садржаја: географска карта, становништво, насеља, привреда, држава, регије, Европа.

**7.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ЦИЉЕВИ: Ученици треба да упознају природне појаве и основне природне законе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
– разликује врсте кретања према облику путање и према промени брзине и одређује средњу брзину; – објашњава узајамно деловање тела у непосредном додиру (промена брзине, правца и смера кретања, деформација тела) и узајамно деловање тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично и магнетно деловање); – разликује деловање силе Земљине теже од тежине тела; – повезује масу и инерцију, разликује масу и тежину тела, препознаје их у свакодневном животу и решава различите проблемске задатке (проблем ситуације); – демонстрира утицај трења и отпора средине на кретање тела и примењује добре и лоше стране ових појава у свакодневном животу; – демонстрира појаву инерције тела, деформације тела под дејством силе, узајамно деловање наелектрисаних тела и узајамно деловање магнета, притисак чврстих тела и течности; – разликује преношење силе притиска кроз чврста тела и течности и наводи примере примене (хидраулична преса, кочнице аутомобила, ходање по снегу...); – познаје примену хидростатичког притисака	УВОД У ФИЗИКУ	Физика као природна наука. Физика и математика. Физика и техника. Физика и медицина. Методе истраживања у физици (посматрање, мерење, оглед...). Огледи који илуструју различите физичке појаве (из свакодневног живота). Демонстрациони огледи: – Како савити млаз воде? – Мехури од сапунице имају облик сфере, зашто? – Када настаје електрично пражњење? – Направи дугу. – Опишимо лик предмета у равном и сферном огледалу. Улога мерења у физици и у свакодневном животу (мерење времена, дужине, површине и запремине...).
	КРЕТАЊЕ	Кретање у свакодневном животу. Релативност кретања. Појмови и величине којима се описује кретање (путања, пут, време, брзина, правац и смер кретања). Векторски карактер брзине. Подела кретања према облику путање и брзини тела. Зависност пређеног пута и брзине од времена код равномерног праволинијског кретања. Променљиво праволинијско кретање. Средња брзина. Демонстрациони огледи: – Кретање куглице по Галилејевом жљебу. – Кретање мехура ваздуха (или куглице) кроз вертикално постављену дугу провидну цев са течномшћу. Лабораторијска вежба 1. Одређивање средње брзине променљивог кретања тела и сталне брзине равномерног кретања помоћу стаклене цеви са мехуром (или куглицом).
	СИЛА	Узајамно деловање два тела у непосредном додиру и последице таквог деловања: покретање, заустављање и промена брзине тела, деформација тела (истезање,

(принцип рада водовода, фонтане); – изражава физичке величине у одговарајућим мерним јединицама међународног система (SI) и разликује основне и изведене физичке величине, претвара веће јединице у мање и обрнуто (користи префиксе микро, мили, кило, мега); – процењује вредност најмањег подеока код мерних инструмената (односно, тачност мерења); – мери тежину, дужину, време, запремину у и масу и на основу мерених вредности одређује густину и притисак; – одређује средњу вредност мерене величине и грешку мерења; – решава квалитативне, квантитативне и графичке задатке (брзина, тежина, густина, притисак чврстих тела и течности...).		сабијање, савијање), трење при кретању тела по хоризонталној подлози и отпор при кретању тела кроз воду и ваздух. Узајамно деловање два тела која нису у непосредном додиру (гравитационо, електрично, магнетно). Сила као мера зајамног деловања два тела, правац и смер деловања. Векторски карактер силе. Слагање сила истог правца. Процена интензитета силе демонстрационим динамометром. Сила Земљине теже. Тежина тела као последица деловања силе Земљине теже. Демонстрациони огледи. – Истезање и сабијање еластичне опруге. Трење при клизању и котрљању. Слободно падање. – Привлачење и одбијање наелектрисаних тела. – Привлачење и одбијање магнета.
	МЕРЕЊЕ	Основне и изведене физичке величине и њихове јединице (префикси микро, мили, кило, мега). Међународни систем мера. Мерила и мерни инструменти (опсег и тачност). Директно и индиректно мерење. Појам средње вредности мерене величине и грешке мерења при директним мерењима. Демонстрациони огледи. – Мерење дужине (метарска трака, лењир), запремине (мензура) и времена (часовник, хронометар). – Приказивање неких мерних инструмената (вага, термометри, електрични инструменти). Лабораторијске вежбе 1. Мерење димензија тела лењиром са милиметарском поделом. 2. Мерење запремине чврстих тела неправилног облика помоћу мензуре. 3. Мерење еластичне силе при истезању и сабијању опруге. 4. Мерење силе трења при клизању или котрљању тела по равној подлози.
	МАСА И ГУСТИНА	Инертност тела. Закон инерције (Први Њутнов закон механике). Маса тела на основу појма о инертности и о узајамном деловању тела. Маса и тежина као различити појмови. Мерење масе тела вагом. Густина тела. Средња густина тела. Одређивање густине чврстих тела. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине.

		Демонстрациони огледи. – Илустровање инертности тела. – Судари двеју кугли (а) исте величине, истог материјала, (б) различите величине, истог материјала, (в) исте величине, различитог материјала. – Мерење масе вагом. – Течности различитих густина у истом суду – „течни сендвич” – Суво грожђе у газираној води. – Мандарина са кором и без коре у води. Лабораторијске вежбе 1. Одређивање густине чврстих тела правилног и неправилног облика. 2. Одређивање густине течности мерењем њене масе и запремине. 3. Калибрисање еластичне опруге и мерење тежине тела динамометром.
	ПРИТИСАК	Притисак чврстих тела. Притисак у мирној течности. Хидростатички притисак. Спојени судови. Атмосферски притисак. Торичелијев оглед. Зависност атмосферског притиска од надморске висине. Барометри. Преношење спољњег притиска кроз течности и гасове у затвореним судовима. Паскалов закон и његова примена. Демонстрациони огледи. – Зависност притиска чврстих тела од величине додирне површине и од тежине тела. – Стаклена цев са покретним дном за демонстрацију хидростатичког притиска. – Преношење притиска кроз течност (стаклена цев с мембраном, Херонова боца, спојени судови). – Хидраулична преса (нпр. два медицинска инјекциона шприца различитих попречних пресека спојена силиконским цревом). – Огледи који илуструју разлику притисака ваздуха (како се ваздух може „видети”, како свећа може да гори под водом). – Огледи који илуструју деловање атмосферског притиска. Лабораторијска вежба 1. Одређивање зависности хидростатичког притиска од дубине воде

7.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА

(4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

ИСХОДИ По завршеној области/теми ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– прочита, запише, упореди и представи на бројевној правој цели и рационалне бројеве (записане у облику разломка или у децималном запису); – одреди супротан број, апсолутну вредност и реципрочну вредност рационалног броја; – израчуна вредност једноставнијег бројевног израза и реши једноставну линеарну једначину и неједначину у скупу рационалних бројева; – реши једноставан проблем из свакодневног живота користећи бројевни израз, линеарну једначину или неједначину; – примени пропорцију и проценат у реалним ситуацијама; – прикаже податке и зависност између две величине у координатном систему (стубичасти, тачкасти и линијски дијаграм); – тумачи податке приказане табелом и графички; – класификује троуглове односно четвороуглове на основу њихових својстава; – конструише углове од 90° и 60° и користи њихове делове за конструкције других углова; – уочи одговарајуће елементе подударних троуглова; – утврди да ли су два троугла подударна на основу ставова подударности; – конструише троугао, паралелограм и трапез на основу задатих елемената (странице и углови троуглова и четвороуглова и дијагонала четвороугла); – примени својства троуглова и четвороуглова у једноставнијим проблемским задацима;	ЦЕЛИ БРОЈЕВИ	Скуп целих бројева ($\mathbb{Z}$). Супротан број. Апсолутна вредност целог броја. Приказ целих бројева на бројевној правој. Упоредивање целих бројева. Основне рачунске операције у скупу $\mathbb{Z}$ и њихова својства. Изрази са целим бројевима.
	РАЦИОНАЛНИ БРОЈЕВИ	Први део Скуп рационалних бројева. Супротан број. Апсолутна вредност рационалног броја. Приказ рационалних бројева на бројевној правој. Упоредивање рационалних бројева. Основне рачунске операције у скупу $\mathbb{Q}$ и њихова својства. Изрази са рационалним бројевима. Једначине и неједначине: $ax + b = c$; $ax + b \leq c$; $ax + b < c$; $ax + b \geq c$; $ax + b > c$ ($a, b, c \in \mathbb{Q}, a \neq 0$). Други део Координатни систем. Приказ података у координатном систему. Приказ зависности међу величинама. Размере, пропорције и проценти. Директна пропорционалност. Обрнута пропорционалност.
	ТРОУГАО	Први део Појам троугла. Обим троугла. Једнакокраки и једнакостранични троуглови. Висина троугла. Углови троугла. Збир углова троуглова. Врсте троуглова према угловима. Однос између страница и углова троугла. Неједнакост троугла. Конструкције неких углова (60°, 120°, 30°, 45°, 75°, 135°) Други део Основне конструкције троуглова. Појам подударности и ставови подударности.

– сабира и одузима векторе и користи их у реалним ситуацијама; – одреди центар описане и уписане кружнице троугла; – примењује особине централне и осне симетрије и транслације у једноставнијим задацима; – израчуна површину троугла и четвороугла користећи обрасце или разложиву једнакост.		Централна симетрија и подударност. Осна симетрија и подударност. Центар описане и уписане кружнице троугла.
	ЧЕТВОРОУГАО	Четвороугао. Углови четвороугла. Збир углова четвороугла. Паралелограм. Особине паралелограма. Услови да четвороугао буде паралелограм. Ромб, правоугаоник и квадрат. Конструкција паралелограма. Сабирање и одузимање вектора. Множење вектора бројем. Трапез. Особине трапеза. Средња линија троугла и трапеза. Конструкције трапеза. Делтоид.
	ПОВРШИНА ЧЕТВОРОУГЛА И ТРОУГЛА	Појам површине фигуре, површина правоугаоника и квадрата. Једнакост површина подударних фигура. Површина паралелограма, троугла, трапеза. Површина четвороугла с нормалним дијагоналама.

7.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе биологије у основној школи је да ученици усвајањем образовно – васпитних садржаја стекну основне појмове о живом свету, његовом историјском развоју и законитостима које у њему владају. Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете и навике, запажања, способности критичког мишљења, објективност и логичко расуђивање, љубав према природи и осећање дужности да чувају и заштите природу, да развију хигијенске навике и здравствену културу.

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ ПРЕПОРУЧЕНИ
По завршеној области/теми ученик		

ће бити у стању да:		
– упореди грађу животиња, биљака и бактерија на нивоу ћелија и нивоу организма; – повеже грађу и животне процесе на нивоу ћелије и нивоу организма; – одреди положај органа човека и њихову улогу; – цртежом или моделом прикаже основне елементе грађе ћелије једно-ћелијских и вишећелијских организама; – користи лабораторијски прибор и школски микроскоп за израду и посматрање готових и самостално израђених препарата; – хумано поступа према организмима које истражује; – направи разлику између животне средине, станишта, популације, екосистема и еколошке нише; – размотри односе међу члановима једне популације, као и односе између различитих популација на конкретним примерима; – илустрира примерима међусобни утицај живих бића и узајамни однос са животном средином; – истражи утицај средине на испољавање особина, поштујући принци-	ЈЕДИНСТВО ГРАЂЕ И ФУНКЦИЈЕ КАО ОСНОВА ЖИВОТА	Грађа живих бића – спољашња и унутрашња. Грађа људског тела: хијерархијски низ од организма до ћелије. Једноћелијски организми – бактерија, амеба, ћелија квасца. Удружи-вање ћелија у колоније. Вишећелијски организми – одабрани примери гљива, биљака и животиња. Основне животне функције на нивоу организма: исхрана, дисање, транспорт и елиминација штетних супстанци, размножавање. Разлике у грађи биљака, гљива и животиња и начину функционисања, као и сличности и разлике у обављању основних животних процеса. Откриће ћелије и микроскопа. Основна грађа ћелије (мембрана, цитоплазма, једро, митохондрије, хлоропласти). Разлика између бактеријске, и биљне и животињске ћелије. Ћелијско дисање, стварање енергије, основне чињенице о фотосинтези.
– идентификује примере природне и вештачке селекције у окружењу и у задатом тексту/илустрацији; – повеже еволутивне промене са наследном варијабилношћу и природ-ном селекцијом; – групише организме према особинама које указују на заједничко порекло живота на Земљи; – одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу	ЖИВОТ У ЕКОСИСТЕМУ	Популација, станиште, екосистем, еколошке нише, адаптације, животне форме, трофички односи – ланци исхране. Абиотички и биотички фактори. Значај абиотичких и биотичких фактора. Антропогени фактор и облици загађења. Угрожавање живих бића и њихова заштита.
– одреди положај непознате врсте на „дрвету живота”, на основу познавања општих карактеристика једноћелијских и вишећелијских организама; – прикупи податке о радовима научника који су допринели изучавању људског здравља и изнесе свој став о значају њихових истраживања; – одржава личну хигијену и хигијену животног простора у циљу	НАСЛЕЂИВАЊЕ И ЕВОЛУЦИЈА	Наследни материјал (ДНК, гени). Телесне и полне ћелије. Пренос наследног материјала. Наследне особине (веза између гена и особина, утицај спољашње средине). Индивидуална варијабилност. Природна селекција на одабраним примерима. Вештачка селекција. Значај гајених биљака и припитомљених животиња за

спречавања инфекција; – доведе у везу измењено понашање људи са коришћењем психоактивних супстанци; – збрине површинске озледе коже, укаже прву помоћ у случају убода инсеката, сунчанице и топлотног удара и затражи лекарску помоћ кад процени да је потребна; – повеже узроке нарушавања животне средине са последицама по животну средину и људско здравље и делује личним примером у циљу заштите животне средине; – користи ИКТ и другу опрему у истраживању, обради података и приказу резултата. – табеларно и графички представи прикупљене податке и изведе одговарајуће закључке; – разматра, у групи, шта и како је учио/учила и где та знања може да примени.	ПОРЕКЛО И РАЗНОВРСНОСТ ЖИВОТА ЧОВЕК И ЗДРАВЉЕ	човека. Постанак живота на Земљи (прве ћелије без једра, постанак ћелија са једром и појава вишећеличности). „Дрво живота“ (заједничко порекло и основни принципи филогеније, сродност и сличност). Организми без једра. Организми са једром. Положај основних група једноћелијских и вишећелијских организама на „дрвету живота“. Обољења која изазивају, односно преносе бактерије и животиње. Бактерије и антибиотици. Путеви преношења заразних болести. Повреде и прва помоћ: повреде коже, убоди инсеката и других бескичмењака, тровање храном, сунчаница, топлотни удар. Превенција и понашање у складу са климатским параметрима. Последице болести зависности – алкохолизам.
--	---	---

**7.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ТЕХНИЧКА И ТЕХНОЛОГИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ учења технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- повеже развој грађевинарства и значај урбанизма у побољшању услова живљења; - анализира карактеристике савремене културе становања; - класификује кућне инсталације на основу њихове намене; - класификује врсте саобраћајних објеката према намени; - повезује неопходност изградње прописне инфраструктуре са безбедношћу учесника у саобраћају; - повезује коришћење информационих технологија у саобраћајним објектима са управљањем и безбедношћу путника и робе; - демонстрира правилно и безбедно понашање и кретање пешака и возача бицикла на саобраћајном полигону и/или уз помоћ рачунарске симулације; - скицира просторни изглед грађевинског објекта; - чита и црта грађевински технички цртеж уважавајући фазе изградње грађевинског објекта уз примену одговарајућих правила и симбола; - користи рачунарске апликације за техничко цртање, 3Д приказ грађевинског објекта и унутрашње уређење стана уважавајући потребе савремене културе становања; - самостално креира дигиталну презентацију и представља је; - класификује грађевинске материјале према врсти и својствима и процењује могућности њихове примене; - повезује коришћење грађевинских материјала са утицајем на животну средину; - повезује алате и машине са врстама грађевинских и пољопривредних радова; - реализује активност која указује на важност рециклаже;	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Значај и развој грађевинарства. Просторно и урбанистичко планирање. Култура становања у: урбаним и руралним срединама, објектима за индивидуално и колективно становање, распоред просторија, уређење стамбеног простора. Кућне инсталације.
	САОБРАЋАЈ	Саобраћајни системи. Саобраћајни објекти. Управљање саобраћајном сигнализацијом. Правила безбедног кретања пешака и возача бицикла у јавном саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Приказ грађевинских објеката и техничко цртање у грађевинарству. Техничко цртање помоћу рачунара. Представљање идеја и решења уз коришћење дигиталних презентација
	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Подела, врсте и карактеристике грађевинских материјала. Техничка средства у грађевинарству и пољопривреди. Организација рада у грађевинарству и пољопривреди. Обновљиви извори енергије и мере за рационално и безбедно

- образложи на примеру коришћење обновљивих извора енергије и начине њиховог претварања у корисне облике енергије; - правилно и безбедно користи уређаје за загревање и климатизацију простора; - повезује значај извођења топлотне изолације са уштедом енергије; - повезује гране пољопривреде са одређеном врстом производње хране; - описује занимања у области грађевинарства, пољопривреде, производње и прераде хране; - изради модел грађевинске машине или пољопривредне машине уз примену мера заштите на раду; - самостално/тимски врши избор макете/модела грађевинског објекта и образлажи избор; - самостално проналази информације о условима, потребама и начину реализације макете/модела користећи ИКТ; - креира планску документацију (листу материјала, редослед операција, процену трошкова) користећи програм за обраду текста; - припрема и организује радно окружење одређујући одговарајуће алате, машине и опрему у складу са захтевима посла и материјалом који се обрађује; - израђује макету/модел поштујући принципе економичног искоришћења материјала и рационалног одабира алата и машина примењујући процедуре у складу са принципима безбедности на раду; - учествује у успостављању критеријума за вредновање, процењује свој рад и рад других и предлаже унапређења постојеће макете/модела; - одреди реалну вредност израђене макете/модела укључујући и оквирну процену трошкова.	КОНСТРУКТОРСКО МОДЕЛОВАЊЕ	коришћење топлотне енергије. Рециклажа материјала у грађевинарству и пољопривреди и заштита животне средине Моделовање машина и уређаја у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије
		Израда техничке документације. Израда макете/модела у грађевинарству, пољопривреди или модела који користи обновљиве изворе енергије. Представљање идеје, поступка израде и решења производа. Одређивање тржишне вредности производа укључујући и оквирну процену трошкова. Представљање производа и креирање дигиталне презентације.

**7.1.11 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- правилно користи ИКТ уређаје; - креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који садрже табеле у програму за рад са текстом и програму за рад са мултимедијалним презентацијама; - креира и обрађује дигиталну слику; - самостално снима и врши основну обраду аудио и видео записа; - уређује мултимедијалну презентацију која садржи видео и аудио садржаје; - чува и организује податке локално и у облаку; - одговорно и правилно користи ИКТ уређаје у мрежном окружењу; - разликује основне интернет сервисе; - примењује поступке и правила за безбедно понашање и представљање на мрежи; - приступа Интернету, самостално претражује, проналази и процењује информације и преузима их на свој уређај поштујући ауторска права; - објасни поступак заштите дигиталног производа/садржаја одговарајућом ЦЦ лиценцом;	ИКТ	Дигитални уређаји и кориснички програми. Управљање дигиталним документима. Рад са сликама. Рад са текстом. Рад са мултимедијалним презентацијама које садрже видео и аудио садржаје.
	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Употреба ИКТ уређаја на одговоран и сигуран начин у мрежном окружењу. Интернет сервиси. Правила безбедног рада на Интернету. Претраживање Интернета, одабир резултата и преузимање садржаја. Заштита приватности личних података и ауторских права.
- објасни поступак прикупљања података путем онлајн упитника; - креира једноставан програм у текстуалном програмском језику; - користи математичке изразе за израчунавања у једноставним програмима; - објасни и примени одговарајућу програмску структуру (наредбе доделе, гранања, петље); - користи у оквиру програма нумеричке, текстуалне и једнодимензионе низовске вредности;	РАЧУНАРСТВО	Основе изабраног програмског језика. Основне аритметичке операције. Уграђене функције. Ниске (стрингови). Структуре података. Гранање. Понављање. Основни алгоритми.
- разложи сложени проблем на једноставније функционалне целине (потпрограме); - проналази и отклања грешке у програму; - сарађује са осталим члановима групе у одабиру теме, прикупљању и обради материјала, представљању пројектних резултата и закључака; - користи могућности које пружају рачунарске мреже у сфери комуникације и сарадње; - креира, објављује и представља дигиталне садржаје користећи расположиве алате; - вреднује процес и резултате пројектних активности.	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.

**7.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(72 ЧАСА + 54 ЧАСА ОБАВЕЗНИХ ФИЗИЧКИХ АКТИВНОСТИ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
- примени комплексе простих и општеприпремних вежби у већем обиму и интензитету у самосталном вежбању; - користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим животним ситуацијама; - упоређује резултате тестирања са вредностима за свој узраст; - примени досегнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; - разликује атлетске дисциплине; - развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; - одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; - схвати вредност спортске гимнастике за сопствени развој; - изведе елементе кошаркашке технике; - примени основна правила кошарке; - користи елементе кошарке у игри; - примени основне елементе тактике у одбрани и нападу; - учествује на унутар одељенским такмичењима; - изведе кретања у различитом ритму; - игра народно коло; - изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; - изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; - контролише покрете и одржава тело у води; - преплива 25 м техником краула и леђног краула; - процени своје способности и вештине у води; - скочи у воду на главу; - поштује правила понашања у води, и око водене средине; - објасни својим речима значај примењених вежби; - процени ниво сопствене дневне	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој покретљивости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
	МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	Обавезни садржаји Техника штафетног трчања. Скок удаљ. Бацања кугле 2 кг. Истрајно трчање - припрема за крос. Скок увис (опкорачна техника). Бацање "вортекс-а". Проширени садржаји Тробој.
		Основни садржаји Вежбе на тлу. Прескоци и скокови. Вежбе у упору. Вежбе у вису. Греда. Гимнастички полигон. Проширени садржаји Вежбе на тлу (напредне варијанте). Висока греда. Трамболина. Прескок. Коњ са хватаљкама. Вежбе у упору (сложенији састав). Вежбе у вису (сложенији састав).
		Основни садржаји Кошарка: Основни елементи технике и правила: - кретање у основном ставу у одбрани, - контрола лопте у месту и кретању, - вођење лопте, - дриблинг, - хватања и додавања лопте, - шутирања, - принципи индивидуалне одбране, - откривање и покривање (сарадња играча), - основна правила кошарке. Проширени садржаји

физичке активности; - препозна начине за побољшање својих физичких способности; - препозна могуће последице недовољне физичке активности; - правилно се понаша на вежбаљима као и на спортским манифестацијама; - примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; - одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; - примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; - примерено се понаша као посматрач на такмичењима; - решава конфликте на друштвено прихватљив начин; - пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спорско-рекреативних активности; - прихвати победу и пораз; - вреднује спортове без обзира на лично интересовање; - примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; - процени лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; - подстиче породицу на потребу примене редовне физичке активности; - повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; - примени препоручени дневни ритам рада, исхране и одмора; - користи здраве намирнице у исхрани; - користи само препоручене додатке исхрани; - примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; - правилно реагује након повреда; - чува животну средину током вежбања; - препозна последице конзумирања дувана.			Напредни елементи технике, тактике и правила игре: - дриблинг (сложеније варијанте), - финтирање. Основни принципи колективне одбране и напада.
		Плес и ритмика	Основни садржаји Вежбе са вијачом. Народно коло "Моравац". Народно коло из краја у којем се школа налази. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Кратки састав са вијачом. Енглески валцер.
		Пливање	Основни садржаји Предвежбе у обучавању технике пливања. Техника краула. Техника пливања леђног краула. Одржавање на води ради самопомоћи. Проширени садржаји Роњење у дужину 5-10 м.
		Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.
	ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна правила вежбања. Основна правила Кошарке и правила Рукомета. Понашање према осталим

		субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Уредно постављање и склањање справа и реквизита неопходних за вежбање. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. "Ферплеј" (навијање, победа, пораз решавање конфликтних ситуација). Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Развој физичких способности у функцији сналажења у ванредним ситуацијама (земљотрес, поплава, пожар...) Повезаност физичког вежбања и естетике. Значај вежбања у породици. Планирање вежбања у оквиру дневних активности.
		Здравствено васпитање Основни садржаји Значај физичке активности за здравље. Поштовање здравствено-хигијенских мера пре и после вежбања. Последице неодржавања хигијене - хигијена пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа у исхрани. Последице неправилне исхране и прекомерног уношења енергетских напитака. Поступци ученика након повреда (тражење помоћи). Вежбање и играње у различитим временским условима (упутства за игру и вежбање на отвореном простору). Чување околине на отвореним просторима изабраним за вежбање. Последице конзумирања дувана.

7.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ

7.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно – сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Тајна Христова – јединство Бога и човека	Ученици треба да: - уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове; - науче да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности; - запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности.	36	IX X
II Рођење Христово од Духа Светога и Марије Дјеве			X
III Дјеве у рођењу Спаситеља			XI XII
IV Христос је Син Божји који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом			I
V Улога Бога у спасењу света			I II
VI Улога човека у спасењу света			III IV
VII Христово страдање и васкрсење			V VI
VIII Христов живот у православној иконографији			

**7.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Упознавање основних елемената програма	ЦИЉ: - Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице.	6	IX - VI
II Уочавање проблема у заједници	ЗАДАЦИ: - Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице;	4	
III Избор проблема - Дискусија о проблемима	- Разумевање и функционисање нивоа власти и органа власти;	1	
IV Сакупљање података о изабраном проблему - Разговор о прикупљеним подацима	-Упознавање мера власти; -Упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице;	8	
V Израда студија - Критеријуми за израду студије - Припреме за јавну презентацију	-Развијање комуникативних вештина; -Обучавање за тимски начин рада;	12	
VI Јавна презентација студије	-Развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.	1	
VII Осврт на научено		4	

**7.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
------------------	-----------------	--------	-----------

1.ШКОЛА	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	Ученици: -препознају изјавне, упитне, заповедне интонације и оне интонације које исказују емотивна стања: одушевљење, радост, тугу, разочарење; - разумеју кратке дијалога до десет реченица, прича и песама, које се чују уживо или са аудио-визуелних записа, а који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог и шестог разреда; - даље усавршавају изговор гласова; - правилно изговарају интонацијске схеме као и оне које исказују емотивна стања; - могу да поставе питања предвиђена програмом за пети и шести разред, а која се односе на садржај обрађеног дијалога, текста или свакодневне ситуације; - дају основне информацијаеу шест до осам реченица, без претходне припреме, о себи и свом окружењу и описују познате ситуације, дајући, поред основних података, и обавештења која се тичу склоности и интересовања себе или другог, користећи усвојене речи и реченичне моделе током петог и шестог разреда; - поседују савладане технике читања у себи и гласног читања на претходно усмено усвојеној усменој грађи; - разумеју глобално и селективно, садржај телеграма-електронске поруке и кратког неформалног писма, непознатог текста састављеног од познате језичке грађе као и разумевање непознатог текста који садржи по коју непознату реч, под условом да нису у питању кључне речи; - знају основна правила и карактеристичне изузетке када је реч о графици и ортографији; - пишу сложеније реченице на основу датог модела; - знају кратке одговоре на једноставна питања (ко, шта, где , како, зашто) која се тичу обрађене теме, ситуације или њега лично; - пишу реченице, изоловано или у краћим целинама, на основу дате слике, визуелног или звучног подстицаја, једноставних телеграмских или електронских порука и кратких неформалних писама; - издвајају најбитније елементе из обрађеног текста или дијалога и преформулишу садржај уз коришћење познате језичке структуре.	9
2.ЈА И МОЈИ ДРУГОВИ		8	
3.ПОРОДИЦА И БЛИСКО ОКРУЖЕЊЕ		12	
4.МОЈ ДОМ И ПРАЗНИЦИ		9	
5.ИСХРАНА		8	
6.ОДЕЋА		9	
7.ОКРУЖЕЊЕ		11	
8.ПИСМЕНИ ЗАДАЦИ		6	

7.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ

7.3.1. ЧУВАРИ ПРИРОДЕ
(1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

ПРЕГЛЕД БРОЈА ЧАСОВА ПО НАСТАВНИМ ТЕМАМА		
	НАСТАВНА ТЕМА	БРОЈ ЧАСОВА
I	ОДРЖИВОСТ, ЖИВОТНА СРЕДИНА И УТИЦА ЧОВЕКА	4
II	ОДГОВАРАН ОДНОС ПРЕМА ОДРЖИВОСТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	11
III	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЗДРАВЉУ	6
IV	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА	7
V	ОДГОВОРАН ОДНОС ПРЕМА РАЗНОВРСНОСТИ ЖИВОГ СВЕТА	8
	УКУПНО	36

7.3.2. СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ У ПРОШЛОСТИ
(1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
УВОД; Свакодневни живот у средњем веку; Свакодневни живот у српским земљама у средњем веку; Грбови и заставе некад и сад; Систематизација;	IX – VI

7.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-------------------	-------------------

1. Гласови и гласовне промене 2. Глаголски облици 3. Придевске заменице 4. Служба речи у реченици 5. Акценат 6. Читање са разумевањем 7. Правопис 8. Домаћа лектира(тема, ликови, фабула) 9. Исправак писмених задатака 10. Стилска средства	IX – VI
---	---------

7.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Nationalities, cities and countries 2. School, holidays and travelling 3. Festivals, money and children's rights 4. Household and outdoor activities 5. Weekend plans and tourist attractions	IX – VI

7.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Основне одлике средњег века 2. Припрема за контролни 3. Стари Словени 4. Средњовековна култура 5. Срби за време Немањића 6. Османлијска освајања на Балкану	IX – VI

7.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: ГЕОГРАФИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Планета земља 2. Воде на земљи 3. Биљни и животињски свет на земљи 4. Становништво и насеља на земљи	IX – VI

5. Географска средина и људске делатности	
6. Припрема за контролни	
7. Регионална географија европе	
8. Припрема за контролни	

7.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Међународни систем јединица 2. Кретање 3. Сила 4. Припрема за контролни 5. Мерење 6. Маса и густина 7. Притисак	IX – VI

7.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Скуп целих бројева 2. Троугао-подударност 3. Троугао-подударност 4. Троугао-сличност 5. Скуп q 6. Операције у скупу q 7. Бројевни изрази у q 8. Четвороугао 9. Четвороугао-конструкција 10. Р троугла и четвороугла	IX – VI

7.4.7. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Граматика 2. Разумевање говора 3. Читање текста 4. Усмена и писмена вежбања	IX – VI

5. Вежбе ортографске и ортоепске 6. Диктати, лексичке и семантичке вежбе 7. Синтаксичке и стилске вежбе	
---	--

7.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Песничка штафета-писање поезије и прозе 2. Читалачка значка-припремање читалачких дневника, учешће на такмичењу 3. Светосавски конкурс –писање прозе и поезије о Светом Сави и учешће на конкурс 4. Израда тестова из језика и учешће на лингвистичком такмичењу 5. Посета позоришту, разговор о представи 6. Говорење поезије, учешће на такмичењу рецитатора 7. Читање часописа по избору, разговор 8. Говорење прозног текста по избору ученика 9. Књижевни језик и локални говори –лексика 10. Глаголски облици-грађење и писање 11. Читање текстова по избору ученика, разговор и анализа 12. Читање допунске лектире по избору ученика, разговор и анализа	IX – VI

7.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Слободно ритмичко изражавање бојеним мрљама, линијама светлинама, облицима и волуменима 2. Визуелно споразумевање	IX – VI

3. Текстура 4. Светлина 5. Боја 6. Посета изложби...	
---	--

7.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Истпријски извори за средњи век 2. Франачка држава 3. Византија 4. Знамените личности 5. Стари Словени 6. Крсташки ратови 7. Средњовековна култура 8. Припрема за такмичење 9. Анализа рада	IX – VI

7.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА (9 ЧАСОВА ГОРИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Кретање 2. Сила 3. Мерење 4. Притисак 5. Маса и густина 6. Припрема за такмичење	IX – VI

7.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Скупови и скуповне операције 3. Природни бројеви 4. Цели бројеви	IX – VI

5. Троугао 6. Конструкција троугла 7. Дирихлеов принцип 8. Занимљиви задаци 9. Рационални бројеви 10. Дељивост бројева 11. Занимљиви логички задаци 12. Комбинаторни задаци 13. Четвороугао 14. Конструкција четвороугла 15. Занимљиви задаци 16. Развој геометрије Талес, Еуклид 17. Логички проблеми ”математичке теразије” 18. Историја математике 19. Занимљиви задаци 20. Математика на квадратној мрежи 21. Резање и састављање равних фигура 22. Анализа рада	
---	--

7.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Микроскопирање једноћелијских праживотиња; 2. Сакупљање љуштурица и израда збирки љуштура мекушаца и бодљокожаца; 3. Израда инсектаријума; 4. Мисао у ноћи вештица „ Шишмиши су добри и леви “ – текст К. Велса о необичном интересовању научника биолога Мерлина Тутла (дискусија); 5. Прилагођености црва на паразитски начин живота; Значај истих за човека; 6. Израда збирки јаја различитих врста птица; 7. Грегор Мендел и правила наслеђивања; 8. Значај учења Чарлса Дарвина; 9. Борба за опстанак, селекција и природно одабирање; 10. Геолошке карактеристике и геолошка доба.	IX – VI

7.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: ТИТ – РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Покретање и радно окружење програма 2. Детектовање текста 3. Основна подешавања 4. Практичан рад -цртање	IX – VI

5. Школско такмичење 6. Рад на задату тему 7. Рад на задату тему 8. Презентација радова 9. Евалуација	
---	--

7.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Интернет 2. Графика 3. Анимација 4. Припрема за такмичење	IX – VI

7.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ШЕСТОМ РАЗРЕДУ

7.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ
-------------------	-------

	РЕАЛИЗАЦИЈЕ
25. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 26. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања- приближити појам лингвистике ученицима) 27. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције 28. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику 29. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика) 30. Стварање и развој нашег књижевног језика 31. Рад на књижевнојезичкој норми 32. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић- Социаллингвистика Ђ. Даничић- Рат за српски језик и правопис 33. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат 34. Формирање група и подела задатака 35. Фонетске и морфолошке особине говора(неког краја по избору ученика) 36. Проучавање говора по избору ученика 37. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975. 38. Анализа прикупљеног материјала 39. Договор о даљем раду 40. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора 41. Сређивање грађе која је прикупљена. 42. Истраживање језичког блага 43. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама. 44. Истраживања језичког блага: припрема за смотру истраживачког рада. 45. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђено је четири часа) 46. Сређивање материјала. 47. Анализа рада у овој школској години. 48. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ (предвиђено је четири часа)	IX – VI

7.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Формирање секције 2. Доношење плана рада за текућу школску годину 3. Проучавање текста (одломка, скеч-за пријем првака у току Дечје недеље)	IX – VI

4. Основни појмови из позоришне уметности 5. Рад на тексту 6. Учесће секције на школској свечаности 7. Гледање позоришног дела 8. Проучавање одабраних текстова 9. Подела улога 10. Читалачка проба(рад за столом) 11. Читалачка проба-дикција, нивои читања, акценат, интонација, пауза 12. Читалачка проба-вежбе слушања 13. Распоред проба:груписање лица, ствари на сцени 14. Распоредна проба: вежбе , покрета и гестове 15. Распоредна проба:сценска радње 16. Распоредна проба:вежбе ритма и темпа 17. Теоретско упознавање говорне уметности:из историје позоришта и драме 18. Квиз такмичење:из историје позоришне уметности код нас и у свету 19. Анализа рада секције у првом полугодишту 20. Учесће секције на прослави Савиндана 21. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 22. Костими и маске, распоредна проба 23. Припрема за такмичење у беседништву(говору) 24. Такмичење у беседништву 25. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 26. Слушање снимка радио-драме 27. Генерална проба 28. Проба пред наступ (хладна проба) 29. Премијера 30. Раприза 31. Представа за мештане 32. Гостовање секције у другој школи и давање представе 33. Гледање позоришног дела 34. Учесће на школској свечаности-Дан школе (31.маја) 35. Стваралачки писмени рад:писање сценског дела-приказа, дијалога, драматизација 36. Разматрање извештаја о раду секције.Предлог чланова секције за похвале и награде	
--	--

7.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-------------------	-------------------

1. Nationalities, cities and countries 2. School, holidays and travelling 3. Festivals, money and children's rights 4. Household and outdoor activities 5. Weekend plans and tourist attractions	IX – VI
--	---------

7.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Посета музеју и галеријама 2. Учествовање у радионицама у институцијама културе 3. Праћење и учешће на ликовним конкурсима 4. Поставке и изложбе у школи 5. Естетско уређење простора у школи 6. Сарадња са локалном заједницом	IX – VI

7.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
10. Посета музеју 11. Припрема паноа посвећеног Миланском едикту 12. Сазнао сам нешто ново о познатој историској личности 13. Мој град и мој крај у прошлости 14. Свети Сава и његова улога у историји и култури 15. Холокауст 16. Приказ историског периода по избору 17. Свакодневни живот у прошлости 18. Велики или Први светски рат	IX – VI

7.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
-------------------	-------------------

1. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 2. Скупови и скуповне операције 3. Природни бројеви 4. Цели бројеви 5. Троугао 6. Конструкција троугла 7. Дирихлеов принцип 8. Занимљиви задаци 9. Рационални бројеви 10. Дељивост бројева 11. Занимљиви логички задаци 12. Комбинаторни задаци 13. Четвороугао 14. Конструкција четвороугла 15. Занимљиви задаци 16. Развој геометрије Талес, Еуклид 17. Логички проблеми ”математичке теразије” 18. Историја математике 19. Занимљиви задаци 20. Математика на квадратној мрежи 21. Резање и састављање равних фигура 22. Анализа рада	IX – VI
---	---------

7.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Паразитске праживотиње 2. Рановрсност сунђера и дупљара, корални гребени 3. Препознавање љуштура пужева и шкољки 4. Разноврсност инсеката, прављење збирке инсеката 5. Животињска друштва-мрави, термити, пчеле 6. Разноврсност риба и водоземаца 7. Разноврсност гмизаваца, диносауруси 8. Разноврсност птица 9. Разноврсност сисара	IX – VI

7.6.8. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
10. ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу	IX – VI

11. САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима 12. САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања 13. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција 14. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона 15. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе 16. ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања 17. ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ 18. ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школ	
--	--

7.6.9. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
5. Интернет 6. Графика 7. Анимација 8. Припрема за такмичење	IX – VI

7.6.10. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
6. Обучавање основних елемената без лопте 7. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови..., 8. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играша, пресецање... 9. Игра на два гола 10. Мини рукомет	IX – VI

7.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Сремска Митровица-Засавица	Обилазак града, Музеј, лапидаријум, Сирмијум, Засавица	1	пролеће 2020.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Зрењанинско позориште	представа	март 2020.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
Београд	Ботаничка башта, Природњачки музеј, Калемегдан	јун 2020.	Директор школе, одељенске старешине

7.8. ПРОГРАМ МЕЂУНАРОДНЕ САРАДЊЕ

У циљу међународне сарадње и ширења мултикултурализма школа ће у септембру посетити 4. основну школу из Цеља (Словенија). Десет наших ученика шестог разреда и пет наставника, биће део словеначког националног пројекта „Бициклистичка рута“. Наша делегација диће смештена код домаћина, по кућама.

Одлуку о одласку у Словенију даће савет родитеља, школски одбор а сагласност ће потписати родитељи ученика.

Финансирање пута обезбедиће градска управа.

8. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ И ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика и књижевности јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одређена књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	Циљ наставе српског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине. Задаци наставе српског језика: -стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе српског језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе српског језика буду у пуној мери реализовани -развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује -описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика	ОСНОВНИ НИВО CJ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи <u>CJ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), наратија (приповедање), аргументација, пропаганда *</u> CJ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима <u>CJ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста</u> <u>CJ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима</u> <u>CJ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног</u> <u>CJ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту</u> CJ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе СРЕДЊИ НИВО CJ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* CJ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) CJ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за	14

	-поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика -упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика -оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца) -развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности -развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза -увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког)	различите функционалне стилове <u>СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи</u> <u>СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краћа текста или више њих (према датим критеријумима)</u> СЈ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима <u>СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у таквом тексту</u>	
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	-оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова -упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу -поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста -развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељенске, школске, месне), поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама -поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм) -уважање основних теоријских и функционалних појмова из књижевности, позоришне и филмске	НАПРЕДНИ НИВО СЈ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) <u>СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст</u> <u>СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту</u> <u>СЈ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе</u> ОСНОВНИ НИВО СЈ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4. уме да преприча текст <u>СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)</u> <u>СЈ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу</u> СЈ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* <u>СЈ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима</u> СЈ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње* СРЕДЊИ НИВО СЈ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан <u>СЈ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај</u> СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика* <u>СЈ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева</u>	20

	уметности -уознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења -развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује -навивавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији -подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво -подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.) -васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности -развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.	НАПРЕДНИ НИВО CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста <u>CJ.3.2.2. саставља аргументативни текст</u> CJ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу <u>CJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста</u> CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму	
ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК		ОСНОВНИ НИВО CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнोजезичку норму у вези са гласовним променама CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације* CJ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима <u>CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнोजезичку норму у вези с облицима речи</u> CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела <u>CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу)</u> CJ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања* CJ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизма који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетака до данас) CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разуђености српског језика CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)* CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој* СРЕДЊИ НИВО CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акцентске норме CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене <u>CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик</u>	49

		<u>променљиве речи</u> CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) <u>CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима</u> CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам <u>CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава</u> CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) НАПРЕДНИ НИВО CJ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима CJ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) <u>CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима)</u> CJ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава	
КЊИЖЕВНОСТ		ОСНОВНИ НИВО <u>CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела</u> CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратив, опис, дијалог и монолог <u>CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)</u> CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.1.1.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела* СРЕДЊИ НИВО CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик	61

		из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему) CJ.2.4.4. разликује књижевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове <u>CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градација, метафора, контраст)</u> <u>CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност</u> CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*	
		НАПРЕДНИ НИВО <u>CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова карактеристичних тема и мотива</u> CJ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу <u>CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре; одређује функцију стилских фигура у тексту</u> <u>CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе</u> CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже <u>CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*</u>	

**8.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током	Ученик треба да: - Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник - Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу	2
II Past and present			12
III Fame and fortune			13

	основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	- Употребљава захтевније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења користећи одговарајући речник - Изражава своје потребе уважавајући потребе других - Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама - Учествоје у групним активностима дајући наредбе и реагујући на њих - Говори једноставно о себи и другима - Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика - Препознаје слова, написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања - Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама - Описује у неколико реченица познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста, користећи усвојен језичке елементе и структуре - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје - Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене и писане поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу - Учествоје у комуникацији, препознаје кад нешто не разуме, поставља питања и тражи разјашњења - Разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима	
IV Health and safety			11
V Heroes			12
VI Our environment			12
VII Relationship			7
VIII Miscellaneous			3

8.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
------	-----------------	-------------	-------------------

АРАБЕСКА	Задачи образовно- васпотног рада у настави ликовне културе састоје се у	4	IX - VI
ПРОПОРЦИЈЕ	- стварању разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ликовне културе сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе предмета ликовна култура буду у пуној мери реализовани	4	
КОМПОЗИЦИЈА И ПРОСТОР	- развијању ученикове способности за:	20	
ОБЈЕДИЊАВАЊЕ ПОКРЕТА, ИГРЕ И ЗВУКА	- коришћење свих ликовних елемената ликовни стваралачки рад	6	
ФОТОГРАФИЈА	- коришћење различитих материјала и медијума - усвајање естетских критеријума за креативно мишљење - доживљавање ликовних уметничких дела у оквиру културне баштине за препознавање савремених кретања у уметности свог и другог народа - визуелну перцепцију и аперцепцију - критичко мишљење - оплемењивање животног радног простора - активно стваралачко деловање у културном и уметничком животу средине - активно естетско унапређивање своје околине и очување природе и баштине завичаја и домовине - неговање укупних људских достигнућа - будућа занимања, професионалну оријентацију - еманципацију личности ученика - културу рада.	2	

8.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
Знање и разумевање - Упознавање музичких различитих епоха: народна музика, духовна музика, балет, мјузикл, оперета, забавна музика, музика за филм, радио и телевизију - Музика на тлу Србије XIX и XX век	Разумевање сложенијих елемената музичке писмености и њихова и естетска примена; повезивање специфичних карактеристика музичких инструмената са музичким изразом; разумевање појмова апсолутне и програмске музике; познавање карактеристика одређених епоха, облика и представника; упознаје српску народну музику, фолклор, музичке карактеристике и специфичне саставе; Упознавање музичке културе кроз различите епохе, изражајна средства, начин извођења и инструменти, улога и значај	ОСНОВНИ НИВО МК.1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК.1.1.2. опише основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва.	36
		СРЕДЊИ НИВО МК.2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музичком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером) МК.2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) МК.2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота	
		НАПРЕДНИ НИВО МК.3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености	

- Основе музичке писмености	музике у тим периодима у друштву. Стицање знања о музици различитих епоха слушајући музичке примере и изводећи их певањем и свирањем	и извођачких састава у оквиру музичког дела МК.3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК.3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК.3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)	
Слушање музике - Усмеравање пажње ученика на аналитичко слушање музике (извођачки састав, однос музичког и драмског садржаја, препознавање драмске функције структуралних елемената, препознаје везу стилског друштвено-историјског са музичким карактеристикама слушаног примера) - упознавање музичких дела, извођача и стваралаца - препознаје међусобне утицаје жанрова и може да их одреди	Повезивање карактера слушаних нумера са естетско димензијом композиције; препознавање инструмената и инструменталних група; препознавање везе музичког садржаја са ванмузичким програмом; препознавање структуралних елемената дела; препознавање везе стилског-друштвено историјског контекста и музичких карактеристика музичког примера; препознавање основне карактеристике српске народне музике -стицање навике за слушање музичког дела -развијање способности за доживљај музичког дела -развијање способности за разумевање музичког дела -развијање критичког мишљења	ОСНОВНИ НИВО МК.1.2.1. музичке изражајне елементе МК.1.2.2. извођачки састав МК.1.2.3. музичке жанрове МК.1.2.4. српски музички фолклор	22
		СРЕДЊИ НИВО МК.2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК.2.2.2. препозна структуру одређеног музичког жанра	
		НАПРЕДНИ НИВО МК.3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК.3.2.2. жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера МК.3.2.3. контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора	
Музичко извођење - певају песме, одломке и теме различитих стилских периода и жанрова	Ученик пева или свира одломак из дела различитих жанрова уметничке музике; ученик пева или свира одломак или тему концерта, симфоније, сонате; ученик пева или свира различите типове српске фолклорне баштине; извођење игара по избору; учествовање у школским приредбама -обрада песама и тема повезаних са музиком различитих епоха -развијање музикалности и креативности -неговање смисла за заједничко и индивидуално музицирање -развијање способности извођења музике -подстицање креативности и стварање одељених	ОСНОВНИ НИВО МК.1.3.1. пева једноставне дечије, народне или популарне композиције МК.1.3.2. изводи једноставне дечије, народне или популарне композиције на бар једном инструменту	
		СРЕДЊИ НИВО НАПРЕДНИ НИВО МК.3.3.1. изводи разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима	18
Музичко стваралаштво - Импровизација мелодије на задати текст - компоује мање музичке целине	Избор музичког примера за задати историјско-стилски период; избор примера за концертну музику за задати период; избор примера аутентичне народне музике за задати мотив из народног живота; компоновати у духу српске народне музике -подстицање стваралачког ангажовања ученика -развијање музичке	ОСНОВНИ НИВО МК.1.4.1. направи музичке инструменте користећи предмете из окружења МК.1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК.1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК.1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст	10

	креативности -развијање способности за импровизацију мелодије	СРЕДЊИ НИВО	
		НАПРЕДНИ НИВО МК.3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК.3.4.2. импровизује и/или компоује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК.3.4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу, перформанс	

8.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
УСПОН ЕВРОПЕ (Европа од краја XV до краја XVIII века)	Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.5. уме да одреди којем историјском периоду припадају важне године из прошлости ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.1. препознаје на основу карактеристичних историјских извора (текстуалних, сликовних, материјалних) о којој историјској појави, догађају и личности је реч ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда	13
		СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора	
		НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	
СРПСКИ НАРОД ПОД СТРАНОМ ВЛАШЋУ ОД XVI ДО XVIII ВЕКА		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске	15

	Задаци наставе историје су: - стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе историје сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе историје буду у пуној мери реализовани - да ученици разумеју историјске догађаје, појаве и процесе, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...).	информације дате у форми слике СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.2. уме да закључи о којем историјском феномену је реч на основу карактеристичних сликовних историјских извора ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	
ДОБА РЕВОЛУЦИЈА (Европа и свет од краја XVIII века до седамдесетих година XIX века)	ОПЕРАТИВНИ ЗАДАЦИ - усвоје појам нови век и стекну знања о основним одликама тог историјског периода - стекну знања о историји најзначајнијих европских држава у новом веку - стекну знања о положају српског народа под турском, хабзбуршком и млетачком влашћу - стекну знања о настанку и <u>развоју модерних српских држава</u> до међународног признања независности 1878. године	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	18
НАЦИОНАЛНИ ПОКРЕТ СРПСКИ НАРОД У XIX ВЕКА (до Берлинског конгреса)	- упознају културна и научно-технолошка достигнућа Европе и света у новом веку - упознају културна и научно-технолошка достигнућа Срба у новом веку	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда	24

ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА	- стекну знања о знаменитим личностима новог века - развијају истраживачку радозналост и критички однос према историјским изворима. - стекну знања о развоју грађанских слобода и права током новог века	легенда	2
		СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора	
		НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	
		ОСНОВНИ НИВО СРЕДЊИ НИВО НАПРЕДНИ НИВО	

8.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
УВОД			1
АЗИЈА- опште географске одлике	Циљ наставе географије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају и	ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике	2
		СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије	
		НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на	

	разумеју географске објекте, појаве, процесе и законитости у простору, њихове узрочно-последичне везе и односе, развију географску писменост и географски начин мишљења, свести и одговорног односа према свом завичају, држави, континенту и свету као целини и толерантног става према различитим народима, њиховим културама и начину живота.	развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	
АФРИКА- опште географске одлике	Задаци наставе географије су: - стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе географије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе географије буду у пуној мери реализовани - упознавање и разумевање појава и процеса у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу - картографско описмењавање за употребу географских карата у стицању знања и у свакодневном животу - упознавање основних географских одлика Европе, осталих континената и развијених држава света - упознавање основних географских одлика своје државе и држава у непосредном окружењу, њихових	ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	26
СЕВЕРНА АМЕРИКА- опште географске одлике	реализовани - упознавање и разумевање појава и процеса у географском омотачу Земље и у непосредном окружењу - картографско описмењавање за употребу географских карата у стицању знања и у свакодневном животу - упознавање основних географских одлика Европе, осталих континената и развијених држава света - упознавање основних географских одлика своје државе и држава у непосредном окружењу, њихових	ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности	8

СРЕДЊА АМЕРИКА - опште географске одлике	асоцијација и интеграција - упознавање комплементарности и регионалних разлика савременог света - развијање естетских опажања и осећања проучавањем и упознавањем природних и других феномена у геопростору - изграђивање и развијање ставова о превентиви, заштити и унапређивању животне средине - развијање националног, европског и светског идентитета - развијање толеранције, постојања и припадности мултиетничком, мултијезичком, мултикултурном ... свету	ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	16
ЈУЖНА АМЕРИКА- опште географске одлике	- развијање опште културе и образовања - оспособљавање за самостално учење и проналажење информација	ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2. дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	6

АУСТРАЛИЈА И ОКЕАНИЈА- опште географске одлике		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	4
АРКТИК И АНТАРКТИК- опште географске одлике		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	3
СВЕТ КАО ЦЕЛИНА		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и	1

		уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике	
		СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице –објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст...) ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континената и наводи њихове географске регије	
		НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА			

8.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне природне законе, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
I СИЛА И КРЕТАЊЕ	Задаци наставе физике су: - стварање разноврсних могућности да кроз	ОСНОВНИ НИВО 144- уме да препозна јединице за брзину 145- зна основна правила мерења, нпр. нула ваге, хоризонтални положај, затегнута мерна трака 146- зна да мери дужину, масу, запремину, температуру и време 147-уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе, запремине, температуре и времена	25

	различите садржаје и облике рада током наставе физике сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физике буду у пуној мери реализовани - развијање функционалне писмености - упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици - разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона - развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање - развијање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности у мишљењу и вештине јасног и прецизног изражавања	148-зна да користи основне јединице за дужину, масу, запремину, температуру и време 171-Ученик поседује мануелне способности за рад у лабораторији 172-ученик уме да се придржава основних правила рада у лабораторији СРЕДЊИ НИВО 211-уме да препозна еластичну силу, силу потиска и особине инерције 212-зна основне особине гравитационе и еластичне силе и силе потиска 221- уме да препозна убрзано убрзано кретање 241-Ученик уме да користи важније изведене физичке величине и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 312-зна какав је однос сила које делују на тело које мирује или се равномерно креће 321- да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање. 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питње на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	
II КРЕТАЊЕ ТЕЛА ПОД ДЕЈСТВОМ СИЛЕ ТЕЖЕ. СИЛЕ ТРЕЊА	- развијање логичког и апстрактног мишљења - схватање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења - решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја - развијање способности за примену знања из физике - схватање повезаности физичких појава и екологије и развијање	ОСНОВНИ НИВО 111-ученик уме да препозна гравитациону силу и силу трења која делује на тела која мирују или се крећу равномерно СРЕДЊИ НИВО 212-ученик зна основне особине гравитационе и еластичне силе и силе потиска 214-ученик уме да препозна како односи сила утичу на врсту кретања 241-Ученик уме да користи важније изведене физичке величине и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ система 244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине нпр.брзину и силу 263-уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 321- да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање. 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питње на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	12

III РАВНОТЕЖА ТЕЛА	свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине - развијање радних навика и склоности ка изучавању наука о природи - развијање свести о сопственим знањима, способностима и даљој професионалној оријентацији.	ОСНОВНИ НИВО СРЕДЊИ НИВО 213-уме да препозна када је полуга у стању равнотеже 214-разуме како односи сила утичу на врсту кретања 241-Ученик уме да користи важније изведене физичке величине и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине нпр.брзину и силу 263-уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 321- да примени односе између физичких величина које описују равномерно променљиво праволинијско кретање. 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	11
IV МЕХАНИЧКИ РАД И ЕНЕРГИЈА. СНАГА		ОСНОВНИ НИВО 142-уме да препозна мерила и инструменте за мерење дужине, масе запремине, температуре и времена СРЕДЊИ НИВО 241-Ученик уме да користи важније изведене физичке величине и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 251-ученик зна да кинетичка и потенцијална енергија тела зависе од брзине односно висине тела 253-уме да препозна појмове рада и снаге 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 263-уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 351-ученик разуме да се укупна механичка енергија при паду одржава 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	15
V ТОПЛОТНЕ ПОЈАВЕ		ОСНОВНИ НИВО 151-зна да агрегатно стање тела зависи од његове температуре 152-уме да препозна да се механичким радом може мењати температура тела СРЕДЊИ НИВО 241-Ученик уме да користи важније изведене физичке величине и	9

		зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 254-зна да унутрашња енергија зависи од температуре 255-зна да запремина тела зависи од температуре 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине нпр.брзину и силу 263-уме да користи и интерпретира табеларни и графички приказ зависности физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству	
		НАПРЕДНИ НИВО 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 352-уме да препозна карактеристичне процене и термине који описују промене агрегатних стања 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	

8.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе математике у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и математичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да усвоје елементарна математичка знања која су потребна за схватање појава и законитости у природи и друштву; да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе, да представља основу за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање; као и да доприносе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
РЕАЛНИ БРОЈЕВИ	Циљ наставе математике у седмом разреду јесте да ученици усвоје елементарна математичка знања из реалних бројева, рационалних алгебарских израза, геометрије (Питагорина теорема, многоугао, круг), зависних величина и њиховог графичког приказивања, пропорција, сличности, а која су потребна за схватање	ОСНОВНИ НИВО Ученик уме да: 1) израчуна квадрат датог броја, зна основне операције са квадратима бројева МА.1.2.2.	16
		СРЕДЊИ НИВО Ученик: 1) зна шта је квадратни корен МА.2.2.2.	
		НАПРЕДНИ НИВО Ученик: 1) користи особине квадратног корена МА.3.2.2.	

ПИТАГОРИНА ТЕОРЕМА	појава и зависности у животу и друштву. Она, пре свега, треба да оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе. Математика има за циљ да омогући ученику успешно настављање математичког образовања и самообразовање, као и да допринесе развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика.	ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик:</i> 1) уме да израчуна непознату страну правоуглог троугла примењујући Питагорину теорему МА.1.3.2. СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) решава задатке користећи Питагорину теорему МА.2.3.2. НАПРЕДНИ НИВО /	16
ЦЕЛИ И РАЦИОНАЛНИ АЛГЕБАРСКИ ИЗРАЗИ	- Да схвате појам квадрата рационалног броја и квадратног корена. - Да умеју да одреде приближну вредност броја $\sqrt{a}$. - Да упознају скуп реалних бројева као унију скупа рационалних и скупа ирационалних бројева. - Да схватају реалне бројеве као дужинске мере, односно као тачке на бројевној правој одређене дужина које представљају такву меру.	ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) израчуна степен датог броја, зна основне операције са степенима МА.1.2.2. 2) сабира, одузима и множи мономе МА.1.2.3. СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) оперише са степенима МА.2.2.2. 2) сабира и одузима полиноме, уме да помножи два бинома и да квадрира бином МА.2.2.3. НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) користи особине степена МА.3.2.2. 2) зна и примењује формуле за разлику квадрата и квадрат бинома; увежбано трансформише алгебарске изразе и своди их на најједноставнији облик МА.3.2.3.	45
МНОГОУГАО	- Да знају Питагорину т. - Да умеју да примене Питагорину теорему код свих геометријских фигура, које су до сада изучавали, у којима се може уочити правоугли троугао.	ОСНОВНИ НИВО / СРЕДЊИ НИВО / НАПРЕДНИ НИВО /	13
ЗАВИСНЕ ВЕЛИЧИНЕ И ЊИХОВО ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ	- Да упознају појам степена - Да савладају операције са степенима - Да умеју да изводе основне рачунске операције са мономима и полиномима. - Да умеју да трансформишу збир, разлику и производ полинома у сређени облик полинома као и друге идентичне трансформације ових израза - Да упознају најважнија својства многоугла - Да умеју да врше приближну конструкцију ма ког правилног многоугла и геометријску конструкцију појединих правилних многоуглова (са 3, 4, 6, 8 и 12 страница) - Да знају најважније обрасце у вези са многоуглом и да могу да их примене у задацима - Да умеју да изводе основне рачунске операције са мономима и полиномима. - Да умеју да трансформишу	ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) изражава положај објеката сврставајући их у врсте и колоне; одреди положај тачке у првом квадранту координатног система ако су дате координате и обратно МА.1.5.1. 2) одреди вредност зависне величине ако је зависност дата табелом или формулом МА.1.2.4. СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) влада описом координатног система (одређује координате тачака, осно или централно симетричних итд) МА.2.5.1. 2) уочи зависност међу величинама, зна функцију $y = ax$ и графички интерпретира њена својства; везује за та својства појам директне пропорционалности и одређује непознати члан пропорције МА.2.2.4. НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) одреди положај (координате) тачака које задовољавају сложеније услове МА.3.5.1. 2) разликује директно и обрнуто пропорционалне величине и то изражава одговарајућим записом МА.3.2.4. 3) црта график којим представља међузависност величина МА.3.5.3.	
КРУГ		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик:</i> 1) уме да израчуна обим и површину круга датог полупречника МА.1.3.3.	

СЛИЧНОСТ	збир, разлику и производ полинома у сређени облик полинома као и друге идентичне трансформације ових израза - Да упознају правоугли координатни систем и његову примену - Да добро упознају директну и обрнуту пропорционалност и практичне примене	СРЕДЊИ НИВО Ученик уме да: 1) користи формуле за обим и површину круга и кружног прстена МА.2.3.3.	10
	- Да упознају најважнија својства круга. - Да знају најважније обрасце у вези са кругом и да могу да их примене у задацима - Да схвате појам размере дужи и својства пропорције - Да схвате појам сличности троуглова и умеју да је примене у једноставнијим случајевима - Да користе елементе дедуктивног закључивања	НАПРЕДНИ НИВО Ученик уме да: 1) одреди централни и периферијски угао, рачуна површину исечка, као и дужину лука МА.3.3.3.	
		ОСНОВНИ НИВО /	
		СРЕДЊИ НИВО /	
		НАПРЕДНИ НИВО Ученик уме да: 1) примени сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката МА.3.3.6.	

8.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да усвајањем образовно-васпитних садржаја стекну основна знања о грађи и функционисању човечијег организма, развијају здравствену културу, хигијенске навике и схвате значај репродуктивног здравља.

Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете живота, навике, запажања, способности критичког мишљења, објективно и логичко расуђивање као и хумане односе међу половима.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
ПОРЕКЛО И РАЗВОЈ ЉУДСКЕ ВРСТЕ	Циљ наставе биологије је развијање љубави према природи и подстицање жеље да се она истражује. <u>Општи задаци</u> предмета су стицање основних појмова о живом свету и	ОСНОВНИ НИВО БИ.1.3.8. зна основне научне чињенице о еволуцији живота на Земљи БИ.1.3.9. зна да живот на Земљи има заједничко порекло са чијом се историјом можемо упознати на основу фосилних записа	5
		СРЕДЊИ НИВО БИ.2.3.5. уочава да постоје разлике између јединки исте врсте и различитих врста и зна да су оне настале деловањем еволуционих механизма БИ.2.3.6. уочава прилагођеност организама и	

	окожењу и законитостима које у њему владају. Кроз овај предмет код ученика треба развијати способности опажања, критичког мишљења и повезивања знања у решавању проблема, као и одговоран однос према природи и сопственом здрављу.	<u>разуме да током еволуције природно одабирање доводи до прилагођавања организама на услове животне средине</u> НАПРЕДНИ НИВО БИ.3.3.5. разуме како различити еволуциони механизми, мењајући учесталост особина у популацијама, доводе до еволуције <u>БИ.3.3.6. разуме да човек може да утиче на смер и брзину еволуционих промена својих популација и популација других врста</u>	
ГРАЂА ЧОВЕЧИЈЕГ ТЕЛА	<u>Посебни задаци предмета:</u> У току ове године ученици треба да... ...схвате шта проучавају антропологија, анатомија, морфологија и хигијена и колики су њихов значај и примена. ...уознају све органске системе које човек има. ...препознају нивое организације. ...науче основе цитологије, хистологије и генетике. ...науче неке најчешће болести, начине преношења, превенције и заштите. ...схвате какве последице могу произвести болести зависности и асоцијални типови понашања, али и на који начин се заштитити. ...стекну хигијенске навике. ...уознају се са могућим еволутивним путевима човека	ОСНОВНИ НИВО <u>БИ.1.5.1. зна основне мере за одржавање личне хигијене и хигијене околине и разуме зашто је важно да их се придржава</u> БИ.1.5.2. разуме значај примене хигијенских навика у исхрани и посебно значај термичке обраде хране <u>БИ.1.5.3. разуме значај одржавања хигијене кућних љубимаца, домаћих и дивљих животиња и правилног опхођења са њима</u> БИ.1.5.4. разуме зашто је важно да се придржава званичних упутстава која се односе на заразне болести (епидемије и пандемије) БИ.1.5.5. препознаје основне знаке поремећаја функције појединих органа и основне симптоме инфекције и разликује стање у коме може сам да интервенише од стања када мора да се обрати лекару <u>БИ.1.5.6. разуме предности и недостатке употребе додатака у храни и исхрани (конзерванси и неконтролисана употреба витамина, антиоксиданата, минерала итд.) и опасности до којих може да доведе неуравнотежена исхрана (редукционе дијете, претерано узимање хране и сл.) и познаје основне принципе правилног комбиновања животних намирница</u> БИ.1.5.7. разуме да загађење животне средине (воде, ваздуха, земљишта, бука, итд.) и неке природне појаве (UV зрачење) неповољно утичу на здравље човека БИ.1.5.8. зна и разуме какав значај за здравље имају умерена физичка активност и поштовање биолошких ритмова (сна, одмора) <u>БИ.1.5.9. разуме да постоје полне болести, познаје мере превенције и могуће путеве инфекције, као и њихове негативне последице на здравље</u> <u>БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)</u> СРЕДЊИ НИВО <u>БИ.2.5.1. познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању здравља</u> БИ.2.5.2. разуме значај и зна основне принципе правилног комбиновања животних намирница	61

		<u>БИ.2.5.3. зна како се чува хранљива вредност намирница</u> <u>БИ.2.5.4. зна механизме којима загађење животне средине угрожава здравље човека</u> <u>БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога, енергетских напитака)</u> НАПРЕДНИ НИВО <u>БИ.3.5.1. познаје узроке и физиолошке последице заразних болести</u> <u>БИ.3.5.2. познаје основне принципе лечења заразних и других болести</u> БИ.3.5.3. разуме основне биолошке процесе који леже у основи физиолошки правилне исхране <u>БИ.3.5.4. познаје главне компоненте намирница и њихову хранљиву вредност</u> БИ.3.5.5. познаје симптоме и главне карактеристике болести метаболизма и узроке због којих настају (гојазност, анорексија, булимичка, шећерна болест) <u>БИ.3.5.6. разуме механизме поремећаја функције појединих органа</u> БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности <u>БИ.3.5.8. разуме механизме стресног стања и утицај јаким негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца</u>	
РЕПРОДУКТИВН О ЗДРАВЉЕ		ОСНОВНИ НИВО <u>БИ.1.5.10. зна да постоје природне промене у понашању које настају као последица физиолошких промена (пубертет, менопауза), зна да у адолесцентом добу могу да се појаве психолошки развојни проблеми (поремећаји у исхрани, поремећаји понашања, поремећаји сна и сл.)</u> БИ.1.5.11. разуме одговорност и опасност превременог ступања у сексуалне односе и разуме зашто абортус у доба развоја има негативне последице на физичко и ментално здравље БИ.1.5.12. зна да болести зависности (претерана употреба дувана, алкохола, дроге) неповољно утичу на укупан квалитет живота и зна коме може да се обрати за помоћ (институцијама и стручњацима) БИ.1.5.13. зна како се треба понашати према особи која болује од болести зависности или је ХИВ позитивна СРЕДЊИ НИВО <u>БИ.2.5.5. зна механизме деловања хемијских материја на физиолошке процесе у организму и на понашање (утицај алкохола, различитих врста дрога)</u> НАПРЕДНИ НИВО БИ.3.5.7. познаје основне биолошке механизме који доводе до развијања болести зависности <u>БИ.3.5.8. разуме механизме стресног стања и</u>	6

		<u>утицај јаких негативних емоција на физиолошке процесе у организму и на понашање појединца</u>	
--	--	--	--

**8.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
Хемија и њен значај	Циљ наставе хемије јесте да сви ученици стекну основну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа; да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима; развијање мотивисаности, заинтересованости за предметне садржаје, функционалне хемијске писмености, способности за извођење једноставних хемијских истраживања, логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу; развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација, свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и	ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.9. уме да загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ.1.1.10. уме да измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.6.1. уме да прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте ХЕ.2.6.2. уме да табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења ХЕ.2.6.3. уме да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата НАПРЕДНИ НИВО	3
Основни хемијски појмови	једноставних хемијских истраживања, логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу; развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација, свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и	ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.1. зна да прави разлику између елемената, једињења и смеша из свакодневног живота на основу њихове сложености ХЕ.1.1.2. зна о практичној примени елемената, једињења и смеша из сопственог окружења, на основу њихових својстава ХЕ.1.1.3. зна на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу, као и да се при променама укупна маса супстанци не мења ХЕ.1.1.8. зна значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор ХЕ.1.1.11. уме састави апаратуру и изведе поступак цеђења ХЕ.1.1.12. уме у једноставним огледима испита својства супстанци (агрегатно стање, мирис, боју, магнетна својства, растворљивост), као и да та својства опише ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.1.2. зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, неутрализација, супституција, адисија, анхидрид, изомер, изотоп ХЕ.2.1.7. уме да у огледима испитује својства супстанци и податке о супстанцама приказује табеларно или шематски ХЕ.2.6.1. уме да прикупи податке посматрањем и мерењем, и да при том користи одговарајуће инструменте ХЕ.2.6.2. уме да табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења ХЕ.2.6.3. уме да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.1.1. зна разлику између чистих супстанци (елемената и једињења) и смеша, на основу врста честица које их изграђују ХЕ.3.1.2. зна како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима ХЕ.3.1.3. зна да су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица ХЕ.3.1.7. уме да на основу својстава састојака смеше да изабере и изведе одговарајући поступак за њихово раздвајање ХЕ.3.1.8. уме да осмисли експериментални поступак према задатом	14

	одлагања различитих супстанци у свакодневном животу; развијање радозналости и потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и кроз то позитивног става према учењу хемије, свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији, разумевања промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона.	циљу/проблему/питању за истраживање, да бележи и приказује резултате табеларно и графички, формулише објашњење/а и изведе закључак/е ХЕ.3.6.1. уме да препозна питање/проблем које се може експериментално истражити ХЕ.3.6.2. уме да постави хипотезе ХЕ.3.6.3. уме да планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ.3.6.4. . уме да донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду	
Структура супстанце а) Атом и структура атома		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.6. зна квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације ХЕ.1.1.8. зна значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.1.2. зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, неутрализација, супституција, адисија, анхидрид, изомер, изотоп НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.1.4. разуме структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона	15
Структура супстанце б) Основне честице које изграђују супстанце: атоми, молекули, јони		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.4. зна да су чисте супстанце изграђене од атома, молекула и јона, и те честице међусобно разликује по наелектрисању и сложености грађе ХЕ.1.1.5. зна тип хемијске везе у молекулима елемената, ковалентним и јонским једињењима ХЕ.1.1.8. зна значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.1.1. зна како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци) НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.1.2. разуме како је практична примена супстанци повезана са њиховим својствима ХЕ.3.1.3. разуме да су својства супстанци и промене којима подлежу условљене разликама на нивоу честица ХЕ.3.1.4. разуме структуру атома, молекула и јона, које их елементарне честице изграђују и како од њиховог броја зависи наелектрисање атома, молекула и јона	14
Хомогене смеше - Раствори		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.1. зна да прави разлику између елемената, једињења и смеше из свакодневног живота на основу њихове сложености ХЕ.1.1.7. зна шта су раствори, како настају и примере раствора у свакодневном животу ХЕ.1.1.8. зна значење следећих термина: супстанца, смеша, раствор, растварање, елемент, једињење, атом, молекул, јон, ковалентна веза, јонска веза, оксидација, оксид, киселина, база, со, индикатор ХЕ.1.1.9. уме да загрева супстанцу на безбедан начин ХЕ.1.1.10. уме да измери масу, запремину и температуру супстанце ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.1.1. зна како тип хемијске везе одређује својства супстанци (температуре топљења и кључања, као и растворљивост супстанци) ХЕ.2.1.3. зна шта је засићен, незасићен и презасићен раствор ХЕ.2.1.5. уме да изабере најпогоднији начин за повећање брзине растварања супстанце (повећањем температуре растварања, уситњавањем супстанце, мешањем) ХЕ.2.1.6. уме да промени концентрацију раствора додавањем растворене супстанце или растварања (разблаживање и концентровање) ХЕ.2.1.9. уме да израчуна масу растворене супстанце и растварања,	9

		на основу процентног састава раствора и обрнуто ХЕ.2.1.10. уме да направи раствор одређеног процентног састава ХЕ.2.6.2. уме да табеларно и графички прикаже резултате посматрања или мерења ХЕ.2.6.3. уме да изводи једноставна уопштавања и систематизацију резултата	
Хемијске реакције и израчунавања		НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.1.5. разуме зависност растворљивости супстанце од природе супстанце и растварача ХЕ.3.1.9. уме да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају реактант у вишку и однос масе и количине супстанце ХЕ.3.6.3. уме да планира и изведе експеримент за тестирање хипотезе ХЕ.3.6.4. уме да донесе релевантан закључак на основу резултата добијених у експерименталном раду	
		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.1.3. зна на основу којих својстава супстанце могу да се разликују, којим врстама промена супстанце подлежу, као и да се при променама укупна маса супстанци не мења ХЕ.1.1.6. зна квалитативно значење симбола најважнијих хемијских елемената, хемијских формула најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и квалитативно значење хемијских једначина реакција оксидације	17
		СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.1.2. зна значење термина: материја, хомогена смеша, хетерогена смеша, анализа и синтеза, неутрализација, супституција, адиција, анхидрид, изомер, изотоп ХЕ.2.1.4. зна да саставља формуле најважнијих представника класа неорганских и органских једињења, и једначине хемијских реакција неутрализације и супституције ХЕ.2.1.8. уме да израчуна процентни састав једињења на основу формуле и масу НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.1.9. уме да да израчуна процентуалну заступљеност неке супстанце у смеши, да изводи стехиометријска израчунавања која обухватају	

8.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИКА И ТЕХНОЛОГИЈАЕ

(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ учења Технике и технологије је да ученик развије техничко-технолошку писменост, да изгради одговоран однос према раду и производњи, животном и радном окружењу, коришћењу техничких и технолошких ресурса, стекне бољи увид у сопствена професионална интересовања и поступа предузимљиво и иницијативно.

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– повеже развој машина и њихов допринос подизању квалитета живота и рада; – повеже ергономију са здрављем и комфором људи при употреби техничких средстава; – анализира да ли је коришћење одређене познате технике и технологије у складу са очувањем животне средине; – истражи могућности смањења трошкова енергије у домаћинству; – разликује врсте транспортних машина; – повезује занимања у области машинства са сопственим интересовањима; – повеже подсистеме код возила друмског саобраћаја са њиховом улогом; – провери техничку исправност бицикла; – демонстрира поступке одржавања бицикла или мопеда; – самостално црта скицом и техничким цртежом предмете користећи ортогонално и просторно приказивање; – користи CAD технологију за креирање техничке документације; – образложи предности употребе 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета; – управља моделима користећи рачунар; – објасни улогу основних компоненти	ЖИВОТНО И РАДНО ОКРУЖЕЊЕ	Појам, улога и развој машина и механизма. Потрошња енергије у домаћинству и могућности уштеде. Утицај дизајна и правилне употребе техничких средстава на здравље људи. Зависност очувања животне средине од технологије. Професије (занимања) у области машинства.
	САОБРАЋАЈ	Машине спољашњег и унутрашњег транспорта. Подсистеми код возила друмског саобраћаја (погонски, преносни, управљачки, кочиони). Исправан бицикл/мопед као битан предуслов безбедног учешћа у саобраћају.
	ТЕХНИЧКА И ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	Специфичности техничких цртежа у машинству. Ортогонално и просторно приказивање предмета. Коришћење функција и алата програма за CAD. Употреба 3D штампе у изради тродимензионалних модела и макета. Основне компоненте ИКТ уређаја. Управљање и контрола коришћењем рачунарске технике и интерфејса.

рачунара, таблета, паметних телефона и осталих савремених ИКТ уређаја; – аргументује значај рационалног коришћења расположивих ресурса на Земљи; – идентификује материјале који се користе у машинству и на основу њихових својстава процењује могућност примене; – користи прибор за мерење у машинству водећи рачуна о прецизности мерења; – врши операције обраде материјала који се користе у машинству, помоћу одговарајућих алата, прибора и машина и примени одговарајуће мере заштите на раду; – објасни улогу одређених елемената машина и механизма на једноставном примеру; – образложи значај примене савремених машина у машинској индустрији и предности роботизације производних процеса; – објасни основе конструкције робота; – класификује погонске машине – моторе и повеже их са њиховом применом;	РЕСУРСИ И ПРОИЗВОДЊА	Рационално коришћење ресурса на Земљи и очување и заштита животне средине. Материјали у машинству (пластика, метали, легуре и др.). Мерење и контрола – појам и примена мерних средстава (мерила). Технологија обраде материјала у машинству (обрада материјала са и без скидања струготине, савремене технологије обраде). Елементи машина и механизма (елементи за везу, елементи за пренос снаге и кретања, специјални елементи). Производне машине: врсте, принцип рада, појединачна и серијска производња. Појам, врсте, намена и конструкција робота (механика, погон и управљање). Погонске машине – мотори (хидраулични, пнеуматски, топлотни). Моделовање погонских машина и/или школског мини робота.
– самостално/тимски истражи и реши задати проблем у оквиру пројекта; – изради производ у складу са принципима безбедности на раду; – тимски представи идеју, потупак израде и производ; – креира рекламу за израђен производ; – врши е-кореспонденцију у складу са правилима и препорукама са циљем унапређења продаје; – процењује свој рад и рад других на основу постављених критеријума (прецизност, педантност и сл.).	КОНСТРУКТОР СКО МОДЕЛОВАЊЕ	Проналажење информација, стварање идеје и дефинисање задатка. Самосталан/тимски рад на пројекту. Израда техничке документације изабраног модела ручно или уз помоћ рачунарских апликација. Реализација пројекта – израда модела коришћењем алата и машина у складу са принципима безбедности на раду. Представљање идеје, поступака израде и производа. Процена сопственог рада и рада других на основу постављених критеријума. Употреба електронске кореспонденције са циљем унапређења производа. Одређивање оквирне цене трошкова и вредност израђеног модела. Креирање рекламе за израђен производ.

**8.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– разликује визуелну презентацију и логичку структуру текста; – користи алате за стилско обликовање документа и креирање прегледа садржаја у програму за обраду текста; – објасни принципе растерске и векторске графике и модела приказа боја; – креира растерску слику у изабраном програму; – креира векторску слику у изабраном програму; – користи алате за уређивање и трансформацију слике; – креира видео-запис коришћењем алата за снимање екрана; – разликује појмове URL, DNS, IP адреса; – објасни појмове хипервеза и хипертекст; – креира, форматира и шаље електронску пошту;	ИКТ	Обележавање логичке структуре и генерисање прегледа садржаја текстуалног документа. Карактеристике рачунарске графике (пиксел, резолуција, RGB и CMYK модели приказа боја, растерска и векторска графике). Рад у програму за растерску графику. Рад у програму за векторску графику. Израда гиф анимација. Коришћење алата за снимање екрана.
– обавља електронску комуникацију на сигуран, етички одговоран и безбедан начин водећи рачуна о приватности; – препозна непримерени садржај, нежељене контакте и адекватно се заштити; – сараднички креира и дели документе у облаку водећи рачуна о одговарајућим нивоима приступа; – подешава хипервезе према делу садржаја, другом документу или веб локацији; – уз помоћ програмске библиотеке текстуалног програмског је зика исцртава елементе 2Д графике; – употребљава петље и генератор насумичних бројева за исцртавање сложенијих облика; – планира, опише и имплементира решење једноставног проблема; – проналази и отклања грешке у програму; – сарађује са осталим члановима групе у свим фазама пројектног задатка: – креира, уређује и структурира дигиталне садржаје који комбинују текст, слике, линкове, табеле и анимације; – креира рачунарске програме који доприносе решавању пројектног задатка; – поставља резултат свог рада на Интернет ради дељења са другима уз помоћ наставника; – вреднује своју улогу у групи при изради пројектног задатка и активности за које је био задужен.	ДИГИТАЛНА ПИСМЕНОСТ	URL, DNS, IP адреса. Хипервеза и хипертекст. Електронска пошта, креирање налога, слање и пријем поште. Електронска пошта (контакти, безбедност, нежељена пошта). Рад на дељеним документима (текстуалним документима / презентацијама /упитницима...) у облаку.
	РАЧУНАРСТВО	Рад са изабраним текстуалним програмским језиком у области 2Д графике. Основне карактеристике изабране графичке библиотеке. Методе за исцртавање основних геометријских облика. Подешавање боја и положаја објеката. Примена петљи и случајно генерисаних вредности на исцртавање геометријских облика.
	ПРОЈЕКТНИ ЗАДАТАК	Фазе пројектног задатка од израде плана до представљања решења. Израда пројектног задатка у корелацији са другим предметима. Вредновање резултата пројектног задатка.

**8.1.13. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ
(3 ЧАСА НЕДЕЉНО / 108 ЧАСАОВА ГОДИШЊЕ)**

ИСХОДИ По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– примени комплексе простих и општеприпремних вежби одговарајућег обима и интензитета у самосталном вежбању; – сврсисходно користи научене вежбе у спорту, рекреацији и различитим ситуацијама; – упоређује и анализира сопствене резултате са тестирања уз помоћ наставника са вредностима за свој узраст; – примени достигнути ниво усвојене технике кретања у игри, спорту и свакодневном животу; – примени атлетске дисциплине у складу са правилима; – развија своје моторичке способности применом вежбања из атлетике; – одржава равнотежу у различитим кретањима, изводи ротације тела; – примени вежбања из гимнастике за развој моторичких способности; – изведе елементе одбојкашке технике; – примени основна правила одбојке; – користи елементе технике у игри; – примени основне тактичке елементе спротских игара; – учествује на такмичењима између одељења; – изведе кретања у различитом ритму; – игра народно коло; – изведе основне кораке плеса из народне традиције других култура; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – преплива 25 m техником краула, леђног краула и прсном техником; – процени своје способности и вештине у води; – поштује правила понашања у води, и око водене средине; – уочи ризичне ситуације у води и око ње;	ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Основни садржаји Вежбе за развој снаге. Вежбе за развој гипкости. Вежбе за развој аеробне издржљивости. Вежбе за развој брзине. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности.
МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ		
– вреднује утицај примењених вежби на организам; – процени ниво сопствене дневне физичке активности; – користи различите вежбе за побољшање својих физичких способности; – процени последице недовољне физичке активности;	Атлетика	Основни садржаји Техника спринтерског трчања. Истрајно трчање – припрема за крос. Техника штафетног трчања Скок удаљ. Бацања кугле. Скок увис. Бацање „вортекс-а”.

– примени мере безбедности у вежбању у школи и ван ње; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени и поштује правила игара у складу са етичким нормама; – примерено се понаша као учесник или посматрач на такмичењима; – решава конфликте на друштвено прихватљив начин; – пронађе и користи различите изворе информација за упознавање са разноврсним облицима физичких и спортско-рекреативних активности; – прихвати победу и пораз; – уважи различите спортове без обзира на лично интересовање; – примени усвојене моторичке вештине у ванредним ситуацијама; – повеже значај вежбања за одређене професије; – вреднује лепоту покрета у физичком вежбању и спорту; – подстиче породицу на редовно вежбање; – повеже врсте вежби, игара и спорта са њиховим утицајем на здравље; – коригује дневни ритам рада, исхране и одмора у складу са својим потребама; – користи здраве намирнице у исхрани; – разликује корисне и штетне додатке исхрани; – примењује здравствено-хигијенске мере у вежбању; – правилно реагује и пружи основну прву помоћ приликом повреда; – чува животну средину током вежбања; – препозна последице конзумирања дувана, алкохола и штетних енергетских напитака; – води рачуна о репродуктивним ограничавањима приликом вежбања.		Проширени садржаји Скок увис (леђна техника). Тробој.
	Спортска гимнастика	Основни садржаји: Вежбе и комбинације вежби карактеристичних за поједине справе: Тло Прескок Трамполина Вратило Двовисински разбој Паралелни разбој Кругови Коњ са хватаљкама Греда. Проширени садржаји: На тлу и справама сложеније вежбе и комбинације вежби.
	Основе тимских и спортских игара	Одбојка: Основни елементи технике, тактике и правила игре. Футсал: Игра уз примену правила. Рукомет: Игра уз примену правила. Кошарка: Сложенији елементи технике, тактике и правила игре. Активност по избору.
	Плес и ритмика	Основни садржаји Вежбе са вијачом. Вежбе са обручем. Вежбе са лоптом. Народно коло „Моравац”. Народно коло из краја у којем се школа налази. Енглески валцер. Проширени садржаји Састав са обручем. Састав са лоптом. Састав са вијачом. Основни кораци rock n roll.
	Пливање и ватерполо	Основни садржаји Пливање Техника краула. Техника прсног пливања. Одржавање на води на разне начине и самопомоћ. Роњење у дужину до 10 m. Пливање 25 m одабраном техником на време. Проширени садржаји Мешовито пливање (две технике). Ватерполо Пливање са лоптом. Хватање и додавање. Шут на гол.

		Ватерполо Основни елементи тактике и игра.
	Полигони	Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима
ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА		
	Физичко вежбање и спорт	Основни садржаји Основна подела вежби. Функција скелетно-мишићног система. Основна правила одбојке. Понашање према осталим субјектима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе). Чување и одржавање материјалних добара која се користе у вежбању. Облици насиља у физичком васпитању и спорту. Навијање, победа, пораз решавање спорних ситуација. Писани и електронски извори информација из области физичког васпитања и спорта. Вежбање у функцији сналажења у ванредним ситуацијама. Значај вежбања за одбрамбено-безбедносне потребе. Повезаност физичког вежбања и естетике. Породица и вежбање Планирање вежбања.
	Здравствено васпитање	Основни садржаји Утицај аеробног вежбања (ходања, трчања и др.) на кардио-респираторни систем. Здравствено-хигијенске мере пре и после вежбања. Значај употребе воћа и поврћа и градивних материја (протеини и беланчевине) у исхрани. Подела енергетских напитака и последице њиховог прекомерног конзумирања. Прва помоћ након површинских повреда. Вежбање у различитим временским условима. Чување околине при вежбању. Последице конзумирања дувана и алкохола. Додаци исхрани – суплементи. Вежбање и менструални циклус. Значај заштите репродуктивних органа приликом вежбања.

8.2. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.2.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање. Све то остварује се како на информативно-сазнајном тако и на доживљајном и делатном плану, уз настојање да се доктринарне поставке спроведу у свим сегментима живота (однос с Богом, са светом, с другим људима и са собом).

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Тајна Христова – јединство Бога и човека	Ученици треба да: - уоче да је слобода кључни елемент у разумевању Тајне Христове; - науче да се слобода поистовећује с личношћу, односно да се личност поистовећује с љубављу према другој личности; - запазе разлику између приказивања живота Христовог у православној иконографији и западној ренесансној уметности.	36	IX X
II Рођење Христово од Духа Светога и Марије Дјеве			X
III Дјеве у рођењу Спаситеља			XI XII
IV Христос је Син Божји који је постао човек, нови Адам, да би сјединио створену природу с Богом			I
V Улога Бога у спасењу света			I II
VI Улога човека у спасењу света			III IV
VII Христово страдање и васкрсење			V VI
VIII Христов живот у православној иконографији			

**8.2.2. ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I Упознавање основних елемената програма	ЦИЉ: - Оспособљавање ученика за активно учешће у животу школе и локалне заједнице.	6	IX - VI
II Уочавање проблема у заједници	ЗАДАЦИ: - Подстицање и оспособљавање за активно учешће у животу локалне заједнице;	4	
III Избор проблема - Дискусија о проблемима	- Разумевање и функционисање нивоа власти и органа власти;	1	
IV Сакупљање података о изабраном проблему - Разговор о прикупљеним подацима	-Упознавање мера власти;	8	
V Израда студија - Критеријуми за израду студије - Припреме за јавну презентацију	-Упознавање права и одговорности грађана на нивоу заједнице; -Развијање комуникативних вештина; -Обучавање за тимски начин рада;	12	
VI Јавна презентација студије	-Развијање способности критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања.	1	
VII Осврт на научено		4	

8.2.3 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
1.Школа	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	- Разумевање говора - на крају седмог разреда, ученик може да: препознаје, поред раније наведених, и оне интонације које исказују равнодушност, дивљење, саучествовање, зебњу, страх, замерку, сумњу и сл; Без већих тешкоћа дискриминише гласове у сличним речима; Разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и сасвим једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара; Разуме дијалоге и монологска излагања од десет до четрнаест реченица, који садрже искључиво језичку грађу обрађену током петог, шестог и седмог разреда; Разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу. - Усмено изражавање и интеракција – ученик даље усавршава изговор гласова; Правилно репродукује основне интонацијске схеме, као и оне које исказују: равнодушност, дивљење, саучествовање, зебњу, страх, замерку, сумњу и сл; Поставља питања предвиђена програмом за пети, шести и седми разред, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на једноставну свакодневну ситуацију или на предмет његовог интересовања; Даје императивне исказе у комуникацији на часу и у игри; ступи у дијалог и у оквиру 8 до 10 реплика, постављањем питања и одговарањем на питања; Монологски, без претходне припреме, у неколико реченица представи себе или другог, дајући, поред основних података, и обавештења која се тичу склоности и интересовања; У неколико кратких реченица саопшти садржај дијалога или наративног текста, или опише ситуацију, место, слику и лице, предмет, животињу; Спонтано честита, поред рођендана, Нове године и Божића, и одређени успех; интерпретира тематски прилагођене песме и рецитације. - Разумевање писаног текста – ученик даље савладава технике читања у себи и гласног читања на претходно усмено усвојеној језичкој грађи, уз обраћање пажње на тип текста и на графичке елементе текста од значаја за његово разумевање; Даље савладава основна правила графиције и ортографије уз уочавање правилности и неправилности; Разуме обавештења и упозорења на јавним местима; Разуме глобално садржај непознатог текста који садржи понеку непознату реч, под условом да нису у питању кључне речи. - Писмено изражавање – ученик даље упознаје основна правила и карактеристичне изузетке када је реч о графицији и ортографији у оквиру усмено стечених језичких знања и, при том, уочава правилности и неправилности; Пише кратке текстове на основу датог модела, у складу са наставним програмом; Одговори на питања (ко, шта, где, како, зашто) која се тичу обрађене теме, ситуације у разреду или њега лично; Зна да пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја; Пише кратка, неформална писма разноврсног садржаја.	11
2.Моји пријатељи и ја			7
3.Време, околина, путовање			10
4.Свакодневни живот и здравље			11
5.Медији и музика			8
6.Јело и пиће			9
7.Слободно време			10
8.Писмени задаци			6

8.3. ПРОГРАМИ ЗА СЛОБОДНЕ НАСТАВНЕ АКТИВНОСТИ У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

7.3.2. ЦРТАЊЕ, СЛИКАЊЕ И ВАЈАЊЕ (1 ЧАСА НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
7. ЦРТАЊЕ; 8. СЛИКАЊЕ; 9. ВАЈАЊЕ; 10. Посета музеју и галеријама; 11. Учествовање у радионицама у институцијама културе; 12. Праћење и учешће на ликовним конкурсима; 13. Поставке и изложбе у школи; 14. Естетско уређење простора у школи; 15. Сарадња са локалном заједницом.	IX – VI

8.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Правопис 2. Правопис 3. Врста речи 4. Синтагма 5. Синтагма 6. Падежи 7. Падежна синонимија 8. Реченични чланови 9. Напоредни односи 10. Стилска изражајна средства 11. Стилска изражајна средства 12. Вежбање за завршни контролни 13. Вежбање за завршни контролни	IX – VI

8.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Sporting life 2. Food for thought 3. Celebrations 4. Home 5. Pictures and sound 6. Going places	IX – VI

6.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сила и кретање 2. Равнотежа тела 3. Механички рад 4. Енергија и снага	IX – VI

6.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Питагорина теорема 2. Степен 3. Многоугао 4. Алгебарски изрази 5. Алгебарски изрази 6. Функција 7. Пропорција 8. Круг 9. Сличност	IX – VI

6.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Основни хемијски појмови 2. Основни хемијски појмови 3. Структура супстанце 4. Структура супстанце 5. Структура супстанце 6. Структура супстанце 7. Хомогене смеше - Раствори 8. Хемијске реакције и израчунавања 9. Хемијске реакције и израчунавања	IX – VI

6.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

8.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Договор о раду, предлози и скицирање плана 2. Врсте речи 3. Значења и употреба падежа 4. Глаголски облици 5. Вежбе у правилном акцентовању 6. Коришћење речника да би се проверио акценат 7. Снимање говора ученика и анализа 8. Анализа реченица и синтагми 9. Анализа реченица и синтагми 10. Реченица: уочавање границе простих реченица у сложеној и њиховог зависног и независног односа 11. Реченица 12. Претварање активних реченица у пасивне и обрнуто 13. Анализа случајева у којима претварање активних реченица у пасивне није могуће 14. Конгруенција 15. Правопис (рад на припремљеном тексту) 16. Решавање тестова са претходних такмичења 17. Решавање тестова са претходних такмичења 18. Решавање тестова са претходних такмичења 19. Анализа постигнућа на такмичењу 20. Вежбе на тежим експозиторним текстовима (уочавање основних информација, извођење закључака, упоређивање информација из више дужих текстова, резимирање) 21. Вежбе на тежим експозиторним текстовима (уочавање основних информација, извођење закључака, упоређивање информација из више дужих текстова, резимирање) 22. Прављење легенди и табела 23. Језичко-стилска анализа средстава као интеграционих чинилаца интерпретације лирске песме по избору 24. Језичко-стилска анализа средстава као интеграционих чинилаца интерпретације епске песме по избору 25. Филмска и сценска уметност 26. Драмско дело - карактеристике 27. Анализа драмског књижевног дела- уочавање битних одлика 28. Одлазак у НП "Тоша Јовановић" или гледање снимка позоришне представе 29. Анализа позоришне представе	IX – VI

30. Анализа савременог књижевног дела по слободном избору 31. Коришћење основне литаратуре о делима и писцима 32. Формирање властитог мишљења о књижевном делу 33. Гледање домаћег филма 34. Гледање домаћег филма 35. Анализа домаћег филма са посебним акцентом на визуелним и акустичним ефектима 36. Анализа рада	
---	--

8.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање говореног и писаног текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

8.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Арабеска 2. Пропорције 3. Композиција и простор 4. Обједињавање покрета, игре и звука 5. Фотографија 6. Изложбе	IX – VI

8.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ИСТОРИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Велика географска открића 2. Мануфактура 3. Хуманизам и ренесанса 4. Реформадија 5. Положај Срба под страном влашћу 6. Револуционарна европа 7. Припрема за такмичење	IX – VI

8.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сила и кретање 2. Равнотежа тела 3. Механички рад 4. Енергија и снага 5. Припрема за такмичење	IX – VI

8.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом 2. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 3. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 4. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 5. Питагора 6. Питагорина теорема 7. Питагорина теорема и њена примене 8. Питагорина теорема и њена примене 9. Полиноми 10. Полиноми - одабрани задаци 11. Полиноми - одабрани задаци 12. Одабрани задаци са разних такмичења 13. Разлика квадрата и квадрат бинома 14. Разлика квадрата и квадрат бинома 15. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 16. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 17. Многоугао 18. Многоугао 19. Полиноми 20. Полиноми - решавање једначина 21. Полиноми - растављање на чиниоце 22. Логички задаци 23. Логички задаци 24. Круг 25. Круг 26. Круг 27. Функција и њен график 28. Директна пропорционалност 29. Обрнута пропорционалност 30. Пропорција 31. Размера дужи. Пропорционалне дужи 32. Талесова теорема 33. Талесова теорема 34. Сличност 35. Сличност 36. Анализа рада	IX – VI

8.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: БИОЛОГИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Порекло и развој људске врсте 2. Грађа људског тела 3. Репродуктивно здравље	IX – VI

8.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Хемија и њен значај 2. Основни хемијски појмови 3. Структура супстанце	IX – VI

8.5.9. ДОДАТНА НАСТАВА: ТИТ – РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Покретање и радно окружење програма 2. Рачунарска графика 3. Рачунарска графика 4. Практичан рад - цртање 5. Школско такмичење 6. Рад на пројекту 7. Рад на пројекту 8. Презентација радова 9. Евалуација	IX – VI

8.5.10. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Радно окружење програма AUDACITY 2. Основна подешавања 3. Филтери 4. Обрада једноставних аудио записа 5. Обрада једноставних аудио записа 6. Обрада комплексног аудио записа	IX – VI

8.6. ПРОГРАМ ВАННАСТАВНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА У СЕДМОМ РАЗРЕДУ

8.6.1. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЛИНГВИСТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
49. Упознавање ученика са радом секције (план, циљеви, задаци, садржај рада) 50. Лингвистика као наука (лингвистика и њен предмет проучавања - приближити појам лингвистике ученицима) 51. Израда плаката о језику ради популаризације ове секције 52. Израда плаката о језику Литература: Р. Бугарски, Увод у општу лингвистику 53. Социјални аспекти културе говора (личност и средина; „граматика“ друштвеног статуса; раслојавање језика) 54. Стварање и развој нашег књижевног језика 55. Рад на књижевнојезичкој норми 56. Књижевног језик и локални говори М. Радовановић-Социаллингвистика Ђ. Даничић - Рат за српски језик и правопис 57. Како се проучава локални говор нпр. Шумадијско – војвођански дијалекат 58. Формирање група и подела задатака 59. Фонетске и морфолошке особине говора (неког краја по избору ученика) 60. Проучавање говора по избору ученика 61. Прилози проучавању језика Фил. Факултет, Нови Сад, 1975. 62. Анализа прикупљеног материјала 63. Договор о даљем раду 64. Лексичке и стилске вежбе на примерима локалних говора 65. Сређивање грађе која је прикупљена 66. Истраживање језичког блага 67. Анализа података: писање стручног рада о уоченим одликама 68. Истраживања језичког блага: припрема за смотру истраживачког рада 69. Рад на сценарију за представу поводом Дана школе (предвиђено је четири часа) 70. Сређивање материјала 71. Анализа рада у овој школској години 72. Представа поводом славе Месне заједнице „Граднулица“ (предвиђено је четири часа).	IX – VI

8.6.2. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
37. Формирање секције 38. Доношење плана рада за текућу школску годину 39. Проучавање текста (одломка, скеч у току Дечје недеље) 40. Основни појмови из позоришне уметности 41. Рад на тексту 42. Учешће секције на школској свечаности 43. Гледање позоришног дела 44. Проучавање одабраних текстова 45. Подела улога 46. Читалачка проба 47. Распоред проба: груписање лица, ствари на сцени... 48. Теоретско упознавање говорне уметности 49. Квиз такмичење: из историје позоришне уметности 50. Анализа рада секције у првом полуугодишту 51. Учешће секције на прослави Савиндана 52. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 53. Костими и маске, распоредна проба 54. Такмичење у беседништву (говору) 55. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 56. Слушање снимка радио-драме 57. Генерална проба 58. Проба пред наступ (хладна проба) 59. Премијера 60. Раприза 61. Представа за мештане 62. Гостовање секције у другој школи и давање представе 63. Гледање позоришног дела 64. Учешће на школској свечаности-Дан школе (31. маја) 65. Стваралачки писмени рад: писање сценског дела-приказа 66. Разматрање извештаја о раду секције.	IX – VI

8.6.3. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Едукација чланова Новинарске секције 2. Рад на терену 3. Анализа различитих новина за децу и омладину 4. Интернет и његова примена у новинарству 5. Анализа радова и одабир за школски лист 6. Анализа рада секције	IX – VI

8.6.4. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ЕНГЛЕСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. It's September again 2. Sporting life 3. Food for thought 4. Celebrations 5. Home 6. Pictures and sound 7. Going places 8. Fashion crazy	IX – VI

8.6.5. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ГЕОГРАФСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Договор о раду 2. Израда панора о загађености животне средине 3. Биљке и животиње које су нестале - изумрле 4. Проблеми несташнице воде - загађивање и последице 5. Балканско полуострво и Србија 6. Делиблатска пешчара (постанак простирање и особине) 7. Природне реткости Србије 8. Национални паркови Србије 9. Велике престонице Европе 10. Кондробације и мегалополиси 11. Атмосфера- особине 12. Климатске промене 13. Израда дијаграма 14. Демографски проблеми у Србији 15. Организовање квиза 16. Анализа рада.	IX – VI

8.6.6. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Упознавање ученика са радом 2. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 3. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 4. Реални бројеви (ирационални бр., скуп реалних бројева $\mathbb{R}$) 5. Питагора 6. Питагорина теорема	IX – VI

7. Питагорина теорема и њена примене 8. Питагорина теорема и њена примене 9. Полиноми 10. Полиноми - одабрани задаци 11. Полиноми - одабрани задаци 12. Одабрани задаци са разних такмичења 13. Разлика квадрата и квадрат бинома 14. Разлика квадрата и квадрат бинома 15. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 16. Елементи комбинаторике и комбинаторни задаци 17. Многоугао 18. Многоугао 19. Полиноми 20. Полиноми - решавање једначина 21. Полиноми- растављање на чиниоце 22. Логички задаци 23. Логички задаци 24. Круг 25. Круг 26. Круг 27. Функција и њен график 28. Директна пропорционалност 29. Обрнута пропорционалност 30. Пропорција 31. Размера дужи. Пропорционалне дужи 32. Талесова теорема 33. Талесова теорема 34. Сличност 35. Сличност 36. Анализа рада	
---	--

8.6.7. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: БИОЛОШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Преци данашњег човека 2. Грађа ћелије, деоба ћелије, днк 3. Кожа, заштита коже од УВ зрачења 4. Кости и мишићи, деформације скелета, везе међу костима 5. Нервни систем. Сан и одмор 6. Чулни систем 7. Таблице исхране. Жлезде са унутрашњим лучењем 8. Дисање и крвоток 9. Излучивање. Полни систем	IX – VI

8.6.10. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Програм за израду презентације 2. Дизајн стране 3. Обрада текста 4. Обрада слика 5. Обрада аудио записа 6. Обрада видео записа	IX – VI

8.6.11. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
11. Обучавање основних елемената без лопте 12. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 13. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 14. Игра на два гола 15. Мини рукомет	IX – VI

8.6.12. ВАННАСТАВНА АКТИВНОСТ: КОШАРКАШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Уигравање основних елемената без лопте 2. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 3. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 4. Игра на два коша 5. Баскет	IX – VI

9.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Смедерево	Виминацијум, Голубачка тврђава	1	пролеће 2020.	Директор школе, Одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Српско народно позориште, Нови Сад	представа	фебруар 2020	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници
НП Фрушка Гора	Обилазак манастира	март 20120.	Директор школе, одељенске старешине, предметни наставници

**9. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ,
ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ И ИЗБОРНЕ
НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У
ОСМОМ РАЗРЕДУ**

9.1. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.1.1. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 144 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе српског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине и савремене уметности.

Наставна област	Циљеви и задатци	Образовни стандарди	Број час.
ВЕШТИНА ЧИТАЊА И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	Циљ наставе српског језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају основним законитостима српског књижевног језика на којем ће се усмено и писмено правилно изражавати, да упознају, доживе и оспособе се да тумаче одабрана књижевна дела, позоришна, филмска и друга уметничка остварења из српске и светске баштине. Задаци наставе српског језика: -стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе српског језика сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе српског језика буду у пуној мери реализовани	ОСНОВНИ НИВО СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), наратив (приповедање), аргументација, пропаганда * СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5. проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6. разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног СЈ.1.1.7. повезује информације и идеје изнете у тексту, уочава јасно исказане односе (временски след, средство – циљ, узрок – последица и сл.) и изводи закључак заснован на једноставнијем тексту СЈ.1.1.8. чита једноставне нелинеарне елементе текста: легенде, табеле, дијаграме и графиконе	20
		СРЕДЊИ НИВО СЈ.2.1.1. чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених информација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради извршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање ради уживања* СЈ.2.1.2. познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) СЈ.2.1.3. препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове СЈ.2.1.4. разликује све делове текста и књиге, укључујући индекс, појмовник и библиографију и уме њима да се користи СЈ.2.1.5. проналази, издваја и упоређује информације из два краја текста или више њих (према датим критеријумима) СЈ.2.1.6. разликује чињеницу од коментара, објективност од пристрасности и пропаганде на једноставним примерима СЈ.2.1.7. препознаје став аутора неуметничког текста и разликује га од другачијих ставова изнетих у таквом тексту	

	-развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује -описмењавање ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика -поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика	НАПРЕДНИ НИВО CJ.3.1.1. проналази, издваја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) CJ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст CJ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту CJ.3.1.4. чита и тумачи сложеније нелинеарне елементе текста: вишеструке легенде, табеле, дијаграме и графиконе	
ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	-упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика -оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца) -развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности -развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза -увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког) -оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова -упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу -поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста -развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служи као извором са знања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне), поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама -поступно и систематично оспособљавање ученика за	ОСНОВНИ НИВО CJ.1.2.1. зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) CJ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу CJ.1.2.3. саставља једноставан експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) CJ.1.2.4. уме да преприча текст CJ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања* (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални) CJ.1.2.6. влада основним жанровима писане комуникације: саставља писмо; попуњава различите обрасце и формуларе с којима се сусреће у школи и свакодневном животу CJ.1.2.7. зна да се служи Правописом (школским издањем)* CJ.1.2.8. примењује правописну норму (из сваке правописне области) у једноставним примерима CJ.1.2.9. има изграђену језичку толеранцију и негативан став према језику дискриминације и говору мржње* СРЕДЊИ НИВО CJ.2.2.1. саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је јединствен, кохерентан и унутар себе повезан CJ.2.2.2. саставља вест, реферат и извештај CJ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста CJ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика* CJ.2.2.5. зна правописну норму и примењује је у већини случајева НАПРЕДНИ НИВО CJ.3.2.1. организује текст у логичне и правилно распоређене пасусе; одређује прикладан наслов тексту и поднаслов деловима текста CJ.3.2.2. саставља аргументативни текст CJ.3.2.3. пише приказ (књиге, филма, позоришне представе и сл.), репортажу и расправу CJ.3.2.4. пише резиме дужег и/или сложенијег текста CJ.3.2.5. зна и доследно примењује правописну норму	19
ГРАМАТИКА, ЛЕКСИКА, НАРОДНИ И КЊИЖЕВНИ ЈЕЗИК		ОСНОВНИ НИВО CJ.1.3.1. зна особине и врсте гласова; дели реч на слоге у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама CJ.1.3.2. уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације* CJ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима CJ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи CJ.1.3.5. разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу на основу постојећих творбених модела CJ.1.3.6. препознаје синтаксичке јединице (реч, синтагму, предикатску реченицу и комуникативну реченицу) CJ.1.3.7. разликује основне врсте независних реченица (обавештајне, упитне, заповедне) CJ.1.3.8. одређује реченичне и синтагматске чланове у типичним (школским) примерима CJ.1.3.9. правилно употребљава падеже у реченици и синтагми CJ.1.3.10. правилно употребљава глаголске облике (осим имперфекта) CJ.1.3.11. препознаје бирократски језик као непожељан начин изражавања* CJ.1.3.12. познаје основне лексичке појаве: једнозначност и вишезначност речи; основне лексичке односе: синонимију, антонимију, хомонимију; метафору* као лексички механизам	37

	доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм) -уважавање основних теоријских и функционалних појмова из књижевности, позоришне и филмске уметности -упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења -развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује -навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији -подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво -подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.) -васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности -развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.	CJ.1.3.13. препознаје различита значења вишезначних речи које се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.) CJ.1.3.14. зна значења речи и фразеологизама који се употребљавају у контексту свакодневне комуникације (у кући, школи и сл.), као и оних који се често јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.) CJ.1.3.15. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (једноставни случајеви) CJ.1.3.16. служи се речницима, приручницима и енциклопедијама CJ.1.3.17. разликује појмове књижевног и народног језика; зна основне податке о развоју књижевног језика код Срба (од почетка до данас) CJ.1.3.18. зна основне податке о пореклу и дијалекатској разукључености српског језика CJ.1.3.19. зна основне податке о језицима националних мањина CJ.1.3.20. има позитиван став према дијалектима (свом и туђем)* CJ.1.3.21. разуме важност књижевног језика за живот заједнице и за лични развој* СРЕДЊИ НИВО CJ.2.3.1. одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме CJ.2.3.2. препознаје гласовне промене CJ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи CJ.2.3.4. познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) CJ.2.3.5. препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) CJ.2.3.6. одређује реченичне и синтагматске чланове у сложенијим примерима CJ.2.3.7. препознаје главна значења падежа у синтагми и реченици CJ.2.3.8. препознаје главна значења и функције глаголских облика CJ.2.3.9. познаје метонимију* као лексички механизам CJ.2.3.10. зна значења речи и фразеологизама који се јављају у школским текстовима (у уџбеницима, текстовима из лектире и сл.), као и литерарним и медијским текстовима намењеним младима, и правилно их употребљава CJ.2.3.11. одређује значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава и/или контекста у коме су употребљени (сложенији примери) НАПРЕДНИ НИВО CJ.3.3.1. дели реч на слоге у сложенијим случајевима CJ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) CJ.3.3.3. зна и у свом говору примењује* акценатску норму CJ.3.3.4. познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама CJ.3.3.5. познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) CJ.3.3.6. познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези с њима) CJ.3.3.7. уме да одреди значења непознатих речи и израза на основу њиховог састава, контекста у коме су употребљени, или на основу њиховог порекла CJ.3.3.8. зна значења речи и фразеологизама у научнопопуларним текстовима, намењеним младима, и правилно их употребљава	
КЊИЖЕВНОСТ		ОСНОВНИ НИВО CJ.1.4.1. повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од V до VIII разреда) са именима аутора тих дела CJ.1.4.2. разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) CJ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епiku и драму CJ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) CJ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књижевноуметничком тексту: наратив, опис, дијалог и монолог CJ.1.4.6. препознаје постојање стилских фигура у књижевноуметничком тексту (епитет, поређење, ономатопеја)	60

		CJ.1.4.7. уочава битне елементе књижевноуметничког текста: мотив, тему, фабулу, време и место радње, лик... CJ.1.4.8. има изграђену потребу за читањем књижевноуметничких текстова и поштује национално, књижевно и уметничко наслеђе* CJ.1.1.9. способан је за естетски доживљај уметничких дела*	
		СРЕДЊИ НИВО CJ.2.4.1. повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања CJ.2.4.2. повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књижевноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација CJ.2.4.3. разликује лирско-епске врсте (баладу, поему) CJ.2.4.4. разликује књижевна научне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове <u>CJ.2.4.5. препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуметничком тексту (персонификација, хипербола, градијација, метафора, контраст)</u> <u>CJ.2.4.6. одређује мотиве, идеје, композицију, форму, карактеристике лика (психолошке, социолошке, етичке) и њихову међусобну повезаност</u> CJ.2.4.7. разликује облике казивања у књижевноуметничком тексту: приповедање, описивање, монолог/унутрашњи монолог, дијалог CJ.2.4.8. уочава разлику између препричавања и анализе дела CJ.2.4.9. уме да води дневник о прочитаним књигама*	
		НАПРЕДНИ НИВО <u>CJ.3.4.1. наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова карактеристичних тема и мотива</u> CJ.3.4.2. издваја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту CJ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу <u>CJ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре: одређује функцију стилских фигура у тексту</u> <u>CJ.3.4.5. одређује и именује врсту стиха и строфе</u> CJ.3.4.6. тумачи различите елементе књижевноуметничког дела позивајући се на само дело CJ.3.4.7. изражава свој став о конкретном делу и аргументовано га образлаже <u>CJ.3.4.8. повезује књижевноуметничке текстове с другим текстовима који се обрађују у настави*</u>	

9.1.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
I Introduction	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној	Ученик треба да:	2
II Problems		- Разуме говор наставника, аудио-визуелни запис, песме, дијалоге, прикупља информације, разуме инструкције и адекватно реагује на њих, богати речник	11
III The future		- Правилно изговара гласове, речи и изразе и правилно интонира реченицу	12
IV Risks		- Употребљава захтевније језичке структуре да говори о себи и другима, о стварима из непосредног окружења	9
V Can I ask		користећи одговарајући речник	11
VI Buying and selling		- Изражава своје потребе уважавајући потребе других	12

VII Protest	комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	- Тражи и даје информацију и реагује на постављена питања о познатим темама - Учествоје у групним активностима дајући наредбе и реагујући на њих - Препознаје у контексту учионице садржаје медијске продукције намењене учењу страних језика - Препознаје написане речи и реченице које је већ усвојио и поштује правописне знаке приликом читања - Разуме основна значења кратких писаних и илустрованих текстова о познатим темама - Описује познату радњу или ситуацију, препичава општи садржај прочитаног или саслушаног текста, користећи усвојен језичке елементе и структуре - Препознаје и користи одређене граматичке садржаје - Разуме и реагује на одговарајући начин на усмене и писане поруке у вези са личним искуством и са активностима на часу - Учествоје у комуникацији, препознаје кад нешто не разуме, поставља питања и тражи разјашњења - Разуме везу између сопственог залагања и постигнућа у језичким активностима - Ефективно користи неправилне и фразалне глаголе	11
-------------	--	--	----

9.1.3. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе ликовне културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје

мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да подстиче и развија ученичко

стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог наставног предмета.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
СЛОБОДНО	- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе ликовне културе сврха, циљеви и	(3+2)	IX - VI

КОМПОНОВАЊЕ	задачи образовања, као и циљеви наставе предмета ликовна култура буду у пуној мери реализовани	(5+2)	
ВИЗУЕЛНА МЕТАФОРИКА И СПОРАЗУМЕВАЊЕ	- развијање способности ученика за опажање квалитета свих ликовних елемената; - стварање услова да ученици на часовима у процесу реализације садржаја користе различите технике и средства и да упознају њихова визуелна и ликовна својства;	(10+6)	
КОНТРАСТ, ЈЕДИНСТВО И ДОМИНАНТА У ПРОСТОРУ	- развијање способности ученика за визуелно памћење и повезивање опажених информација као основе за увођење у визуелно мишљење; - развијање смисла за естетске ликовне и визуелне вредности, које се стичу у настави, а примењују у раду и животу.	(4+2)	
СЛОБОДНО КОМПОНОВАЊЕ И ФАНАСТИКА	- развијање моторичких способности ученика и навике за лепо писање; - подстицање интересовања стварање и неговање потребе код ученика за посећивањем музеја, изложби, као и за чување културних добара и естетског изгледа средине; - стварање услова да се упознавањем ликовних уметности боље разумеју природне законитости и друштвене појаве;		

9.1.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 36 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе музичке културе јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну уметничку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају музичке културе путем обраде тема повезаних са музиком различитих епоха; развију музикалност и креативност; негују смисао за заједничко и индивидуално музицирање у свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
Знање и разумевање - Упознавање музичких различитих епоха: народна музика, духовна музика,	Утврђивање већ познатих елемената из основа музичке писмености; Ученик познаје епохе, опште појмове музичко-сценске и концертне музике; повезује структуралну и драматуршку димензију музичког дела са естетском применом и историјским контекстом; упознаје појмове српске народне духовне музике као	ОСНОВНИ НИВО МК.1.1.1. препозна основне елементе музичке писмености МК.1.1.2. опише основне карактеристике: музичких инструмената, историјско-стилских периода, музичких жанрова, народног стваралаштва.	36
		СРЕДЊИ НИВО МК.2.1.1. музичких елемената и карактеристика музичких инструмената са музиком изражајношћу (нпр. брз темпо са живахним карактером)	

балет, мјузикл, оперета, забавна музика, музика за филм, радио и телевизију - Музика на тлу Србије XIX и XX век - Основе музичке писмености	и карактеристике фолклорне музике других народа; -ученик зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела -разумевање историјске и друштвених околности настанка жанра и облика -препознавање тема из познатих композиција -уознавање различитих жанрова	МК.2.1.2. структуре и драматургије одређеног музичког жанра (нпр. оперски финале са догађајима у драми) МК.2.1.3. облика народног музицирања са специфичним контекстом народног живота НАПРЕДНИ НИВО МК.3.1.1. зна функцију елемената музичке писмености и извођачких састава у оквиру музичког дела МК.3.1.2. разуме историјске и друштвене околности настанка жанра и облика музичког фолклора МК.3.1.3. критички и аргументовано образлаже свој суд МК.3.1.4. уме креативно да комбинује изражајне музичке елементе у естетичком контексту (одређени музички поступак доводи у везу са жељеним ефектом)	
Слушање музике - Усмеравање пажње ученика на аналитичко слушање музике (извођачки састав, однос музичког и драмског садржаја, препознавање драмске функције структуралних елемената, препознаје везу стилског друштвено-историјског са музичким карактеристикама слушаног примера) - упознавање музичких дела, извођача и стваралаца -препознаје међусобне утицаје жанрова и може да их одреди	Активно слушање различитих музичких дела уз решавање задатака: препознавање инструмента, карактера, темпа, динамике, начина извођења, заокружених целина које се више пута понављају; именују музичке жанрове, српски музички фолклор, открива везу опажених карактеристика са жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера -стицање навике за слушање музичког дела -развијање способности за доживљај музичког дела -развијање способности за разумевање музичког дела -развијање критичког мишљења	ОСНОВНИ НИВО МК.1.2.1. музичке изражајне елементе МК.1.2.2. извођачки састав МК.1.2.3. музичке жанрове МК.1.2.4. српски музички фолклор СРЕДЊИ НИВО МК.2.2.1. опише и анализира карактеристике звучног примера кроз садејство опажених музичких елемената (нпр. узбуркана мелодија као резултат специфичног ритма, темпа, агогике, динамике, интервалске структуре) МК.2.2.2. препозна структуру одређеног музичког жанра НАПРЕДНИ НИВО МК.3.2.1. структуралном и драматуршком димензијом звучног примера МК.3.2.2. жанровским и историјско-стилским контекстом звучног примера МК.3.2.3. контекстом настанка и применом различитих облика музичког фолклора	22
Музичко извођење - певају песме, одломке и теме различитих стилских периода и жанрова	Упознавање народних и уметничких песама-извођење певањем и свирањем; Ученик пева или свира одломак из дела различитих жанрова уметничке музике; ученик пева или свира одломак или тему концерта, симфоније, сонате, опере...; ученик пева или свира различите типове српске фолклорне баштине; извођење игара по избору; учествовање у школским приредбама -развијање музикалности и креативности -упознавање музичке културе путем обраде тема са музиком различитих епоха -формирање и неговање школског ансамбла	ОСНОВНИ НИВО МК.1.3.1. пева једноставне дечје, народне или популарне композиције МК.1.3.2. изводи једноставне дечје, народне или популарне композиције на бар једном инструменту СРЕДЊИ НИВО //////////////////// НАПРЕДНИ НИВО МК.3.3.1. изводи разноврсни музички репертоар певањем и свирањем као солиста и у школским ансамблима	18
Музичко	Омишљавање мелодијске и ритмичке пратње;	ОСНОВНИ НИВО МК.1.4.1. направи музичке инструменте користећи	10

стваралаштво - Импровизација мелодије на задати текст - компонује мање музичке целине	компоновање мање музичке целине; одабирање одговарајућег примера за задати драмски оквир (филмска сцена, религиозни текст); импровизовање мелодије у духу популарне музике; одабирање адекватне музике за задату драмску сцену; осмишљавање уметничког догађаја синкретичког садржаја (музика, драма, књижевност, визуелна уметност); компоновање музике у духу српске народне музике -подстицање стваралачког ангажовања ученика -развијање музичке креативности -развијање способности за импровизацију мелодије	предмете из окружења МК.1.4.2. осмисли мање музичке целине на основу понуђених модела МК.1.4.3. изводи пратеће ритмичке и мелодијско-ритмичке деонице на направљеним музичким инструментима МК.1.4.4. учествује у одабиру музике за дати жанровски и историјски контекст	
		СРЕДЊИ НИВО //////////////////////////////////////	
		НАПРЕДНИ НИВО МК.3.4.1. осмишљава пратеће аранжмане за Орфов инструментаријум и друге задате музичке инструменте МК.3.4.2. импровизује и/или компонује мање музичке целине (ритмичке и мелодијске) у оквиру различитих жанрова и стилова МК.3.4.3. осмисли музику за школску представу, приредбу, перформанс	

9.1.5 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ИСТОРИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 72 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.

Наставна област	Циљеви и задатци	Образовни стандарди	Број час.
СВЕТ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	Циљ наставе историје јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда	6
		СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора	

	новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и развијање историјске свести и хуманистичко образовање ученика. Настава историје треба да допринесе разумевању историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса, као и развијању националног и европског идентитета и духа толеранције код ученика.	НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту ИС.3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости	
СРБИЈА И ЦРНА ГОРА И ЊЕНИ СУСЕДИ КРАЈЕМ XIX И ПОЧЕТКОМ XX ВЕКА	Задаци наставе историје су: - стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе историје сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе историје буду у пуној мери реализовани - да ученици разумеју историјске догађаје, појаве и процесе, улогу истакнутих личности у развоју људског друштва и да познају националну и општу историју (политичку, економску, друштвену, културну...).	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графикана и закључује о појави)	16
ПРВИ СВЕТСКИ РАТ И РЕВОЛУЦИЈЕ У РУСИЈИ И ЕВРОПИ	Циљ и задаци наставе историје остварују се кроз различите садржаје, методе и облике рада, уз	ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда ИС.1.2.6. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми графикана СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.2.2.1. уме да закључи о којем догађају, феномену и личности је реч на основу садржаја карактеристичних писаних историјских извора ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора ИС.2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских личности, догађаја, феномена НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.1. уме да примени знање из историјске хронологије (уме	11

	поштовање Образовних стандарда за крај обавезног образовања.	прецизно да одреди којој деценији и веку, историјском периоду припада одређена година, личност и историјски феномен) ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања ИС.3.2.5. уме да прочита историјске информације у различитим симболичким модалитетима и повеже их са претходним историјским знањем (закључује на основу историјске карте без понуђене легенде, упоређује два графика и закључује о појави) ИС.3.2.6. уме да издвоји разлике и сличности у тумачењима и изворима који се односе на исту историјску појаву	
СВЕТ ИЗМЕЂУ ПРВОГ И ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости	5
ЈУГОСЛОВЕНСКА КРАЉЕВИНА		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.3. препознаје да постоји повезаност регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.2.3. уме да анализира и процени ближе хронолошко порекло извора	8
ДРУГИ СВЕТСКИ РАТ		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.8. именује најважније појаве из опште историје ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје	10

		ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.3. препознаје једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми слике ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.2.2.5. препознаје да постоји пристрасност у појединим тумачењима историјских личности, догађаја, феномена НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости	
СВЕТ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.9. зна на којем простору су се одиграле најважније појаве и догађаји из националне и опште историје ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји ИС.2.1.6. зна и разуме узроке и последице важних историјских прекретница из опште историје ИС.2.2.3. уме да одреди из које епохе или са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене експлицитне информације о особинама епохе или географског простора НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту ИС.3.1.4. разуме на који начин су повезане појаве из националне, регионалне, опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	4
ЈУГОСЛАВИЈА ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА		ОСНОВНИ НИВО ИС.1.1.6. препознаје значење основних појмова из историје цивилизације ИС.1.1.7. именује најважније појаве из националне историје ИС.1.1.10. уме да наведе узроке и последице најважнијих појава из прошлости ИС.1.2.4. уме да прочита једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте у којој је наведена легенда СРЕДЊИ НИВО ИС.2.1.1. уме да повеже личност и историјски феномен са одговарајућом временском одредницом и историјским периодом ИС.2.1.2. препознаје да постоји повезаност националне, регионалне и светске историје ИС.2.1.4. препознаје да постоји повезаност појава из прошлости са појавама из садашњости ИС.2.1.5. зна и разуме узроке и последице важних историјских феномена у националној историји	6

		НАПРЕДНИ НИВО ИС.3.1.2. уме да објасни специфичности важних историјских појмова и да их примени у одговарајућем историјском контексту ИС.3.1.3. зна специфичне детаље из националне и опште историје ИС.3.1.5. разуме како су повезане појаве из прошлости и садашњости ИС.3.1.6. уме да закључи зашто је дошло до одређених историјских догађаја и које су последице важних историјских дешавања	
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА		ОСНОВНИ НИВО	2
		СРЕДЊИ НИВО	
		НАПРЕДНИ НИВО	

9.1.6. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ГЕОГРАФИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
УВОД	Циљ наставе географије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да ученицима пружи знања и објашњења о савременим географским појавама, објектима и процесима на територији Републике Србије. Ослањајући се на претходно стечена знања и умења ученика, настава географије ће им		1
ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ, ГРАНИЦЕ И ВЕЛИЧИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте	2
ПРИРОДНЕ ОДЛИКЕ		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. ГЕ.2.1.2. ГЕ.2.1.4. ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. ГЕ.3.4.1. ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије	26
СТАНОВНИШТВО И НАСЕЉА		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице – објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком	8

	омогућити разумевање основних физичко-географских одлика наше земље и упознавање сложених друштвено-економских процеса и промена, како у нашој држави, тако и на Балканском полуострву, Европи и свету као целини.	ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије	
ПРИВРЕДА	Задаци наставе географије су стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе географије сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе географије буду у пуној мери реализовани. Њихово остваривање допринеће оспособљавању и развијању знања, вештина, ставова и вредности који су неопходни за развој хумане, хармоничне и интеркултурно усмерене личности, способне да се сналази у сложеним условима друштва у трансформацији и да допринесе развоју своје заједнице као одговоран грађанин.	ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице –објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на некој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије	16
ЗАВИЧАЈНА ГЕОГРАФИЈА		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.3.2 дефинише појам привреде и препознаје привредне делатности и привредне гране ГЕ.1.4.1. препознаје основне природне и друштвене одлике наше државе СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице –објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на некој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.1. описује природне и друштвене одлике наше државе и наводи њене географске регије НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.3.2. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај привреде и привредних делатности ГЕ.3.4.1. објашњава географске везе (просторне и каузалне,	6

		директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у нашој земљи и уме да издвоји географске регије	
СРБИ ВАН ГРАНИЦА СРБИЈЕ		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте ГЕ.1.3.1. познаје основне појмове о становништву и насељима и уочава њихов просторни распоред ГЕ.1.4.2. именује континенте и препознаје њихове основне природне и друштвене одлике	4
		СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.1. разликује и објашњава кретање становништва (природно и механичко) и структуре становништва ГЕ.2.4.2. описује природне и друштвене одлике континента и наводи њихове географске регије	
		НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте ГЕ.3.3.1. објашњава утицај природних и друштвених фактора на развој и размештај становништва и насеља ГЕ.3.4.2 објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) у Европи и уме да издвоји географске регије ГЕ.3.4.3. објашњава географске везе (просторне и каузалне, директне и индиректне) и законитости (опште и посебне) на ваневропским континентима и уме да издвоји географске регије	
		ОСНОВНИ НИВО ГЕ.1.1.3. препознаје и чита географске и допунске елементе карте	
РЕПУБЛИКА СРБИЈА У САВРЕМЕНИМ ИНТЕГРАЦИЈСКИМ ПРОЦЕСИМА		СРЕДЊИ НИВО ГЕ.2.1.1. одређује стране света у простору и на географској карти ГЕ.2.1.2. одређује положај места и тачака на географској карти ГЕ.2.1.3. препознаје и објашњава географске чињенице -објекте, појаве, процесе и односе који су представљени моделом, сликом, графиком, табелом и схемом ГЕ.2.1.4. приказује понуђене географске податке на немој карти картографским изражајним средствима (бојама, линијама, простим геометријским знацима, симболичким знацима...), графиком, табелом и схемом ГЕ.2.3.2. именује међународне организације у свету (EU, UNICEF, UN, UNESCO, FAO, Црвени крст...)	3
		НАПРЕДНИ НИВО ГЕ.3.1.1. доноси закључке о просторним (топографским) и каузалним везама географских чињеница – објеката, појава, процеса и односа на основу анализе географске карте	
ГОДИШЊА СИСТЕМАТИЗАЦИЈА			1

9.1.7. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИКА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 76 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе физике јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да упознају природне појаве и основне законе природе, да стекну основну научну писменост, да се оспособе за уочавање и распознавање физичких појава у свакодневном животу и за активно стицање знања о физичким појавама кроз истраживање, да оформе основу научног метода и да се усмере према примени физичких закона у свакодневном животу и раду.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
ОСЦИЛАТОРНО И ТАЛАСНО КРЕТАЊЕ	Задаци наставе физике су: - стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе физике сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе физике буду у пуној мери реализовани - развијање функционалне писмености, - упознавање основних начина мишљења и расуђивања у физици, - разумевање појава, процеса и односа у природи на основу физичких закона - развијање способности за активно стицање знања о физичким појавама путем истраживања,	ОСНОВНИ НИВО СРЕДЊИ НИВО 223-уме да препозна основне појмове који описују осцилаторно кретање 251-зна да кинетичка и потенцијална енергија зависе од брзине, односно висине на којој се тело налази 241-уме да користи важније изведене јединице СИ и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству	8
		НАПРЕДНИ НИВО 322-уме да промени односе између физичких величина које описују осцилаторно кретање 323-зна како се мењају положај и брзина при осцилаторном кретању 324-зна основне физичке величине које описују таласно кретање 325-уме да препозна основне особине звука и светлости 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	
ЕЛЕКТРИЧНО ПОЉЕ		ОСНОВНИ НИВО 112-уме да препозна смер деловања магнетне и електросатичке силе СРЕДЊИ НИВО 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону	10

	- подстицање радозналости, способности рационалног расуђивања, самосталности и критичког мишљења, - развијање вештине јасног и прецизног изражавања, - развијање логичког и апстрактног мишљења, - разумевање смисла и метода остваривања експеримента и значаја мерења, - решавање једноставних проблема и задатака у оквиру наставних садржаја, - развијање способности за примену знања из физике, - уочавање и разумевање повезаности физичких појава и екологије и развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређивања животне средине.	244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО	
ЕЛЕКТРИЧНА СТРУЈА		ОСНОВНИ НИВО 131-уме да препозна да струја тече само кроз проводне материјале 132-уме да препозна магнетне ефекте електричне струје 331-зна како се везују отпорници и инструменти у електричном коду СРЕДЊИ НИВО 231-ученик зна да разликује електричне проводнике и изолаторе 232-ученик зна називе основних елемената електричних кола 233-Уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно 234-ученик уме да израчуна отпор, јачину струје и напон ако су дате друге две величине 235-уме да препозна топлотне ефекте електричне струје 236-разуме појмове енергије и снаге електричне струје 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 252-ученик уме да препозна појаве код којих се електрична енергија троши на механички рад 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо посматрањем или експериментом	19
СВЕТЛОСНЕ ПОЈАВЕ		ОСНОВНИ НИВО СРЕДЊИ НИВО 233-уме да препозна да ли су извори напона везани редно или паралелно 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 244-зна када мерења понављамо више пута 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици, 262-ученик уме да препозна векторске физичке величине 263-ученик уме да интерпретира графички и табеларни приказ физичких величина 271-Ученик уме табеларно и графички да прикаже резултате посматрања и мерења 272-ученик уме да врши једноставна уопштавања и систематизације 273-ученик уме да реализује експеримент по једноставном упутству НАПРЕДНИ НИВО 343-зна шта је грешка мерења 341-уме да претвара јединице изведених физичких величина у одговарајуће јединице СИ система 371-ученик уме да донесе релевантан закључак на основу резултат мерења 372-ученик уме да препозна питање на које можемо да одговоримо	15

		посматрањем или експериментом	
МАГНЕТНО ПОЉЕ		ОСНОВНИ НИВО 132-уме да препозна магнетне ефекте електричне струје 112-уме да препозна смер деловања магнетне и електросатичке силе	6
		СРЕДЊИ НИВО 241-уме да користи важније изведене јединице СИ и зна њихове ознаке 242-уме да препозна дозвољене јединице мере изван СИ, нпр. литар или тону 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици	
		НАПРЕДНИ НИВО	
ЕЛЕМЕНТИ АТОМСКЕ И НУКЛЕАРНЕ ФИЗИКЕ		ОСНОВНИ НИВО	8
		СРЕДЊИ НИВО 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици	
		НАПРЕДНИ НИВО	
ФИЗИКА И САВРЕМЕНИ СВЕТ		ОСНОВНИ НИВО	10
		СРЕДЊИ НИВО 261-ученик уме да примењује основне формулације односа и зависности у физици	
		НАПРЕДНИ НИВО	

8.1.8. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА (4 ЧАСА НЕДЕЉНО / 136 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе математике у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и математичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, као и да: оспособи ученике да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; оспособи ученике да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима; развије мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје; оспособи ученике за примену усвојених математичких знања у решавању разноврсних задатака из животне праксе; представља основу за успешно настављање математичког образовања и за самообразовање, доприноси развијању менталних способности, формирању научног погледа на свет и свестраном развоју личности ученика

Наставна област	Циљеви и задатци	Образовни стандарди	Број час.
СЛИЧНОСТ ТРОУГЛОВА	ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНИ ЗАДАЦИ: Оспособљавање ученика да:разумеју сличност као трансформацију и схвате појам сличности троуглова ;примене сличност у решавању нумеричких и конструктивних задатака Навикавање ученика да	ОСНОВНИ НИВО -	7
		СРЕДЊИ НИВО -	
		НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) примени сличност троуглова, повезујући тако разна својства геометријских објеката МА.3.3.6.	

ТАЧКА, ПРАВА И РАВАН	повезују градиво и да стечено знање и законитости примењују у решавању практичних задатака. Подстицање оригиналности и развијање интересовања за математику. Развијање критичности, објективности у процесу вредновања и самовредновања постигнутих резултата и усвајање критеријума вредновања. Оспособљавање ученика да примењују методе и технике самосталног и рационалног учења. Развијање мисаоних операција и формирање општих поступака мишљења. Оспособљавање ученика да “виде” простор; да посматрањем и користећи моделе, уоче међусобне односе тачака, правих и равни у простору. Развијање способности ученика да уочене међусобне односе тачака, правих и равни знају да прикажу цртежом уз прецизно обележавање. Уочавање и упознавање ортогоналне пројекције тачке и геометријске фигуре на раван. Упознавање геометријских облика (диедар, рогаљ, полиедар), њихових елемената и својстава. Схватање полиедра као геометријског тела (део простора) ограниченог са коначно много многоуглова, појма површи, и појмова унутрашње и спољашње области. Подстицање ученика на мисаону активност и аргументовано извођење закључака. Оспособљавање ученика да научено градиво повезују са практичним проблемима. Подстицање математичке радозналости и интересовања. Развијање способности изражавања математичким језиком и записивања међусобних односа (тачка, правих и равни) математичком симболиком. Навикавање ученика на јасност и	ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик:</i> 1.) влада појмовима дуж, полуправа, права, раван и (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама и уме да их нацрта користећи прибор; разликује паралелне и нормалне праве) МА.1.3.1. СРЕДЊИ НИВО - НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) закључује користећи особине паралелних и нормалних правих МА. 3.3.1.	13
ЛИНЕАРНЕ ЈЕДНАЧИНЕ И НЕЈЕДНАЧИНЕ С ЈЕДНОМ НЕПОЗНАТОМ		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) реши линеарне једначине у којима се непозната појављује само у једном члану МА.1.2.1. СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) реши линеарне једначине МА.2.2.1. 2.) користи линеарне једначине у једноставним текстуалним задацима МА.2.2.5. НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) саставља и решава линеарне једначине и неједначине МА.3.2.1. 2.) користи линеарне једначине и неједначине решавајући и сложеније текстуалне задатке МА.3.2.5.	22
ПРИЗМА		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик:</i> 1.) влада појмовима коцка и квадар (уочава њихове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе и рачуна њихову површину и запремину МА.1.3.4. СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) влада појмом призме, рачуна њену површину и запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку МА.2.3.4. НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину призме, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати МА.3.3.4.	12
ПИРАМИДА		ОСНОВНИ НИВО - СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик:</i> 1.) влада појмом пирамиде, рачуна њену површину и	13

	прецизност у писменом и усменом изражавању. Даље неговање и развијање: радних навика; естетске културе; културе понашања и наставне комуникације; сарадничких односа и толеранције; критичности и објективности, нарочито у вредновању својих и туђих резултата рада и рада групе; упорности, уредности и систематичности; одговорности и самосталности у раду. Даље продубљивање знања о полиедрима и схватање призме као полиедра (део простора). Упознавање елемената и својстава призме коришћењем модела, скица и слика.	запремину када су неопходни елементи непосредно дати у задатку МА.2.3.4.	
ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА		НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину пирамиде, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати МА.3.3.4.	11
		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1) одреди вредност линеарне функције дате табелом или формулом МА.1.2.4. СРЕДЊИ НИВО -	
ГРАФИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА	Оспособљавањем ученика да умеју да: цртају мрежа разних призми и израђују њихове моделе (при томе неговати прецизност и уредност); на основу раније стечених знања изводе формуле за израчунавање површине и запремине разних призми; уочавају везу између запремине, масе и густине тела. Даље подстицање развоја интелектуалних способности као што су: способност стварања просторне представе и примена мисаоних операција. Формирање општих поступака мишљења. Оспособљавање ученика да стечена знања о призми као геометријском телу примењују у пракси. Навикавање ученика да: контролишу сваки корак при изради задатака и проверавају добијене резултате; анализирају и дискутују добијено решење; на основу општих формула за површину и запремину	НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик:</i> 1.) зна линеарну функцију и графички интерпретира њена својства МА.3.2.4.	8
		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) прочита и разуме податак са графикона, дијаграма или из табеле, и одреди минимум или максимум зависне величине МА.1.5.2. 2.) податке из табеле прикаже графиком и обрнуто МА.1.5.3. 3.) одреди задати проценат неке величине МА.1.5.4.	
		СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) чита једноставније дијаграме и табеле и на основу њих обради податке по једном критеријуму (нпр. одреди аритметичку средину за дати скуп података; пореди вредности узорка са средњом вредношћу) МА.2.5.2. 2.) обради прикупљене податке и представи их табеларно или графички; представља средњу вредност медијаном МА.2.5.3. 3.) одреди задати проценат неке величине МА.1.5.4. НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) тумачи дијаграме и табеле МА.3.5.2. 2.) прикупи и обради податке и сам састави дијаграм или табелу; црта график којим представља међузависност величина МА.3.5.3. 3.) одреди задати проценат неке величине МА.1.5.4.	

СИСТЕМИ ЛИНЕАРНИХ ЈЕДНАЧИНА С ДВЕ НЕПОЗНАТЕ	призме, изводе појединачне за разне врсте призми; систематски понављају градиво, неопходно за разумевање новог и да га примењују у новим ситуацијама. Подстицање математичке радозналости и интересовања за математику. Даље неговање и развијање: радних навика, естетске културе;	ОСНОВНИ НИВО -	18
		СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) реши системе линеарних једначина с две непознате МА.2.2.1.	
		НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) саставља и решава системе линеарних једначина с две непознате МА.3.2.1. 2.) користи системе једначина решавајући и сложеније текстуалне задатке МА.3.2.5.	
ВАЉАК	културе понашања и наставне комуникације; сарадничких односа и толеранције; критичности и објективности, нарочито у вредновању својих и туђих резултата рада и рада групе; упорности, уредности и систематичности; одговорности и самосталности у раду. Оспособљавање ученика да: на основу раније стечених знања продубе и прошире појам функције детаљним упознавањем линеарне функције и њених својстава; уоче зависност међу величинама; умеју да цртају и читају графике функција; умеју да одговарајуће текстуалне задатке изразе математичким језиком; умеју да примењују математичке методе у приказивању статистичких података, цртају одговарајуће графике (дијаграме) разних стања појава и процеса; знају практично да примењују стечена знања о функцијама.	ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) влада појмом ваљка (уочава његове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе) МА.1.3.5.	8
		СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину ваљка када су неопходни елементи непосредно дати у задатку МА.2.3.5.	9
		НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину ваљка, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати МА.3.3.5.	
КУПА		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) влада појмом ваљка (уочава његове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе) МА.1.3.5.	9
		СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину ваљка када су неопходни елементи непосредно дати у задатку МА.2.3.5.	
		НАПРЕДНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину ваљка, укључујући случајеве када неопходни елементи нису непосредно дати МА.3.3.5.	
ЛОПТА		ОСНОВНИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) влада појмом ваљка (уочава његове моделе у реалним ситуацијама, зна њихове основне елементе) МА.1.3.5.	5
		СРЕДЊИ НИВО <i>Ученик уме да:</i> 1.) израчуна површину и запремину ваљка када су неопходни елементи непосредно дати у задатку МА.2.3.5.	

9.1.9. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: БИОЛОГИЈА (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе биологије јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да усвајањем образовно-васпитних садржаја развијају знања, вештине и умећа из области екологије и заштите животне средине, уз примену концепта одрживог развоја.

Изучавањем биологије код ученика треба развијати одговарајуће квалитете живота, навике, запажања, способности критичког мишљења, објективно и логичко расуђивање као и хумане односе међу половима.

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
УВОД	<u>Циљ наставе</u> биологије је развијање љубави према природи и подстицање жеље да се она истражује. <u>Општи задаци</u> предмета су стицање основних појмова о живом свету и окружењу и законитостима које у њему владају. Кроз овај предмет код ученика треба развијати способности опажања, критичког мишљења и повезивања знања у решавању проблема, као и одговоран однос према природи и сопственом здрављу. <u>Посебни задаци</u> предмета: У току ове године ученици треба да: ...схвате шта проучава екологија и колики је њен значај, ...да разумеју узајамне односе између живих	ОСНОВНИ НИВО БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биocenоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота) БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења СРЕДЊИ НИВО БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биocenоза и популација БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота) БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини	5

	бића, као и законитости које владају у природи, ...да разумеју акције, коакције и реакције. ...да разумеју динамику кружења супстанце и протицање енергије, ...да упознају одлике неких њима блиских екосистема, ...да схвате на који начин човек уништава, али и штити и одржава животну средину, ... да схвате појам ресурса и одрживи развој.	БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије <u>БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u> НАПРЕДНИ НИВО БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде) БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота) БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација <u>БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје</u> <u>БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)</u> БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете	
ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНА СРЕДИНА		ОСНОВНИ НИВО БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима <u>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</u> <u>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</u> <u>БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају</u> <u>БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</u> БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења СРЕДЊИ НИВО БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи <u>БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова</u> <u>БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација</u> <u>БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)</u> БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају <u>БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</u> БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије <u>БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u>	15

		НАПРЕДНИ НИВО <u>БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози</u> <u>БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)</u> <u>БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)</u> <u>БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација</u> <u>БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје</u> <u>БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)</u> <u>БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета</u> <u>БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете</u>	
УГРОЖАВАЊЕ ЗАШТИТА И УНАПРЕЂИВАЊЕ ЕКОСИСТЕМА - ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		ОСНОВНИ НИВО <u>БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима</u> <u>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</u> <u>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</u> <u>БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају</u> <u>БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</u> <u>БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)</u> <u>БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)</u> <u>БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења</u> СРЕДЊИ НИВО <u>БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи</u> <u>БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова</u> <u>БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација</u> <u>БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)</u> <u>БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи</u> <u>БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају</u> <u>БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</u> <u>БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије</u> <u>БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u> НАПРЕДНИ НИВО <u>БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози</u> <u>БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне,</u>	21

	<u>хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)</u> БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота) БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете	
ГЛОБАЛНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ЗАГАЂИВАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	ОСНОВНИ НИВО БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима <u>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</u> <u>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</u> БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају <u>БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</u> БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења СРЕДЊИ НИВО БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи <u>БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова</u> <u>БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација</u> <u>БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)</u> БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају <u>БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</u> БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије <u>БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u> НАПРЕДНИ НИВО БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде) БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота) БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних	9

		заједница и популација <u>БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје</u> <u>БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене)</u> <u>БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета</u> <u>БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете</u>	
ЖИВОТНА СРЕДИНА И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ		ОСНОВНИ НИВО <u>БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима</u> <u>БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације</u> <u>БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота)</u> <u>БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају</u> <u>БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта</u> <u>БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад)</u> <u>БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата)</u> <u>БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења</u> СРЕДЊИ НИВО <u>БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи</u> <u>БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова</u> <u>БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација</u> <u>БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота)</u> <u>БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи</u> <u>БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају</u> <u>БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини</u> <u>БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије</u> <u>БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова)</u> НАПРЕДНИ НИВО <u>БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози</u> <u>БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде)</u> <u>БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота)</u> <u>БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација</u> <u>БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје</u> <u>БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање</u>	11

		ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета БИ.3.4.8. разуме зашто се неограничен развој човечанства не може одржати у ограниченим условима целе планете	
ЖИВОТНА СРЕДИНА, ЗДРАВЉЕ И КУЛТУРА ЖИВЉЕЊА		ОСНОВНИ НИВО БИ.1.4.1. препознаје основне еколошке појмове (животна средина, станиште - биотоп, животна заједница - биоценоза, популација, еколошка ниша, екосистем, биом, биосфера) и зна најопштије чињенице о њима БИ.1.4.2. препознаје утицаје појединих абиотичких и биотичких фактора на организме и популације БИ.1.4.3. уме на задатом примеру да одреди материјалне и енергетске токове у екосистему, чланове ланаца исхране и правце кружења најважнијих супстанци (воде, угљеника, азота) БИ.1.4.4. препознаје животне услове који владају у карактеристичним екосистемима Србије и најважније представнике врста које их насељавају БИ.1.4.5. препознаје основне последице развоја човечанства на природу (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) и најважније врсте загађивања воде, ваздуха, земљишта БИ.1.4.6. разуме утицај човека на биолошку разноврсност (нестанак врста, сеча шума, интензивна пољопривреда, отпад) БИ.1.4.7. препознаје основне процесе важне у заштити и очувању животне средине (рециклажу, компост) и у заштити биодиверзитета (националних паркова, природних резервата) БИ.1.4.8. зна шта може лично предузети у заштити свог непосредног животног окружења СРЕДЊИ НИВО БИ.2.4.1. употребљава еколошке појмове у опису типичних ситуација у природи БИ.2.4.2. зна и правилно именује делове екосистема, заједница и популација и зна да опише везе између делова БИ.2.4.3. уме да на разноврсним примерима одреди основне материјалне и енергетске токове у екосистему, основне односе исхране и најважнија својства биоценоза и популација БИ.2.4.4. зна да у природи постоји кружење појединих супстанци (воде, угљеника и азота) БИ.2.4.5. препознаје различите биоме и зна њихов основни распоред на земљи БИ.2.4.6. препознаје животне услове који владају у појединим екосистемима Европе и света и карактеристичне представнике врста које их насељавају БИ.2.4.7. зна да објасни основне прилагођености живих организама на живот у ваздушној, воденој и земљишној средини БИ.2.4.8. разуме последице загађења воде, ваздуха и земљишта, као и значај очувања природних ресурса и уштеде енергије БИ.2.4.9. разуме значај природних добара у заштити природе (националних паркова, природних резервата, ботаничких башта, зоо-вртова) НАПРЕДНИ НИВО БИ.3.4.1. уме да објасни како различити делови екосистема утичу један на други као и међусобне односе популација у биоценози БИ.3.4.2. разуме да се уз материјалне токове увек преноси и енергија и обратно и интерпретира односе исхране у екосистему (аутотрофне, хетеротрофне, сапротрофне животне комплексе, ланце исхране и трофичке пирамиде) БИ.3.4.3. разуме значај кружења појединих супстанци у природи (воде, угљеника и азота) БИ.3.4.4. разуме просторну и временску организацију животних заједница и популација БИ.3.4.5. предвиђа на основу задатих услова средине тип екосистема који у тим условима настаје БИ.3.4.6. познаје механизме којима развој човечанства изазива промене у природи (утицај киселих киша, озонских рупа, појачање ефекта стаклене баште, глобалне климатске промене) БИ.3.4.7. познаје механизме деловања мера заштите животне средине, природе и биодиверзитета.	7

**9.1.10. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ХЕМИЈА
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
НЕМЕТАЛИ, ОКСИДИ НЕМЕТАЛА И КИСЕЛИНЕ	Циљ наставе хемије јесте да сви ученици стекну основну језичку и научну писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих стандарда образовних постигнућа; да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама; да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима; развијање мотивисаности, заинтересованости за предметне садржаје, функционалне хемијске писмености, способности за извођење једноставних хемијских истраживања, логичког и апстрактног мишљења и критичког става у мишљењу; развијање способности за тражење и коришћење релевантних информација, свести о важности одговорног односа према животној средини, одговарајућег и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу; развијање	ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.2.1. зна основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитет и реакцију са кисеоником) ХЕ.1.2.2. зна везу између својстава неметала и метала и њихове практичне примене ХЕ.1.2.4. зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења ХЕ.1.2.5. зна примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења ХЕ.1.2.6. зна основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли ХЕ.1.2.7. уме да утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис) ХЕ.1.2.8. уме да докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора ХЕ.1.2.10. уме да безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ.1.6.1 уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству	13
		СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.2.1. зна да на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци ХЕ.2.2.2. зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења ХЕ.2.2.3. уме да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом ХЕ.2.2.4. уме да испита најважнија хемијска својства киселина(реакција са карбонатима и металима)	
		НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.2.1. разуме да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома ХЕ.3.2.2. разуме хемијска својства оксида (реакција са водом, киселинама, хидроксидима) ХЕ.3.2.3. разуме да општа својства киселина зависе од њихове структуре(реакција са хидроксидима, металима, карбонатима, бикарбинатима и са базним оксидима)	
МЕТАЛИ, ОКСИДИ МЕТАЛА И ХИДРОКСИДИ		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.2.1. зна основна физичка и хемијска својства неметала и метала (агрегатно стање, проводљивост топлоте и електрицитет и реакцију са кисеоником) ХЕ.1.2.2. зна везу између својстава неметала и метала и њихове практичне примене ХЕ.1.2.3. зна да препозна метале (Na, Mg, Al, Fe, Zn, Cu, Pb, Ag, Au) на основу њихових физичких и хемијских својстава ХЕ.1.2.4. зна да на основу формуле именује основне класе неорганских једињења ХЕ.1.2.5. зна примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења ХЕ.1.2.6. зна основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли ХЕ.1.2.7. . уме да утврди основна физичка својства оксида (агрегатно стање, боја, мирис) ХЕ.1.2.8. уме да докаже кисело-базна својства супстанци помоћу индикатора ХЕ.1.2.10. уме да безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама	8

	радозналости и потребе за сазнавањем о својствима супстанци у окружењу и кроз то позитивног става према учењу хемије, свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији,	ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.2.1. зна да на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци ХЕ.2.2.2. зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења ХЕ.2.2.3. уме да експерименталним путем испита растворљивост и хемијску реакцију оксида са водом НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.2.1. разуме да су физичка и хемијска својства метала и неметала одређена структуром њихових атома ХЕ.3.2.2. разуме хемијска својства оксида (реакција са водом, киселинама, хидроксидима) ХЕ.3.2.4. разуме да општа својства база зависе од њихове структуре (реакција са киселинама и са киселим оксидима)	
СОЛИ	разумевања промена и појава у природи на основу знања хемијских појмова, теорија, модела и закона.	ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.2.4. зна да на основу формуле именује основне ХЕ.1.2.5. зна примере оксида, киселина, база и соли у свакодневном животу као и практичну примену ових једињења ХЕ.1.2.6. зна основна физичка и хемијска својства оксида, киселина, база и соли ХЕ.1.2.9. уме да испита растворљивост соли ХЕ.1.2.10. уме да безбедно рукује супстанцама, посуђем и прибором ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.2.1. зна да на основу назива оксида, киселина, база и соли састави формулу ових супстанци ХЕ.2.2.2. зна да пише једначине хемијских реакција синтезе и анализе бинарних једињења НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.2.5. разуме да физичка и хемијска својства соли зависе од њихове структуре ХЕ.3.2.6. уме да изведе реакцију неутрализације	5
ЕЛЕКТРОЛИТИЧКА ДИСОЦИЈАЦИЈА КИСЕЛИНА, ХИДРОКСИДА И СОЛИ		ОСНОВНИ НИВО / СРЕДЊИ НИВО / НАПРЕДНИ НИВО /	3
УВОД У ОРГАНСКУ ХЕМИЈУ		ОСНОВНИ НИВО / СРЕДЊИ НИВО / НАПРЕДНИ НИВО /	2
УГЉОВОДОНИЦИ		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.3.1. зна формуле и називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.3.2. зна основна физичка и хемијска својства угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.3.3. зна практичан значај угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.3.1. зна да пише реакције сагоревања угљоводоника и алкохола НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.3.1. разуме хемијске реакције угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.3.3.2. разуме видове практичне примене угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својстава која имају ХЕ.3.3.3. уме да пише једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара	12

ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА СА КИСЕОНИКМ		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.3.1. зна формуле и називе и функционалне групе најважнијих угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.3.2. зна основна физичка и хемијска својства угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.1.3.3. зна практичан значај угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара у свакодневном животу ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.3.1. зна да пише реакције сагоревања угљоводоника и алкохола НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.3.1. разуме хемијске реакције угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара ХЕ.3.3.2. разуме видове практичне примене угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара на основу својстава која имају ХЕ.3.3.3. уме да пише једначине хемијских реакција угљоводоника, алкохола, карбонилних једињења, карбоксилних киселина и естара	9
БИОЛОШКИ ВАЖНА ОРГАНСКА ЈЕДИЊЕЊА		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.4.1. да наведе физичка својства (агрегатно стање и растворљивост) масти и уља, угљених хидрата, протеина ХЕ.1.4.2. примере заступљености масти и уља, угљених хидрата и протеина у намирницама ХЕ.1.6.1. уме да безбедно рукује основном опремом за експериментални рад са супстанцама ХЕ.1.6.2. уме да изведе експеримент према датом упутству СРЕДЊИ НИВО ХЕ.2.4.1. зна најважније улоге масти и уља, угљених хидрата и протеина у живим организмима НАПРЕДНИ НИВО ХЕ.3.4.1. зна основу структуре молекула који чине масти и уља, угљене хидрате и протеине	12
ХЕМИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		ОСНОВНИ НИВО ХЕ.1.5.1 зна значај безбедног поступања са супстанцама, начине њиховог правилног складиштења, а са циљем очувања здравља и животне средине СРЕДЊИ НИВО / НАПРЕДНИ НИВО /	4

9.1.11. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе техничког и информатичког образовања у основној школи јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку, техничку и информатичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да се ученици упознају са техничко-технолошки развијеним окружењем, стекну основну техничку и информатичку писменост, развију техничко мишљење, техничку културу рада.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
ИНФОРМАТИЧКЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ	Задачи предмета су стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада ученици: - стекну основно техничко и информатичко образовање и васпитање, - стекну основна техничко-технолошка знања, умења, вештине и оспособљавају се за њихову примену у учењу, раду и свакодневном животу, - сазнају основни концепт информационо-комуникационих технологија (ИКТ), - сазнају улоге ИКТ у различитим струкама и сферама живота,	16	IX X
ЕЛЕКТРОТЕХНИЧКИ МАТЕРИЈАЛИ И ИНСТАЛАЦИЈЕ	- упознају рад на рачунару; - науче употребу рачунара са готовим програмима за обраду текста, за графичке приказе, интерфејс и интернет,	10	XI XII
ЕЛЕКТРИЧНЕ МАШИНЕ И УРЕЂАЈИ	- развијају стваралачко и критичко мишљење, - развијају способност практичног стварања, односно да реализују сопствене идеје према сопственом плану рада и афирмишу креативност и оригиналност,	14	I III
ДИГИТАЛНА ЕЛЕКТРОНИКА	- развијају психомоторне способности, - усвоје претпоставке за свесну примену науке у техници, технологији и другим облицима друштвено корисног рада, - савладавају основне принципе руковања различитим средствима рада, објектима технике и управљања технолошким процесима,	12	III IV
ОД ИДЕЈЕ ДО РЕАЛИЗАЦИЈЕ (МОДУЛИ)	- развијају прецизност у раду, упорност и истрајност приликом решавања задатака, - стичу радне навике и оспособљавају се за сарадњу и тимски рад,	16	IV VI

**9.1.12. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ
(2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Наставна област	Циљеви и задаци	Образовни стандарди	Број час.
УВОДНИ ЧАС	- Спринтерско трчање, тех. спринтерског трчања, техника полувисоког старта и трчање у кривини деоница до 60 м., штафетно трчање. - Трчање на средњим дистанцама и крос (1200 м. ученице, 1500 м. ученици) - Скок у даљ, варијанта	ОСНОВНИ НИВО	1
		СРЕДЊИ НИВО	
		НАПРЕДНИ НИВО	
АТЛЕТИКА		ОСНОВНИ НИВО ФВ.1.1.3. правилно трчи варијантама технике трчања на кратке, средње и дуге стазе и мери резултат ФВ.1.1.4. зна терминологију, значај трчања, основе тренинга и пружа прву помоћ ФВ.1.1.5. зна правилно да скаче удаљ згрчном варијантом технике и мери дужину скока ФВ.1.1.6. зна терминологију, основе тренинга и пружа прву помоћ ФВ.1.1.9. правилно баца куглу из места и мери дужину хица ФВ.1.1.10. зна правила за такмичење, сигурносна правила, влада терминологијом, основама тренинга и пружа прву помоћ	24

	корачне тех. - Скок у вис, прекорачна варијанта леђне тех. - Циљ изабране спортске гране је развијање моторичких способности посебно оних везаних за изабрану сп.грану, развијање теоретских знања и њихово примењивање у свакодневним и специфичним условима живота и рада.	СРЕДЊИ НИВО ФВ.2.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања ФВ.2.1.4. зна правилно да скаче удаљ варијантом технике увинуће ФВ.2.1.6. правилно баца куглу леђном варијантом технике ФВ.2.1.7. зна правила за такмичење ФВ.2.1.8. учествује на такмичењу у једној атлетској дисциплини НАПРЕДНИ НИВО ФВ.3.1.3. правилно изводи варијанту технике штафетног трчања ФВ.3.1.4. учествује на такмичењу у атлетском петобоју ФВ.3.1.5. зна атлетска правила неопходна за учествовање на такмичењу у атлетском петобоју	
ВЕЖБЕ НА СПРАВАМА И ТЛУ	- Елементи технике, одигравање лопте прстима, чекићем, школиски и лелујаји сервис, смечирање, блокирање и игра. - Поновити вежбе из предходног разреда. - Тло, став на шакама, издржај уз малу помоћ. - Прескок, згрчка са изразитијом фазоф лета.	ОСНОВНИ НИВО ФВ.1.1.11. ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу ФВ.1.1.13. ученик/ученица изводи вежбе и комбинације вежби на греди ФВ.1.1.19. се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање) ФВ.1.1.21. зна називе вежби и основе тренинга, пружа прву помоћ У подобласти пливања ученик/ученица: ФВ.1.1.22. плива и поштује правила самоспасавања и безбедности око и у воденој средини У подобласти вежбе обликовања ученик/ученица: СРЕДЊИ НИВО ФВ.2.1.7. зна правила за такмичење ФВ.2.1.9. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу ФВ.2.1.10. ученик/ученица правилно изводи згрчку ФВ.2.1.11. ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на греди ФВ.2.1.17. повезује просторно и временски плесне елементе у целину, изводи и реализује најмање један одабрани дечији плес ФВ.2.1.20. плива једном од техника спортског пливања, поседује вештину самопомоћи у води и безбедног понашања у и око водене средине НАПРЕДНИ НИВО ФВ.3.1.6. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на тлу ФВ.3.1.8. ученица правилно изводи вежбе и комбинацију вежби на греди ФВ.3.1.18. зна да плива две технике спортског пливања и такмичи се	18
СПОРТСКА ИГРА - ОДБОЈКА	- Двовисински разбо залетом и суножним одскоком наскок у упор предњи. - Доскошно вратило суножним одскоком узмак у упор предњи спадом назад саскок подметно. -Провера моторичких способности, снаге, брзине, координације... - Провера функционалних способности...	ОСНОВНИ НИВО ФВ.1.1.1. игра спортску игру примењујући основну технику, неопходна правила и сарађује са члановима екипе изражавајући сопствену личност уз поштовање других ФВ.1.1.2. зна функцију спортске игре, основне појмове, неопходна правила, основне принципе тренинга и пружа прву помоћ ФВ.1.1.11. ученик/ученица правилно изводи вежбе на тлу ФВ.1.1.19. се успешно креће у ритму и темпу музичке пратње у простору основним облицима кретања (ходање, трчање) СРЕДЊИ НИВО ФВ.2.1.1. игра спортску игру примењујући виши ниво технике, већи број правила, једноставније тактичке комбинације и уз висок степен сарадње са члановима екипе изражава сопствену личност уз поштовање других ФВ.2.1.2 зна функцију и значај спортске игре, већи број правила, принципе и утицај тренинга ФВ.2.1.9. ученик/ученица правилно изводи вежбе и комбинације вежби на тлу НАПРЕДНИ НИВО ФВ.3.1.1. игра спортску игру примењујући сложене елементе технике, испуњавајући тактичке задатке, учествује у организацији утакмице и суди на утакмицама ФВ.3.1.2. зна тактику игре, систем такмичења, начин организовања утакмице и суди.	25

9.2. ПРОГРАМИ ЗА ОБАВЕЗНЕ ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.2.1 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС (1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе православног катихизиса (веронауке) јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки живот (будућу димензију идеалног). То значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринарној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се хришћанско виђење живота и постојања света излаже у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, којим се настоји показати да хришћанско виђење обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање.

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Учење о личности на основу православне триадологије.	Задаци наставе православног катихизиса јесу да код ученика:	34	IX X
Разлика између природе и личности у Богу.	– развије способност уочавања да су грех и зло у свету последица погрешног изражавања човекове слободе;		X
Онтолошке последице православне триадологије по човека и створени свет (личност као носилац постојања природе).	– развије способност уочавања да Бог поштује човекову слободу, али да не одустаје да свет доведе у вечно постојање;		XI XII
Човек као личност (личност као заједница).	– изгради свест о томе да Бог воли човека и свет и да их никад не напушта, али вечни живот зависи и од слободе човека и његове заједнице с Богом;		I
Сједињење тварне и нетварне природе у једној личности Христовој (Халкидонски, Четврти Васељенски. сабор и његове одлуке).	– развије способност спознавања да Бог није одустао од првобитног циља због кога је створио свет, а то је да се свет сједини с Њим		I II
Обожјење створене природе у Христовој личности (личност као носилац постојања природе може имати више природа у себи).	посредством човека и да тако живи вечно;		III
Црква као Тело Христово (литургијска пројава Цркве).	– развије способност уочавања сличности у структури старозаветне и новозаветне цркве.		IV
Будуће Царство Божије као узрок Цркве (последњи догађај Царства Божијег даје истинитост историјским догађајима).			V
Светост и Царство Божије у православној иконографији.			VI

**9.2.2. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ
ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

Циљ предмета је да ученици стекну знања, формирају ставове, развију вештине и усвоје вредности које су претпоставка за успешан, одговоран и ангажован живот у демократском друштву.

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I УВОД	- стварање разноврсних могућности да кроз различите садржаје и облике рада током наставе грађанског васпитања сврха, циљеви и задаци образовања, као и циљеви наставе грађанског васпитања буду у пуној мери реализовани;	2	IX - VI
II ДЕЦА У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ	- разумевање концепта универзалности права детета;	18	
III МЕДИЈИ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ	- стицање знања о узроцима различитог степена остварености права детета у савременом свету;	11	
IV ЗАВРШНИ ДЕО	- подстицање развоја критичког односа према појавама злоупотребе права детета;	3	
	- упознавање са неопходним условима за остваривање најбољег интереса детета;		
	- упознавање са местом, улогом и значајем међународних организација које се у свом раду баве унапређивањем положаја деце;		
	- упознавање са националним законодавним оквиром чији је циљ заштита интереса деце;		
	- разумевање места, улоге и одговорности државе, друштва, породице и детета у унапређивању положаја деце у једном друштву;		
	- идентификовање особина, знања и вештина код деце које су значајне за њихову активну улогу у унапређивању положаја деце у друштву;		
	- разумевање улоге и значаја медија у савременом друштву;		
	- унапређивање вештина критичког разматрања информација добијених преко различитих медија.		

9.2.3 ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК (2 ЧАСА НЕДЕЉНО / 68 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)

Циљ наставе страног језика јесте да се осигура да сви ученици стекну базичну језичку писменост и да напредују ка реализацији одговарајућих Стандарда образовних постигнућа, да се оспособе да решавају проблеме и задатке у новим и непознатим ситуацијама, да изразе и образложе своје мишљење и дискутују са другима, развију мотивисаност за учење и заинтересованост за предметне садржаје, као и да овладају комуникативним вештинама и развију способности и методе учења страног језика.

Наставне области	Циљеви и задаци	Исходи	Број час.
1.Школа	Циљ наставе страног језика у основном образовању заснива се на потребама ученика које се остварују овладавањем комуникативних вештина и развијањем способности и метода учења страног језика. Током основног образовања, ученик треба да усвоји основна знања из страног језика која ће му омогућити да се у једноставној усменој и писној комуникацији споразумева са људима из других земаља, усвоји норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика који учи, као и да настави, на вишем нивоу образовања и самостално, учење истог или другог страног језика.	- Разумевање говора - на крају осмог разреда, ученик треба да: - препознаје, интонације које исказују различита емотивна стања и имплицитне намере саговорника; Разуме, поред оних израза које наставник употребљава током часа да би дао упутства за рад, и једноставна објашњења непознатих речи помоћу познатог и већ активно усвојеног вокабулара; Разуме дијалоге и монологска излагања до једног минута, исказане природним темпом од стране наставника, других ученика и преко звучног материјала,а који углавном садрже претходно обрађену језичку грађу; Разуме саговорника у телефонском разговору, у оквиру раније обрађених говорних чинова; Разуме песме везане за обрађену тематику и рефрене актуелних песама примерених учениковом узрасту и укусу.	11
2.Породица и свакодневно окружење		- Усмено изражавање и интеракција – ученик треба да: савлада изговор гласова; Правилно репродукује основне интонацијске схеме; Спонтано користи устаљене изразе учтивости и оне који се тичу најчешћих ситуација на часу; Поставља питања предвиђена Програмом, а која се односе на садржај обрађеног дијалога или наративног текста, на свакодневне ситуације, на догађаје из прошлости, на намере саговорника или на предмет његовог интересовања; Ступи у једноставни разговор телефоном; Монологски, без претходне припреме, у неколико реченица, исказе мишљење о низу питања; У неколико реченица исприча лични доживљај у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима; У неколико кратких реченица исприча садржај дијалога или наративног текста;	11
3.Свакодневни живот и географија		- Разумевање писаног текста – ученик треба да: даље савладава технике читања; Савладава правила читања, као и најзначајније неправилности; Разуме обавештења и упозорења на јавним местима; Разуме, елементе нечије биографије, односно <i>curriculum vitae</i> ; Разуме, глобално и селективно, разноврсне садржаје неформалног писма; Разуме, глобално и селективно, садржај непознатог текста који се састоји од углавном познате језичке грађе; Разуме логичке односе између реченица и дужих целина; Разуме глобално садржај непознатог текста који садржи и изврстан број непознатих речи.	16
4.Становање		- Писмено изражавање – ученик треба да: савлада	11
5.Здравље			13

6.Писмени задаци	основна правила ортографије и карактеристичне изузетке; Пише свој <i>curriculum vitae</i> (формуларског типа); Пише кратке саставе, посебно оне у којима се приповедају догађаји у прошлости, уз давање појединости о ситуацији, месту и главним актерима; Пише краће целине на основу датих елемената, визуелног или звучног подстицаја и исказе своје мишљење о теми; Пише електронске поруке и краћа неформална писма разноврсног садржаја; Преприча и преформулише садржај дијалога или текста уз издвајање битних елемената и поштовање логичких односа између делова текста.	6
------------------	--	---

**9.2.4. ПРОГРАМ ЗА ОБАВЕЗНИ ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ - ИЗАБРАНИ СПОРТ
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСА ГОДИШЊЕ)**

ТЕМЕ	ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
КОШАРКА	Циљ изабране спортске гране је развијање моторичких способности посебно оних везаних за изабрану сп.грану, развијање теоретских знања и њихово примењивање у свакодневним и специфичним условима живота и рада. Одигравање лопте прстима и чекићем. Горњи и доњи сервис. Смечирање, блокирање и игра одбојке уз примену правила.	36	IX – VI

9.3. ПРОГРАМИ ЗА ИЗБОРНЕ НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ У ОСМОМ РАЗРЕДУ

**9.3.1 ПРОГРАМ ЗА ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ:
ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО
(1 ЧАС НЕДЕЉНО / 34 ЧАСОВА ГОДИШЊЕ)**

Општи циљ наставе информатике и рачунарства јесте да се ученици оспособе за коришћење рачунара и стекну вештине у примени рачунара у свакодневном животу.

ТЕМЕ	ЗАДАЦИ	БРОЈ ЧАСОВА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
I ТАБЕЛАРНИ ПРОРАЧУНИ	- упознавање основних појмова из информатике и рачунарства;	10	IX - VI
II ИЗБОРНИ МОДУЛИ	- развијање интересовања за примену рачунара у свакодневном животу и раду;	10	
III ИЗРАДА САМОСТАЛНОГ ПРОЈЕКТА	- оспособљавање за рад на рачунару; - подстицање креативног рада на рачунару - упознавање ученика са применом рачунара у области табеларних прорачуна и изради графикана; - упознавање ученика са фазама израде проблемских задатака на рачунару; - упознавање ученика са основама језика за израду једноставних презентација на мрежи; - упознавање ученика са могућностима специјализованих програма за израду презентација на мрежи; - оспособљавање ученика за самосталну израду пројекта применом рачунарских технологија.	14	

9.4. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.4.1. ДОПУНСКА НАСТАВА: СРПСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Развој српског језика 2. Правопис 3. Акценат 4. Синтагма 5. Зависне реченице 6. Функционални стилови 7. Писано изражавање (приказ, сажетак) 8. Правопис 9. Глаголски облици 10. Падежи 11. Књижебни род и врста 12. Стилске фигуре 13. Књижевна дела и писци	IX – VI

9.4.2. ДОПУНСКА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Our teenager years 2. Romance 3. Saving the animal world 4. City life 5. Summer's coming	IX – VI

9.4.3. ДОПУНСКА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Осцилаторно и таласно кретање 2. Светлосне појаве 3. Електрично поље 4. Електрична струја 5. Магнетно поље	IX – VI

9.4.4. ДОПУНСКА НАСТАВА: МАТЕМАТИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЛИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Сличност 2. Тачка, права, раван 3. Једначине 4. Неједначине 5. Призма 6. Пирамида 7. Функције 8. Системи линеарних једначина 9. Ваљак 10. Купа и лопта	IX – VI

9.4.5. ДОПУНСКА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЛИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Неметали, оксиди неметала, киселине 2. Метали, оксиди метала, хидроксиди (базе) 3. Соли 4. Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли 5. Угљоводоници	IX – VI

9.4.6. ДОПУНСКА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЛИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

9.5. ПРОГРАМ ДОДАТНЕ НАСТАВЕ ПО ПРЕДМЕТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.5.1. ДОДАТНА НАСТАВА: ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Our teenager years 2. Romance 3. Past and present 4. Imagine a world without it 5. Saving the animal world 6. City life 7. New worlds 8. Summer's coming	IX – VI

9.5.2. ДОДАТНА НАСТАВА: НЕМАЧКИ ЈЕЗИК

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Читање и разумевање текста 2. Вежбања говора 3. Писмена вежбања 4. Граматичка вежбања	IX – VI

9.5.3. ДОДАТНА НАСТАВА: ЛИКОВНА КУЛТУРА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
16. Слободно компоновање 17. Визуелна метафорика и споразумевање 18. Јединство и доминанта у простору 19. Слободно компоновање и фантастика 20. Конкурси 21. Изложбе	IX – VI

9.5.4. ДОДАТНА НАСТАВА: ФИЗИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Светлосне појаве 2. Електрично поље 3. Електрична струја 4. Магнетно поље 5. Елементи атомске и нуклеарне физике 6. Физика и савремени свет	IX – VI

9.5.5. ДОДАТНА НАСТАВА: ХЕМИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Израчунавања у хемији 2. Неметали, оксиди неметала, киселине 3. Метали, оксиди метала, хидроксиди (базе) 4. Соли 5. Електролитичка дисоцијација киселина, хидроксида и соли 6. Угљоводоници	IX – VI

9.5.6. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ - РАЧУНАРСКА ГРАФИКА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
10. Покретање и радно окружење програма 11. Рачунарска графика 12. Рачунарска графика 13. Практичан рад -цртање 14. Школско такмичење 15. Рад на пројекту 16. Рад на пројекту 17. Презентација радова 18. Евалуација	IX – VI

9.5.7. ДОДАТНА НАСТАВА: ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ - ГРАФИЧКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Значај и коришћење пресека 2. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 3. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 4. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 5. Решавање проблемских задатака из непотпуне ортогоналне пројекције (сналажење у простору) 6. Израда предмета у просторној пројекцији (изометрији) и дизајн (бицикл, ауто, даска за једрење, лопта,...). 7. Израда предмета у просторној пројекцији (изометрији) и дизајн (бицикл, ауто, даска за једрење, лопта,...). 8. Школско такмичење 9. Анализа рада	IX – VI

9.5.8. ДОДАТНА НАСТАВА: ИНФОРМАТИКА И РАЧУНАРСТВО

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Табеларни прорачуни 2. Изборни модули 3. Израда самосталног пројекта 4. Школско такмичење 5. Рад на пројекту	IX – VI

9.6. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА У ОСМОМ РАЗРЕДУ

9.6.1. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: ДРАМСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
67. Формирање секције 68. Доношење плана рада за текућу школску годину 69. Проучавање текста (одломка, скеч - за пријем првака у току Дечје недеље) 70. Основни појмови из позоришне уметности 71. Рад на тексту 72. Учешће секције на школској свечаности 73. Гледање позоришног дела 74. Проучавање одабраних текстова 75. Подела улога 76. Читалачка проба (рад за столом) 77. Читалачка проба - дикција, нивои читања, акценат... 78. Читалачка проба - вежбе слушања 79. Распоред проба: груписање лица, ствари на сцени 80. Теоретско упознавање говорне уметности: из историје позоришта и драме 81. Квиз такмичење: из историје позоришне уметности код нас и у свету 82. Анализа рада секције у првом полугодишту 83. Учешће секције на прослави Савиндана 84. Израда и постављање комплетног декора, распоредна проба 85. Костими и маске, распоредна проба 86. Припрема за такмичење у беседништву (говору) 87. Такмичење у беседништву 88. Сусрет са истакнутим глумцем или режисером 89. Слушање снимка радио-драме 90. Генерална проба 91. Проба пред наступ (хладна проба) 92. Премијера 93. Реприза 94. Представа за мештане 95. Гостовање секције у другој школи и давање представе 96. Гледање позоришног дела 97. Учешће на школској свечаности - Дан школе (31. маја) 98. Стваралачки писмени рад: писање сценског дела 99. Разматрање извештаја о раду секције.	IX – VI

9.6.2. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: ЛИКОВНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Посета музеју и галеријама 2. Учествовање у радионицама у институцијама културе 3. Праћење и учешће на ликовним конкурсима 4. Поставке и изложбе у школи 5. Естетско уређење простора у школи 6. Сарадња са локалном заједницом	IX – VI

9.6.3. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: ИСТОРИЈСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
19. Посета музеју 20. Припрема паноа посвећеног Миланском едикту 21. Сазнао сам нешто ново о познатој историској личности 22. Мој град и мој крај у прошлости 23. Свети Сава и његова улога у историји и култури 24. Холокауст 25. Приказ историског периода по избору 26. Свакодневни живот у прошлости 27. Велики или Први светски рат	IX – VI

9.6.4. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: МАТЕМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Тачка, права, раван 2. Једначине и неједначине 3. Призма и пирамида 4. Функције 5. Системи линеарних једначина 6. Ваљак, купа, лопта	IX – VI

9.6.5. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: АРХИТЕКТОНСКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. СТАРИ ВЕК 2. Грчка - атински Акропол 3. Египат - пирамиде у Гизи 4. Италија - Форум римски 5. СРЕДЊИ ВЕК 6. Италија - Криви торањ у Пизи 7. Индија - Таџ Махал 8. Италија - црква Светог Петра у Риму 9. НОВИ ВЕК 10. Француска - Ајфелова кула 11. Шпанија - Црква Саграда Фамилија 12. САД - Њујорк (Музеј Гугенхајм) 13. СРПСКА АРХИТЕКТУРА 14. Студеница 15. Конак Кнегиње Љубице 16. Музеј савремене уметности на ушћу 17. СТАМБЕНА АРХИТЕКТУРА 18. Војвођанска кућа 19. Кућа Србије 20. Приморска кућа 21. ШКОЛСКО ТАКМИЧЕЊЕ 22. ИНДИВИДУАЛНО СТАНОВАЊЕ 23. Слободностојећа кућа (град, село); 24. СМОТРЕ И ТАКМИЧЕЊА 25. СМОТРЕ И ТАКМИЧЕЊА 26. ИЗЛОЖБА РАДОВА	IX – VI

9.6.6. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: САОБРАЋАЈНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
19. ОСНОВНА ПРАВИЛА КРЕТАЊА ПЕШАКА Правила за прелазак пешака преко коловоза и по коловозу 20. САОБРАЋАЈНИ ЗНАКОВИ Правила поступања по саобраћајним знацима 21. САОБРАЋАЈНЕ СИТУАЦИЈЕ Безбедност кретања 22. СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ Саобраћајна полиција 23. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Елементи саобраћајног полигона	IX – VI

24. САОБРАЋАЈНИ ПОЛИГОН Такмичење на нивоу школе 25. ПЕШАК, БИЦИКЛИСТА Технике кретања 26. ПРИПРЕМА ЗА ТАКМИЧЕЊЕ „Шта знаш о саобраћају“ 27. ЕВАЛУАЦИЈА РАДА Промоција рада саобраћајне секције у школи	
--	--

9.6.7. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: ИНФОРМАТИЧКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Табеларни прорачуни 2. Изборни модули 3. Израда самосталног пројекта 4. Школско такмичење 5. Рад на пројекту	IX – VI

9.6.8. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: РУКОМЕТНА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
16. Обучавање основних елемената без лопте 17. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 18. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играша, пресецање... 19. Игра на два гола 20. Мини рукомет	IX – VI

9.6.9. СЛОБОДНА АКТИВНОСТ: КОШАРКАШКА СЕКЦИЈА

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
6. Уигравање основних елемената без лопте 7. Кретање у фази напада, утрчавање, откривање, падови... 8. Одбрамбени блок у фази одбране, одузимање лопте, ометање играча, пресецање... 9. Игра на два коша 10. Баскет	IX – VI

9.7. ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈА, ИЗЛЕТА И ПОСЕТА

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према: националним, културним и естетским вредностима, спортским потребама и навикама, као и позитивним социјалним односима.

Садржаји екскурзије остварују се на основу плана и програма наставе и учења, образовно-васпитног рада и саставни су део школског програма и годишњег плана рада школе.

Планирана је реализација екскурзије:

дестинација	садржај	дана	време	реализација
Аранђеловац	Топола, Опленец	1	пролеће 2020	Директор школе, одељенске старешине

Планирана је реализација посета:

дестинација	садржај	време	реализација
Народно позориште , Београд	представа	март 2020.	Директор школе, одељенске старешине
Београд	Бели двор, Народни музеј, Музеј Николе Тесле	мај 20120	Директор школе, одељенске старешине

10. НАСТАВНЕ МЕТОДЕ, ОБЛИЦИ РАДА КОЈИ ЋЕ СЕ КОРИСТИТИ У ОСТВАРИВАЊУ ПРОГРАМА ОБАВЕЗНИХ И ИЗБОРНИХ НАСТАВНИХ ПРЕДМЕТА

- Фронтални облик рада (вербално-предавачке методе)
- Партиципативне методе (пored стицања знања омогућују развој способности и вештина, а посебно доприносе развоју когнитивних процеса, захваљујући делању - практиковању одређених радњи).
- Решавање проблем - ситуација које доводе до когнитивног конфликта, погодују развоју мисаоних способности.
- Кооперативне методе учења омогућују социјалне активности на заједничким задацима, велики степен личног ангажовања и сналажење у социјалном контексту.
- Интерактивне методе (од рада у пару до тимског рада, омогућују разне облике социјалне партиципације и обогаћивање сопственог искуства кроз размену са другима).
- Амбијентално учење (омогућује најадекватнији простор за упознавање света око нас. Променљивост амбијента обезбеђује сагледавање исте ствари са различитих аспеката у различитим околностима и различитим појавним формама).
- Игра (као најживотнија ситуација, и деци на овом узрасту најпримеренија активност, изузетно је погодна, ненаметљива форма учења).

За реализацију појединих садржаја из програма поред наставног процеса и осталих активности у школи могу се користити: организоване посете, шетње, излети, настава у природи, осмишљене екскурзије.

Поред коришћења званично одобрених уџбеничких комплета за први разред, учитељима се препоручује и коришћење шире литературе и осталих извора информација (штампаних, аудио-визуелних и електронских медија, посебно аутентичних природних и друштвених извора).

11. АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА ПРИЛИКОМ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

- Посматрање са усмереном и концентрисаном пажњом ради јасног запажања и уочавања света у окружењу (уочавање видних карактеристика);
- Описивање - вербално или ликовно изражавање спољашњих и унутрашњих запажања;
- Процењивање - самостално одмеравање;
- Груписање - уочавање сличности и различитости ради класификовања;
- Праћење - континуирано посматрање ради запажања промена;

- Бележење - записивање графичко, симболичко, електронско бележење опажања;
- Практиковање - у настави, свакодневном животу и спонтаној игри и раду;
- Експериментисање - намерно модификоване активности, огледи које изводи сам ученик;
- Истраживање - испитивање својстава и особина, веза и узрочно-последичних односа;
- Сакупљање - прављење колекција, збирки, албума из природног и друштвеног окружења;
- Стварање - креативна продукција;
- Играње - дидактичке, едукативне и спонтане игре;
- Активности у оквиру мини пројекта - осмишљавање и реализација.

12. ОСТАЛИ ПРОГРАМИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

12.1. ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕНСКОГ СТАРЕШИНЕ

Као непосредни организатор, педагошки и административни руководиоца, одељенски старешина обавезан је да обједињује и координира делатност већег броја чинилаца васпитног рада у једном одељењу: ученика, наставника, родитеља.

Одељењски старешина обавља следеће послове: Кордирина и усклађује рад наставника који обављају образовно-васпитни рад и програм у одељењу; Развија и негује моралне особине, ставове и уверења ученика; Остварује стални увид у рад и напредовање ученика; Сарађује са предметним наставницима, стручном службом и родитељима; Сазива родитељске састанке, припрема и одржава родитељске састанке, организује индивидуалне разговоре са родитељима и ученицима; Стара се о редовном извођењу наставе у одељењу и оцењивању ученика у складу са Правилником; Води рачуна о редовном похађању наставе од стране ученика одељења и благовременом правдању изостанака од стране родитеља; Предлаже и реализује програм васпитног рада са ученицима уз учешће родитеља или старатеља ученика; Формира културно-хигијенске и здравствене навике ученика; Континуирано води школску одељењску документацију; Предлаже програм рада одељењског већа и одељењског старешине.

Планови рада одељењских старешина су саставни део Годишњег програма рада школе и налазе се у дневницима рада одељења. На часовима одељенског старешине, уз корелацију обавезних и изборних предмета, као и сарадњом са здравственим и рекреативним установама, реализоваће се следећи наставни садржаји: Хигијена и здравље; Исхрана; Болести зависности; Значај заштите и очувања природе и животне средине; Дечија права; Развијање радних навика; Односи унутар друштвене заједнице.

Програм рада одељењског старешине у одељењским заједницама

5.разред	Безбедност ученика у школи; Владање ученика и правила лепог понашања у школи; Права и обавезе ученика; Како разумети своја и туђа осећања; Значај поверења и пажљивог односа ученика према наставницима и наставника према ученицима; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима; Промовисање стила здравог живота;
6.разред	Владање ученика и правила понашања у школи; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима у циљу превентивног деловања; Безбедност ученика у школи; Промовисање стила здравог живота- здравствених, естетских и моралних вредности; Промовисање трајних вредности и значаја образовања;
7.разред	Превенција насилног понашања и повећање сарадње међу ученицима; Безбедност ученика у школи; Неговање атмосфере толеранције и прихватања, формирање и ангажовање вршњачких тимова по одељењима у циљу превентивног деловања; Професионална оријентација ученика; Акција- Бирамо најбоље одељење и промовишемо успешне ученике; Јачање еколошке свести ученика; Успех и владање ученика.
8.разред	Дисциплинска и материјална одговорност ученика; Безбедност ученика у школи; Ризична понашања; Промовисање позитивних појава у друштвеној заједници; Препознавање негативних појава у друштвеној заједници; Професионална оријентација ученика; Образовни стандарди за крај обавезног образовања; Структура програма завршног испита; Успех и владање ученика.

Програм педагошко-психолошког усавршавања родитеља

(реализује одељенски старешина)

Разред	Тема
5.	1. Физичке и психолошке промене код деце у пубертету 2. Проблем преласка са разредне на предметну наставу - како помоћи детету 3. Дечја права (РППШ) 4. Толеранција (РППШ)
6.	1. Услови успешног учења 2. Ауторитет родитеља 3. Дечја права (РППШ) 4. Толеранција (РППШ)
7.	1. Ризична понашања: алкохолизам, наркоманија, пушење 2. Куда после основне школе: способности, интересовања детета, здравствено стање и успех у досадашњем школовању одређују где ће се ваше дете уписати 3. Дечја права (РППШ) 4. Толеранција (РППШ)
8.	1. Утицај родитеља на избор занимања детета 2. Дечја права (РППШ) 3. Толеранција (РППШ)

12.2. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Школа ће са својим наставницима и ученицима учествовати активно у различитим културним дешавањима која ће се реализовати у самој школи, у локалној заједници и на међународном нивоу.

Циљ ових активности је подизање опште културе ученика и наставника, али и развијање позитивних, интеркултуралних односа, промовисање различитости и толеранције. Богатство различитости повећава покретљивост, комуникацију, квалитетно интегрише ученике у своју друштвену средину и доприноси културном развоју окружења школе.

Облици културних активности биће: прославе, приредбе, сусрети, представе, изложбе, концерти, књижевне вечери такмичења, смотре, посете установама културе.

МЕСЕЦ	ОБЛИК КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	МЕСТО	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
СЕПТЕМБАР	1.ПРИРЕДБА ЗА ЂАКЕ ПРВАКЕ ПОВОДОМ ПОЧЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	1. СЕПТЕМБАР	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ И УЧИТЕЉИ ДРУГОГ РАЗРЕДА
	2.СУСРЕТ СА 4.ОСНОВНОМ ШКОЛОМ ИЗ ЦЕЉА	СЕПТЕМБАР	ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ШЕСТИХ РАЗРЕДА, ОДЕЉЕНСКЕ СТАРЕШИНЕ, ДИРЕКТОР НАСТАВНИЦИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА
	3.ДАН ЕВРОПСКЕ БАШТИНЕ	11. септембар	ШКОЛА	
	4.НОЋ ИСТРАЖИВАЧА	СЕПТЕМБАР	СРЕДЊА ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
	5.МЕЂУНАРОДНА ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА СИСАРА	ПОЧЕТАК СЕПТЕМБРА	САВРЕМЕНА ГАЛЕРИЈА	
	6.КРЕАТИВНА РАДИОНИЦА „МАЛИ МОДНИ ДИЗАЈНЕР“	ДРУГА НЕДЕЉА СЕПТЕМБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	
	7.СТРИП КОЛОНИЈА(КОЛОНИЈА ОБУХВАТА И РЕВИЈУ СА ЛИКОВИМА ИЗ СТРИПОВА)	КРАЈ СЕПТЕМБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	
ОКТОБАР	8. КУЛТУРНЕ АКТИВНОСТИ ВЕЗАНЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ДЕЧЈЕ НЕДЕЉЕ	ПОЧЕТАК ОКТОБРА	ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
	9.ДАНИ ЗАНИМАЦИЈЕ, ФИЛМОВИ ЗА ДЕЦУ	СРЕДИНА ОКТОБРА	КУЛТУРНИ ЦЕНТАР	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ

	10.ДАН ЧИСТИХ РУКУ 11. ПОСЕТА НОВОСАДСКОМ ПОЗОРИШТУ И ОПЕРИ	15.октобар КРАЈ ОКТОБРА	ШКОЛА СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД	РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ УЧЕНИЦИ ОД V ДО VIII РАЗРЕДА
НОВЕМБАР	12.МУЛТИКУЛТУРАЛНО ВЕЧЕ (ДРАМСКИ ПРИКАЗИ,БАЛЕТСКА ТАЧКА, КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ,КОНЦЕРТ ШКОЛСКОГ БЕНДА)	СРЕДИНА НОВЕМБРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА
ДЕЦЕМБАР	13.НОВОГОДИШЊИ ВАШАР 14.НОВОГОДИШЊА ЖУРКА(МАСКЕНБАЛ) 15.ПОСЕТА ОПЕРИ	КРАЈ ДЕЦЕМБРА КРАЈ ДЕЦЕМБРА КРАЈ ДЕЦЕМБРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД	ЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА
ЈАНУАР	16. ШКОЛСКА СЛАВА СВЕТИ САВА	27.ЈАНУАРА	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ Р.
ФЕБРУАР	17. ЧИТАЛАЧКА ЗНАЧКА 18.ПОСЕТА БИОСКОПУ У ЗРЕЊАНИНУ	СРЕДИНА ФЕБРУАРА КРАЈ ФЕБРУАРА	БИБЛИОТЕКА БИОСКОП	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ Р. УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р.
МАРТ	19.ПРИРЕДБА ПОВОДОМ ДАНА ЖЕНА 20.СВЕТСКИ ДАН ПОЗОРИШТА	ПОЧЕТАК МАРТА 27. март	СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р. УЧЕНИЦИ
АПРИЛ	21.ПОСЕТА ПОЗОРИШТУ У НОВОМ САДУ 22.ДАН ДИЗАЈНА 23.ДАН ИГРЕ	СРЕДИНА МАРТА 27. април 29. април	ПОЗОРИШТЕ ШКОЛА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ СЕДМОГ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
МАЈ	24.„БЕЛИ ДВОР“, ПОСЕТА 25.ДАН ШКОЛЕ	СРЕДИНА МАЈА КРАЈ МАЈА	БЕОГРАД „БЕЛИ ДВОР“ ПОЗОРИШТЕ	УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА

	26. „ЕВРОПСКО СЕЛО” 27. ДАН ПИСАЊА ПИСАМА	ПРВА НЕДЕЉА МАЈА 11. мај	„ТОША ЈОВАНОВИЋ” ГРАДСКИ ТРГ ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
ЈУН	28. МЕЂУНАРОДНИ ФЕСТИВАЛ „ДЕЧЈЕ СРЦЕ” 29. ШКОЛСКИ САЈАМ КЊИГА 30. ПРИРЕДБА ПОВОДОМ ЗАВРШЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ 31. ПРОСЛАВА МАТУРСКЕ СВЕЧАНОСТИ 32. ДАН ДЕЦЕ 33. ДАН ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	ПРВА НЕДЕЉА ЈУНА ДРУГА НЕДЕЉА ЈУНА ПРВА НЕДЕЉА ЈУНА ПОЧЕТАК ЈУНА 01. јун 05. јун	ТЕМИШВАР ШКОЛСКО ДВОРИШТЕ СВЕЧАНА САЛА ШКОЛЕ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР ШКОЛА ШКОЛА	УЧЕНИЦИ ЧЕТВРТИХ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ОСМОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ РАЗРЕДА УЧЕНИЦИ ОСМИХ РАЗРЕДА УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ УЧИТЕЉИЦЕ УЧЕНИЦИ
АВГУСТ	34. ДАН МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	29. август	СВЕЧАНА САЛА МЗ	УЧЕНИЦИ ОД ПРВОГ ДО ЧЕТВРТОГ Р.

12.3. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Школа ће у циљу развоја и практиковања здравог начина живота, развоја свести о важности сопственог здравља и безбедности о потреби неговања и развоја физичких способности, као и превенције насиља, наркоманије, малолетничке делинквенције, реализовати заједно са другим школама недељу школског спорта два пута током школске године.

У I полугодишту недеља спорта биће у оквиру децје недеље (прва недеља октобра).

У II полугодишту недеља школског спорта биће последње недеља маја.

Спортским такмичењима биће обухваћени сви ученици наше школе, а спортске дисциплине биће прилагођене узрасту, интересовањима и могућностима ученика.

месец	врста такмичења спортска дисциплина	узраст ученика	место реализације	носиоци активности
октобар	Понедељак -рукометна утакмица	Ученици 5 и 6. р.	Школско двориште ОШ „Ђура Јакшић“	Ученици ОШ „Ђура Јакшић“ и ОШ „П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања
	Уторак Кошаркашка утакмица	Ученици 4. разреда Ученици 5. и 6. разреда		Ученици ОШ „Ђура Јакшић“ и ОШ „Јован Цвијић“ и наставници физ.васпитања
	Среда Кошаркашка утакмица	Ученици 5- 8 разреда	ОШ „П.П.Његош“	Ученици ОШ „Ђура Јакшић“ и ОШ „П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања
	Четвртак Презентација корфбола Петак Полигони	Ученици 3 и 4 разреда	ОШ „Ђура Јакшић“	ОШ „Ђура Јакшић“ и ОШ „Вук Караџић“ наставници и учитељице

мај	Понедељак- рукометна утакмица	Ученици 7.и 8. р.	Школско двориште ОШ“П.П.Његош“ Карађорђево парк	ученици ОШ“Ђура Јакшић“ и ОШ“П.П.Његош“ и наставници физ.васпитања
	Уторак - пролећни крос			
	Среда - турнир у малом фудбалу			ученици ОШ“Ђура Јакшић“наставници предметне и разредне наставе
	Четвртак-турнир у одбојци	Ученици од 1 до 8 разреда	Школско двориште ОШ“Ђура Јакшић“	
	Петак - такмичење у атлетским дисциплинама	Ученици 5 - 8.разреда	Школско двориште ОШ“Ђура Јакшић“	ученици ОШ“Ђура Јакшић“наставници предметне и разредне наставе

12.4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Програм заштите), донет је у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС, 46/2019- у даљем тексту Правилник о протоколу), и саставни је део Годишњег плана рада за школску 2019/20 годину.

Школа је Програмом заштите од насиља одредила мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење.

Програм је донет на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања у школи, на основу специфичности школе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада школе.

Овим Програмом заштите дефинисане су превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика остваривања.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ САДРЖИ

1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи - индивидуално и групно, савет родитеља);

- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 6) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 7) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 8) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежним органом унутрашњих послова (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом и др.;
- 10) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:
 - (1) учесталост инцидентних ситуација и број пријава;
 - (2) заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања;
 - (3) број повреда;
 - (4) учесталост и број васпитно-дисциплинских поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених;
 - (5) остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања;
 - (6) број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака;
 - (7) степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе;
 - (8) друге параметре.

**ТИМ ЗА ЗАШТИТУ
ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И
ЗАНеМАРИВАЊА**

У складу са Законом о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС, број 88/2017 и 27/2018-др.закон), Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Службени гласник РС, 30/2010), и у складу са Правилником о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности ("Службени гласник РС, број 65/2018), формиран је Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за шк. 2019/20 годину, у следећем саставу:

1. Весна Сакелшек, директор
2. Јована Милићев-Радишић, психолог
3. Бранка Јанчић, педагог
4. Јасмина Мијатов, секретар
5. Игор Јакшић, наставник предметне наставе,
6. Зорица Јешић, наставник разредне наставе
7. Зорана Ракић, наставник разредне наставе,
8. Јован Ђорђевић, наставник предметне наставе
9. Иван Штефковић, наставник предметне наставе
10. Дарко Станков, наставник предметне наставе
11. Верица Пивк, наставник предметне наставе
12. Владимир Илић, наставник предметне наставе
13. Тадија Иваница, представник Ученичког парламента
14. Снежана Лазар, представник родитеља
15. Др.Николета Ковачев, Развојно саветовалиште
16. Александра Мајсторовић, Центар за социјални рад

Координатор Тима је Игор Јакшић .

Члан Тима који води евиденцију и документацију о реализацији активности је Јована Милићев Радишић, стручни сарадник, психолог.

Имена и презимена чланова Тима, са бројевима телефона налазе се на огласној табли школе и зборнице.

По потреби, у рад Тима учествују и стручњаци из различитих области, у складу са Правилником о протоколу.

ЗАДАЦИ ТИМА СУ:

- 1) припрема програма заштите;
- 2) информисање ученика, запослених и родитеља о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од Тима за заштиту
- 3) учествовање у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) предлагање мера за превенцију и заштиту, организовање консултација и учествовање у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања
- 5) укључивање родитеља у превентивне и интервентне мере активности;
- 6) праћење и процењивање ефеката предузетих мера за заштиту ученика и давање одговарајућих предлога директору
- 7) сарадња са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите ученика
- 8) да води и чува документацију
- 9) извештавање стручних тела и органа управљања.

Програм заштите за шк. 2018/19.г. полази од досадашњег рада целог колектива на сузбијању насиља и подразумева упознатост свих запослених са појмовима о насиљу који су обухваћени Протоколом. У нашој школи постоји свест свих запослених да Тим не може сам да реализује договорене мере и активности, тако да су сви запослени у оквиру свог делокруга рада ангажовани у стварању ненасилног и подстицајног окружења за боравак и учење деце.

Кроз предложене активности обезбеђујемо стварање атмосфере поверења, сигурности и поштовања дејих права кроз јединствено деловање свих актера. Образовно-васпитна установа је одговорна за:

- успостављање превентивног рада на заштити ученика од насиља као редовне праксе у образовно-васпитном процесу;
- непосредну укљученост вршњачких тимова и ученичких парламената у пружање подршке вршњацима при заштити од насиља и успешну реинтеграцију починилаца насиља у вршњачку заједницу;
- увођење правила понашања и реституције (ресторативног васпитања) као превентивних мера и вредности у живот заједнице, изградњу позитивне климе и конструктивне комуникације;
- успостављање вршњачке медијације и вршњачке едукације као ефикасних механизма превенције са инструментима за праћење ефикасности;
- укључивање у програме за превенцију насиља, осмишљавање програма за разне узрасте, умрежавање школа и аутора/тренера/ментора ради размене позитивних искустава и ширења мреже заштите;
- примену Посебног протокола за заштиту деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- развијање подстицајне средине и укупно повећање атрактивности школе;
- систематско праћење и унапређивање нивоа безбедности, заштите и подршке ученицима.

НАСИЉЕ се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног, вербалног или невербалног понашања, која за последицу има стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

У насиљу је увек присутна неравнотежа моћи, која се у ситуацијама насиља злоупотребљава. Постоје различити облици насиља: **Емоционално/психолошко** насиље је врста насиља која доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета; **Социјално насиље** се односи на одвајање детета од других на основу различитости; **Физичко насиље** доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања ученика; **Дигитално насиље** представља злоупотребу информационих мрежа; **Сексуално насиље** и сексуална злоупотреба деце подразумева њихово укључивање у сексуалну активност, коју она несхватају у потпуности и за коју нису развојно дорасла.

Анализом мера које се у школи већ предузимају у превенцији насиља као и анализом физичко-техничких услова и положајем наше школе у окружењу, планиране су следеће активности:

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Путем превентивних мера тежимо да остваримо следеће циљеве:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад школе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
- Информисање свих укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
Септембар	Израда Плана рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Израда Извештаја о остваривању програма заштите од ,насиља, злостављања и занемаривања и Припрема и израда предлога Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања и подношење директору школе. Подношење Извештаја о остваривању програма заштите од ,насиља, злостављања и занемаривања и Припрема и израда предлога Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, ШО, СР и УП Доношење Програма за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања (као саставног дела Годишњег плана рада школе за 2018/19 годину). Припрема Програма за превенцију дискриминаторног понашања и вређања	Тим за заштиту Директор школе Школски одбор

	угледа, части или достојанства личности Доношење Програма за превенцију дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (као саставног дела ГП рада школе)	Тим за заштиту Школски одбор
Септембар	Упознавање свих запослених у школи, родитеља и ученика, Ученичког парламента са њиховим правима, обавезама и одговорностима, прописаним Законом, Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, подзаконским актима и општим актима школе (ради превенције насиља) Упознавање са Програмом заштите од насиља, злостављања и занемаривања. Упознавање са Програмом за превенцију дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности Оба Програма објављена су на огласној табли школе и на огласној табли у зборници. Упознавање са мерама ресторативне дисциплине. Упознавање сваке одељенске заједнице са правима, обавезама и одговорностима ученика према ЗОСОВ-у.	Директор ПП служба Одељењске старешине Тим за заштиту
Септембар	Укључивање што већег броја ученика у ваннаставне активности	Наставници разредне и предметне наставе
Септембар	Сарадња са локалном самоуправом у реализацији поштовања Уредбе о забрани продаје алкохола, дувана и психоактивних супстанци малолетним особама. Сарадња са ПУ Зрењанина у вези безбедне сигнализације саобраћаја и безбедног прилаза школи.	Тим за заштиту Директор
Октобар	Укључивање родитеља у активности школе Формирање и обука вршњачких тимова за борбу против насиља и других облика ризичног понашања- служећи се правилима асертивне комуникације	Одељењске старешине Координатор вршњачких тимова
Октобар	Анализа формулара и листа за пријаву насилног и других облика ризичног понашања Реализација радионица Проблем је „у оку“ посматрача - седми разреди Реализација радионице Пажљиво са речима - трећи разред Усмеравање и праћење рада вршњачких тимова: реализација психолошке радионице Пажљиво са	Одељењске Старешине

	речима , по систему вршњачке едукације, за ученике старијих разреда и четврти разред Активност у оквиру дежурне недеље: Радионица у одељењима млађих разреда: Шта је то насиље Израда едукативних панела за ученике, у вези превенције насиља, ширења толеранције, другарства и позитивног односа међу ученицима	
Новембар	Упознавање родитеља са понашањем ученика у школи и са стањем безбедности ученика у школи.	Одељењске старешине ПУ Зрењанин
децембар	. Радионица Асертивне комуникације - пети и шести разреди Старији разреди – реализација радионице: <i>Болест зависности</i> - реци не дрогама Ликовни и ликовно терапери радови на тему толеранције, поштовања и различитости	Одељењске старешине, ПП служба, наставник биологије и ликовне културе
Јануар Фебруар 2019	Израда извештаја о остваривању програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања за прво полугодиште шк.2018/19 године и достављање Извештаја директору. Извештавање Школског одбора, Савета родитеља и Ученичког парламента о извештају Тима за заштиту.	Тим за заштиту Директор
Март 2019.	Литерарни и ликовни конкурс на тему ненасиља, толеранције, поштовања различитости. Прављење панела од стране ученика на тему насиља и дискриминације	Наст. ликовне културе, наст. српског језика и Тим за заштиту
Током године	Спровођење радионица са ученицима у циљу развијања социјалних и емоционалних вештина ученика и способности за ненасилно решавање конфликта у школи и поштовања различитости	Одељењске старешине ПП служба школе
Током године	Спровођење радионица са ученицима у циљу развоја способности препознавања насиља и реаговања на насиље и реаговања на дискриминаторно понашање	Одељењске старешине ПП служба школе
Током године	Предавања за ученике и родитеље на тему заштите од насиља, безбедности и дискриминаторног понашања	У организацији МУП-а
Током године	Дежурства наставника у складу са распоредом дежурства, редовно попуњавање књиге дежурства. Помагање помоћног особља у дежурству наставника. Дежурство ученика 7. И 8. разреда на уласку у школу	Дежурни наставници Помоћно особље Дежурни ученици
Током године	Праћење понашања свих актера образовно – васпитног рада и ученика путем видео надзора	Директор
Август	Израда Извештаја о остваривању програма заштите од дискриминације, насиља, злостављања	Тим за заштиту

	и занемаривања за школску 2018/19 годину и достављање Извештаја директору. Извештавање Школског одбора, Савета родитеља и Ученичког парламента о извештају Тима за заштиту.	Директор
--	--	----------

Предлог радионица за превентивни рад са ученицима (чос, грађанско васпитање): „Шта је насиље“, „Конфликт и мир“, „Да сам ја неко...“, „Слушам те, слушај ме“, „Језик позитивне акције“, „Слушање у облацима“, „Како да ти кажем“, „У туђим ципелама“, „Бес“, „Кућни ред школе“, „Утврђивање правила понашања према друговима из разреда“, „Сандуче за добра дела“, „Чинимо добра дела“, „Извештавамо о доброти“, „Картице за похвалу“, „Одељенска заклетва“, „Беџеви са порукама против насиља“, „Кампања против насилништва“, „Поносим се што сам другачији“, „Игре афирмативног говора о себи“, „Похвале у кругу“, „Како да стекнем пријатеље“, „Насиље на телевизији“, „Осећам се овако“, „Како се ко осећа кад...“, „Кад ја нећу...“, „Шта се коме допада“, „Шта можемо да урадимо да нам живот буде лепши?“ ...

ИНТЕРВЕНТНЕ МЕРЕ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност ученика (оних који трепе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У школи се увек интервенише на насиље, злостављање и занемаривање када се оно дешава или се догодило између ученика (вршњачко насиље), запосленог и ученика, родитеља и ученика, родитеља и запосленог, али и када насиље, злостављање и занемаривање чине трћа лица у односу на ученика, запосленог или родитеља.

Школа обавезно интервенише када постоји сумња или сазнање да ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Кораци у интервенцији прописани Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање су обавезујући за школу.

Први корак у интервентним активностима јесте *процена нивоа ризика* за безбедност детета која подразумева узимање у обзир следећих критеријума:

- Да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље
- Где се дешава насиље (у школи или ван ње)
- Ко су учесници у насиљу
- Облик и интензитет насиља

ПРВИ НИВО

Ове облике насиља решава самостално наставник/одељењски старешина у оквиру саветодавно-васпитног рада са ученицима – појединцима, групама и одељењем. Може користити и подршку вршњачког тима и вршњачких едукатора.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Ударање чврга Гурање Штипање Гребање Гађање Чупање Уједање Саплитање Шутирање Прљање Уништавање ствари...	Исмејавање Омаловажавање Оговарање Вређање Ругање Називање погрдним именима Псовање Етикетирање Имитирање „прозивање“	Добацивање Подсмевање Игнорисање Искључивање из групе Фаворизовање на основу соц. Статуса, националности Насилно дисциплиновање Ширење гласина	Добацивање Псовање Сексуално додиривање Гестикулација Ширење прича	Узнемиравајуће „зивкање“ Слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, маилом

ДРУГИ НИВО

У решавању ових облика насиља, наставник/одељењски старешина укључује Тим за заштиту, тј. унутрашњу заштитну мрежу.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Шамарање Ударање Гажење Цепање одела „шутке“ Затварање Пљување Отимање и уништавање имовине Измицање столице Чупање за уши и косу	Уцењивање Претње Неправедно кажњавање Забрана комуницирања Искључивање Одбацивање Манипулисање	Сплеткарење Игнорисање Неукључивање Неприхватање Манипулисање Експлоатација Национализам	Сексуално додиривање Показивање порнографског материјала Показивање интимних делова тела свлачење	Огласи, клипови Блогови Злоупотреба форума и чествовања Снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика

ТРЕЋИ НИВО

Ако ученици трпе неки од следећих облика насиља обавезно је укључивање других институција, односно активирање спољашње заштитне мреже у складу са Правилником о протоколу.

Физичко насиље	Емоционално/психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље	Дигитално насиље
Проузроковање опекотина Ускраћивање хране и сна Излагање ниским темпертурама Напад оружјем Туча Дављење Бацање	Заstraшивање занемаривање уцењивање Рекетирање Ограничавање кретања навођење на коришћење ПАС Укључивање у секте	Претње изолација одбацивање терор групе над појединцем дискриминација организовање затворених група (кланова национализам	Завођење од стране одраслих подвођење Злоупотреба положаја Навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин Силовање инцест	Снимање насилних сцена Дистрибуирање снимака и слика Дечија порнографија

На основу процене нивоа ризика за безбедност ученика доноси се одлука о начину поступања и примењују се конкретне мере / активности у циљу заштите ученика од насиља прописане Правилником о протоколу.

Интервентне активности подразумевају стварање услова за реинтеграцију свих учесника насиља у заједницу школе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у школи.

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ
По потреби (у складу са Правилником о протоколу поступања у установи).	Примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља (сазнање о насиљу, прекидање насиља, смиривање ситуације, консултације, предузимање конкретних мера за заштиту детета, праћење ефеката предузетих мера) прописана Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање.	Сви запослени у школи, Тим за заштиту од насиља
	Сарадња са релевантним службама (здравствене установе, МУП, Центар за социјални рад)	Тим за заштиту од насиља, Директор

	Евидентирање случајева насиља	Тим за заштиту од насиља, одељењске старешине
	Саветодавни рад и подршка ученицима која трпе насиље	Тим за заштиту од насиља, ПП служба, Одељењске старешине
	Оснаживање ученика која су посматрачи насиља на конструктивно реаговање	Тим за заштиту од насиља, ПП служба Одељењске старешине
	Појачани васпитни рад рад са ученицима која врше насиље у складу са Законом.	Тим за заштиту од насиља ПП служба, Одељењске старешине
	Рад са родитељима.	Тим за заштиту од насиља, ПП служба, одељењске старешине
	Евидентирање насиља и вођење евиденције о насиљу	Тим за заштиту од насиља

12.5. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Од школске 2012/2013. реализација програма професионалне оријентације остварује се кроз пројекат **Професионална оријентација на прелазу у средњу школу**, који има за циљ успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације ученика који завршавају основну школу. Ове школске године наставља се по овом моделу, јер се показао као изузетно ефикасан и продуктиван.

Основни циљ програма професионалне оријентације је подстицање развоја ученика до промишљене, ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планирање каријере и укључење у свет рада.

Концепт ПО остварује се кроз пет модула:

- самоспознаја
- информисање о занимањима и каријери
- упознавање са путевима образовања, мрежом школа
- реални сусрети са светом рада
- доношење одлуке о избору школе и занимања

На нивоу школе постоји тим **тим** који се бави професионалном оријентацијом, то су одељењске старешине седмих и осмих разреда и психолог школе:

1. Јован Ђорђевић
2. Игор Јакшић
3. Данијела Прелевић
4. Марица Јакшић
5. Ђурђевка Грујин
6. Јована Милићев-Радишић, психолог

Тим је за ову школску годину донео Акциони план свог деловања:

ЗАДАЦИ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ активности	МЕТОДЕ И ТЕХНИКЕ РАДА	ВРЕМЕ	ИЗВОРИ ДОКАЗА	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ
1.Планирање радионица које ће се реализовати ове школске године, из свих пет тематских целина	Договор са наставницима реализаторима	Тим за ПО	Анализа, договор	Септембар	План радионица које ће се реализовати	У школи постоји тим за ПО и планиране су радионице, реализатори, као и време реализације
2.Реализација радионица ПО	Реализација радионица	Тим за ПО, одељенске старешине, психолог, предметни наставници	Радионичарски рад, интервју,...	Током школске године	Портфолијо, фотографије, евиденција часова	Едукација ученика у функцији ПО
3.Евиденција	Креирање модела за евиденцију, формирање фолдера евиденције о реализацији пројекта, попуњавање фолдера различитим евиденционим материјалима	Тим за ПО	Прикупљање продуката, попуњавање фолдера, ПП презентација постигнућа учесницима и партнерима	Након сваке реализоване радионице, сумарно после модула	Списак, продукти, извештаји, фотографије, видео записи	Формиран фолдер евиденције, учесници, актери, партнери информисани о могућностима увида у евиденцију о постигнућима и установљен начин евиденције о реализованим активностима
4.Извештавање	Креирање и достављање извештаја: стручним и управним органима школе	Тим за ПО	Попуњавање извештаја, ПП презентација постигнућа	Сумарно после модула и након реализације пројекта	Извештаји, фотографије, записници, видео записи	Учесници, актери, партнери информисани о постигнућима и установљен начин извештавања
5.Евалуација програма	Планирање и извођење евалуације	Тим за ПО	Анкета	Јун	Анкете, резултати, анализе...	Учесници, актери, партнери информисани о постигнућима и уставовљен начин извештав.

ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА УЧЕНИКА

РАДИОНИЦЕ

7.разред

временски оквир реализације: септембар – мај текуће школске године

ТЕМА РАДИОНИЦЕ		ПРЕДМЕТ / ЧАСОВИ	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОРИ
ПРВА ФАЗА				
1.	ПРЕДСТАВЉАЊЕ ПРОГРАМА „Портфолио за ПО“	ЧОС	Октобар	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
2.	ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА „Начин рада“	ЧОС	Октобар	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
3.	У СВЕТУ ИНТЕРЕСОВАЊА „За шта сам заинтересован“	ЧОС	Новембар	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
4.	У СВЕТУ ВЕШТИНА И СПОСОБНОСТИ „Пут способности“	ТЕХНИЧКО И ИНФОРМАТ	Новембар	П.Падејски, Ј.Ђорђевић
5.	У СВЕТУ ВРЕДНОСТИ „Аутопортрет – примери особина“	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Децембар	Данијела Прелевић
6.	САМОСПОЗНАЈА „Аутопортрет – примери особина“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Децембар	Ј. Милићев-Радишић
7.	КАКАВ / КАКВА САМ У ТИМУ „Задатак“	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Јануар	Данијела Прелевић
8.	МОЈ ТИП УЧЕЊА „Опис сопственог типа учења“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Фебруар	Ј. Милићев-Радишић
9.	МОЈА ОЧЕКИВАЊА „Ја за десет година – моја визија“	СРПСКИ ЈЕЗИК	Фебруар	Турински Марија
ДРУГА ФАЗА				
10.	СЛИКА САВРЕМЕНОГ СВЕТА „Кључне компетенције за занимања“	ЧОС	Март	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
ТРЕЋА ФАЗА				
11.	ПРИКУПЉАЊЕ ИНФОРМАЦИЈА О ШКОЛАМА И ЗАНИМАЊИМА	ИНФОРМАТИКА	Март	Д.Станков, Ј.Ђорђевић
12.	ПОВЕЗИВАЊЕ ОБЛАСТИ РАДА СА ЗАНИМАЊИМА	ЧОС	Март	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
13.	ПРИПРЕМА ЗА ИНТЕРВЈУ – писмена / усмена	СРПСКИ ЈЕЗИК	Април	Турински Марија
14.	СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА - СИМУЛАЦИЈА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	Април	Данијела Прелевић
ЧЕТВРТА ФАЗА				
15.	ЕКСПЕРТИ У НАШОЈ ШКОЛИ	ТИМ за ПО	Април	Ј. Милићев-Радишић
16.	ОСВРТ НА РЕЗУЛТАТЕ ИНФОРМИСАЊА	ЧОС	Мај	М.Алмажан, М.Турински, Ј.Бибин
17.	ЕВАЛУАЦИЈА	ПСИХОЛОГ / ТИМ за ПО	Јун	Ј. Милићев-Радишић

ПРОГРАМ – ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА УЧЕНИКА
РАДИОНИЦЕ
 8.разред

временски оквир реализације: септембар – мај текуће школске године

Т Е М А Р А Д И О Н И Ц Е		ПРЕДМЕТ / ЧАСОВИ	ВРЕМЕ	РЕАЛИЗАТОРИ
ПРВА ФАЗА				
1.	УПОЗНАВАЊЕ СА ПО „Представљање програма и портфолија“	ЧОС	септембар	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
2.	У СВЕТУ ИНТЕРЕСОВАЊА	ЧОС	октобар	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
3.	О СТЕРЕОТИПИМА	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	октобар	Данијела Прелевић
4.	САМОСПОЗНАЈА „Аутопортрет – примери особина“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Децембар	Ј. Милићев-Радишић
5.	МОЈА ОЧЕКИВАЊА „Ја за 10 година“	СРПСКИ ЈЕЗИК	новембар	Данијела Прелевић, Софија Жебељан
ДРУГА ФАЗА				
6.	ИНФОРМИСАЊЕ О ЗАНИМАЊИМА, КАРИЈЕРИ, ПУТЕВИМА ОБРАЗОВАЊА	ПОСЕТА САЈМУ ОБРАЗОВАЊА	децембар	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
ТРЕЋА ФАЗА				
7.	САЗНАЈЕМ СА ИНТЕРНЕТА КУДА ПОСЛЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ	ИНФОРМАТИКА	јануар	Станков Дарко
8.	МОЈ ТИП УЧЕЊА „Опис сопственог типа учења“	ЧОС / ПСИХОЛОГ	Фебруар	Ј. Милићев-Радишић
9.	МРЕЖА СРЕДЊИХ ШКОЛА	ЛИКОВНА КУЛТУРА	март	Гросу Константин
10.	ПРИПРЕМА И СПРОВОЂЕЊЕ ИНТЕРВЈУА	СРПСКИ ЈЕЗИК	март	Данијела Прелевић, Жебељан Софија
11.	ТЕСТОВИ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ	ЧОС	Март	Ј. Милићев- Радишић
12.	КРИТЕРИЈУМ ЗА ИЗБОР ШКОЛЕ	ЧОС	април	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
ЧЕТВРТА ФАЗА				
13.	ЕКСПЕРТИ У НАШОЈ ШКОЛИ	ТИМ за ПО	Април	Ј. Милићев-Радишић
14.	ОСТВАРУЈЕМО УЧЕЊЕ ПУТЕМ РЕАЛНИХ СУСРЕТА	ЧОС	мај	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
15.	МОЈА ОДЛУКА О ШКОЛИ И ЗАНИМАЊУ	ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ	мај	Данијела Прелевић
16.	ИНДИВИДУАЛНИ РАЗГОВОРИ СА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОМОЋ	ПСИХОЛОГ ШКОЛЕ	Април, мај	Ј. Милићев- Радишић
17.	ОСВРТ НА РЕЗУЛТАТЕ ИНФОРМИСАЊА	ЧОС	Мај	Ђ.Грујин, Д.Прелевић, М.Јакшић
18.	ЕВАЛУАЦИЈА	ПСИХОЛОГ / ТИМ за ПО	Јун	Ј. Милићев-Радишић

12.6. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Годишњим програмом рада школа утврђује Програм здравствене заштите, који је дугорочног карактера.

У остваривању Програма здравствене заштите примењују се активне методе рада које подразумевају укључивање ученика, наставника, стручних сарадника, родитеља.

Рад на реализацији Програма одвијаће се у оквиру:

- редовне наставе, тј. интеграције здравствено-васпитних садржаја у програме разредне и предметне наставе
- ваннаставних активности: спортска секција, акција уређења школског простора, акција посвећених здравој исхрани, предавања сарадника из друштвене средине
- сарадња са организацијама и институцијама из друштвене средине- посебно патронажом Дечјег диспанзера, која у оквиру својих планираних активности има низ предавања, тематски прилагођених потребама деце одређеног узраста

Овим програмом су обухваћени ученици од I –VIII разреда.

Циљеви здравствене заштите и здравственог васпитања су следећи:

- ♦ стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здрављем и здравим начином живота
- ♦ напређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље
- ♦ стваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика

Здравствено васпитање се остварује посебно у неким наставним предметима и областима као што су: познавање природе и друштва, биологија и хемија. Посебно место има физичко васпитање, јер је најдиректније везано за очување здравља, јачање физичке способности, снаге, отпорности и издржљивости ученика.

Часови ЧОС-а такође значајно доприносе здравственом васпитању ученика, јер се на њима обрађују теме из ове области.

Превентивне радионице из области здравља које обухватају низ значајних теме (здрава храна, пушење, наркоманија, алкохолизам, сексуалност) утичу на развој здравствене свести наших ученика.

У оквиру превентивног рада обавља се:

Редни број	САДРЖАЈ АКТИВНОСТИ	Време реализације	Носиоци активности
1.	Тестирање деце пре уписа у први разред	Мај	Школски психолог
2.	Систематски преглед свих ученика једном годишње	током године	Одефењске старешине

3.	Обавезно цељење, предвиђено по узрасту или у случају епидемије	По плану здравствене установе	Учитељ Одељ. старешина
4.	Контролни преглед ученика код којих је пронађено обољење	По потреби	- // -
5.	Специјални преглед особља које ради са намирницама у кухињи	По предвиђеној динамици	Секретар школе
6.	Комисија ослобађања од физичког васпитања	По потреби	Наставник физичког вас.
7.	Организација против епидемиолошких мера у одређеним ситуацијама	По потреби	Директор
8.	Контрола хигијенских услова живота и рада у школи	редовно	Директор
9.	Контрола кухиње (преглед особља, услова рада, начин снабдевања намирницама и чување хране квантитет и квалитет издавања хране и уклањања отпадних материја	Комисија по потреби	Комисија и здравствена служба
10.	Превентивна заштита зуба	Током године	Лекар, учитељ, одељенски старешина
11.	Упућивање ученика на специјалистичке прегледе, лечење у болници и другим установама	По потреби	Одељењски старешина
12.	Израда протокола праћења здравственог и физичког здравља ученика	Током године	учитељ, Наставник физичког вас., Школски психолог

Појам здравственог васпитања обухвата следеће области:

1.Изграђивање самопоштовања

1-8. разред - сазнавање о себи, правилно вредновање понашања, препознавање осећања . Остварује се путем радионица, на часовима одељењског старешине.

5-8. разред - свест о сличностима и разликама наших емоција, осећања; проналажење начина за превазилажење психолошких проблема Остварује се путем радионица, на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а.

2.Здрава исхрана

1-4.разред - разноврсна исхрана, време за јело, формирање навика у вези са правилном исхраном Остварује се путем радионица на часовима ЧОС-а, уз помоћ Школског диспанзера и њихових превентивних предавања.

5-8. разред - упознавање са факторима који утичу на навике о правилној исхрани, формирање ставова у погледу исхране, потхрањеност, гојазност. Остварује се путем радионица на часовима ЧОС-а, на часу биологије, путем школске огласне табле.

3. Брига о телу

1-4. разред - стицање основних хигијенских навика, прање руку, купање, прање зуба. Путем разговора са учитељем на ЧОС-у, предавања школског диспанзера.

5-8. разред - развијање личне одговорности за бригу о телу, коси, устима, чистоћа тела, одеће. Остварује се разговорима на ЧОС-у, на часовима биологије.

4. Физичка активност и здравље

5-8. разред - стицање физичких способности, покретљивости, игра, значај одмарања. На часовима физичког васпитања, слободним спортским активностима, школи у природи.

5-8. разред - примењивање физичких способности у дневним активностима, коришћење времена и рекреације, избор активности и спортова. На часовима физичког васпитања, слободним спортским активностима.

5. Безбедно понашање

1-4. разред - научити основна правила о безбедности у кући, школи, на улици. Остварује се на часовима ЧОС-а, света око нас, ППД-а, сарадња са ПУ, путем реализације предавања.

5-8. разред - безбедност у саобраћају, безбедно понашање, хитне интервенције. Остварује се на часовима ТО, ЧОС-а, ЧОЗ-а.

6. Односи са другима

1-4. разред - упознавање са односима у породици у школи, пријатељства, конфликти, свађе. Остварује се кроз разговор са психологом и кроз радионице на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, часови грађанског васпитања.

5-8. разред - оспособљавање ученика да разумеју потребе и осећања других људи. Остварује се кроз разговор са психологом и кроз радионице на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, путем часова грађанског васпитања.

1. Хумани односи међу половима

Остварује се кроз разговор са психологом и радионице, на часовима ЧОС-а и ЧОЗ-а, кроз радионице репродуктивно здравље младих саветовалишта за младе, путем школске огласне табле и на друге начине.

9. Правилно коришћење здравствених служби

1-8. разреда - упознавање и контакт са лекаrima, стоматологом, здравственим установама. Носиоци активности-учитељи и одељењске старешине.

10. Улога за здравље заједнице

1-8. разреда - знати како очувати здраву околину. Остварује се путем радних акција на уређењу шк. простора, часовима света око нас и ППД-а биологије, ЧОС-а, ЧОЗ-а, предавања еколога.

Наведени циљеви се остварују у сарадњи са родитељима, Заводом за заштиту здравља.

12.7. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Бурне и динамичне друштвено-економске промене протеклих година у нашем друштву имају последице у појави све израженијег сиромаштва узрокованог повећањем незапослености, који за собом повлачи низ негативних тенденција као што су погоршање здравственог стања становништва, смањење нивоа животног стандарда, занемаривање родитељске улоге, проблеме са менталним здрављем, појаву малолетничке деликвенције итд.

Приказ социјалног статуса ученика наше школе дат је у следећој табели:

БРОЈ УЧЕНИКА		%
РОДИТЕЉИ УЧЕНИКА	-оба родитеља запослена	273 48.4
	-један родитељ запослен	201 35.6
	-ниједан запослен	90 16.0
	-родитељи живе заједно	453 80.3
	-родитељи су разведени	101 17.9
	-један родитељ није жив	5 0.9
БРОЈ УЧЕНИКА		
МАТЕРИЈАЛНА ПОМОЋ	-добива помоћ	44 7.8
	-не добија помоћ	517 91.7
БРОЈ УЧЕНИКА		
СТРУЧНА СПРЕМА РОДИТЕЉА		
МАЈКА	-без школе	11 2.0
	-основна школа	66 11.7
	-средња школа	358 63.5
	-виша школа	39 6.9
	-висока школа	80 14.2
	-магистратура	8 1.4
	-докторат	3 0.5
ОТАЦ	-без школе	12 2.1
	-основна школа	50 8.9
	-средња школа	379 67.2
	-виша школа	41 7.3
	-висока школа	67 11.9
	-магистратура	7 1.2
	-докторат	2 0.4
БРОЈ УЧЕНИКА		
БРОЈ ДЕЦЕ У ПОРОДИЦИ	-1	106 18.8
	-2	318 56.4

	-3	110	19.5
	-више од три	30	5.3
БРОЈ УЧЕНИКА			
ПОРОДИЦА УЧЕНИКА ЖИВИ	-у својој кући	362	64.2
	-подстанари	61	10.8
	-заједничко домаћинство	142	25.2
БРОЈ УЧЕНИКА			
ПОРОДИЦИ ЈЕ ИНТЕРНЕТ	-свакодневно доступан	483	85.6
	-није доступан	81	14.4
	БРОЈ АНКЕТИРАНИХ УЧЕНИКА:	564	100.0

Анализа социјалне структуре ученика у нашој школи, на плану запослености родитеља показује да у 48,4 % запослена оба родитеља., у 35,6 % породица ради само један од родитеља, док у 16,0% породица ни један родитељ није запослен. Материјалну помоћ Центра за социјални рад добија 7,8% породица.

Што се тиче образовног статуса родитеља, највише родитеља има средњу стручну спрему (63,5% мајки и 67,2% очева), вишу школу има 6,9% мајки и 7,3% очева. Високу стручну спрему има 14,2% мајки и 11,9% очева, магистратуру има 1,4% мајки и очева 1,2%, док су докторске студије завршиле 3 мајке и 2 оца. Само основну школу има 11,7% мајки и 8,9% очева, без основне школе је 2 % мајки и 2,1% очева.

У целовитим породицама живи 80,3% ученика, брак је разведен у 17,9% случајева. Један родитељ је преминуо код 5 ученика.

Већина наших ученика живи у сопственој кући (64,2%), у заједничком домаћинству живи 25,2% ученика, док као постанари живе 10,8% породица.

Највећи број породица је са двоје деце (56,4%), имамо доста породица са троје деце (19,5%), са једним дететом је укупно 18,8% породица, док више од троје деце имамо у 5,3% породица.

Интернет је свакодневно доступан у 85,6% породица, а није у 14,4% породица.

На основу ових сазнања планирамо следеће активности:

ЦИЉНА ГРУПА	АКТИВНОСТИ	РЕАЛИЗАТОРИ
УЧЕНИЦИ	Активности ученичке организације Црвени крст (акција „друг-другу“, „солидарност на делу, колективна помоћ неуредној и немарној деци, приче са здравственом тематиком)	Кординатор и чланови Црвеног крста/разредне старешине
	Активности ученичке организације Дечји савез	Кординатор чланови Дечјег савеза/разредне старешине
	Рад на превенцији малолетничке деликвенције	Психолог/ Разредне старешине

	Рад на повећању свести о значају образовања (професионална оријентација, важност радних навика, зашто је образовање важно?,...)	Психолог/ Разредне старешине
	Рад на изградњи атмосфере прихватања и подршке ромској деци, деци са посебним потребама, деци из материјално угрожених породица... – развој солидарности и толеранције	Психолог/ Разредне старешине
	Радионице – Буквар децјих права, Ненасилна комуникација	Психолог/ Разредне старешине
	Добијање бесплатне ужине за социјално угрожену децу и треће дете у породици, као и ослобађање од плаћања продуженог боравка Добијање гратиса за социјално угрожену децу приликом реализације екскурзија и наставе у природи	Одељенске старешине
РОДИТЕЉИ	Попуњавање Протокола за праћење социјалних потреба ученика	Разредне старешине/Психолог
	Пружање подршке (правне, психолошке,...) породицама са лошим економским статусом, самохраним родитељима, родитељима ромске деце и деце са специфичним потребама	Директор/Правник/ Психолог
	Информисање родитеља о појму насиља и о институцијама које се баве овим проблемом (центар за социјални рад, сигурна кућа,...)	Разредне старешине/Психолог

Поред предвиђених активности школа редовно сарађује са Центром за социјални рад, Здравственим установама, МУП-ом и другим институцијама од значаја за ово питање.

12.8. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Реализацијом програма заштите животне средине обухватају се активности усмерене на развој еколошке свести и очување природних ресурса као и коришћење и рационална употреба тих ресурса у области енергетике.

Остваривањем програма заштите животне средине анализираће се стање животне средине, спровести акције за заштиту и очување животне средине и биодиверзитета.

Циљ овог програма је да поред очувања биодиверзитета развије код ученика:

- љубав према природи
- обогати знање ученика о природи развијајући позитиван став за очување животне средине
- развије свест о одрживом развоју
- упозна ученике са факторима угрожавања здравља
- подстиче самосталност ученика у деловању и бризи за очување животне средине

Програм обухвата низ активности:

ВРСТА АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	МЕСТО РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
АКЦИЈА УРЕЂЕЊА ШКОЛСКОГ ПРОСТОРА -Одржавање хигијене у свим радним просторима -Одржавање и поправка школског намештаја -Уређење „био-кутка“ у свакој учионици по једна саксија -Постављање тематских изложби ученичких радова поводом значајних еколошких датума -Уређење одељенских панора -Такмичење „Зелена учионица“, бирамо најлепши кутак -Проглашење резултата активности	Током године По потреби Током године Током године септембар Током године мај	Школска зграда Шк.зграда/двориште Учионице Хол школе Учионице Учионица/хол Сајт школе	Помоћно особље Домар Одељенски старешина Наставник биологије Одељенски стрешина Ученици и наставници Ученици и наставници
АКЦИЈА УРЕЂЕЊА ШКОЛСКОГ ДВОРИШТА -Редовно одржавање зелених површина -Поправка и постављање нових канти за смеће -Одржавање спортског терена -Континуирано одржавање чистоће школског дворишта	Током године Током године Током године Током године	Школско двориште Школско двориште Терен Двориште и прилаз школи	Домар Домар Спортска секција Еколошка патрола
ЕДУКАЦИЈЕ -Дискусија-обновљиви и небновљиви ресурси (шуме и земљиште) -Тематска предавања:	Октобар	Учионица	Наставник биологије

• Мој живот у будућности • Колико си зелен • Екологија и заштита животне средине-шта је то?	Новембар Децембар Фебруар	Учионица Учионица Учионица	Одељенски старешина Одељенски старешина Одељенски старешина
УКЉУЧИВАЊЕ РОДИТЕЉА -Истраживање о понашању и навикама родитеља и ученика и њихови ставови по питању заштите животне средине (истраживачки пројекат) -Округли сто - утицај медија на однос ученика према животној средини	Март - мај Април	Код куће Медијатека	Биолошка секција Биолошка секција
УКЉУЧИВАЊЕ МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ -Истраживачки пројекат-Инвентар дрвећа и биљака у околини- - Рециклажа - Акција „Добро дрво“ посадимо дрво генерације -Јавна расправа „Све тече, све се мења“(компарација некадашњег и садашњег стања) - Акција „Очистимо Србију“	Март - мај Током године Јесен/пролеће 5. јуни 5. јуни	Граднулица Сала Месне заједнице МЗ И Културни центар Сала Месне заједнице Школско двориште и околина школе	Биолошка секција Еко- патрола Ученици 1.-8. разреда Ученици 8. разреда и представници МЗ Ученици првог и другог циклуса и МЗ
УКЉУЧИВАЊЕ НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА ПУТЕМ ПРОЈЕКТА	Почетак школске године	Сала за физичко	Невладина организација

12.9. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Обавеза школе је да прати и укључује се у дешавања на територији града Зрењанина. У интересу школе је да планира програм сарадње, јер ће на тај начин активно и директно сарађивати са свим значајним институцијама од којих зависи њен развој и просперитет.

Ове школске године планира се сарадња са следећим институцијама:

ИНСТИТУЦИЈЕ	ОБЛИК САРАДЊЕ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Секретаријат за друштвене делатности	Информисање, планирање	Током године	Директор школе
Школска управа	Саветовање, планирање	Током године	
Финансијски сектор у градској кући	Саветовање, планирање рада	Током године	Директор ш., шеф рачуноводства
Просветна инспекција	Инспекцијски преглед - редован	Октобар, мај	Просветни инспектор
Градска управа	Приједи, саветовања, договори	Током године	Директор школе
МЗ „Граднулица“	Донације култ, активности заједничке акције	Септембар, крај августа, почетак јуна	Секретар МЗ „Граднулица“, актив жена МЗ „Граднулица“, наставница Софија Жебељан - лингвистичка секција, наставница Весна Лугоња, ученици наше школе
МЗ „Јанков Мост“	Донације култ, активности заједничке акције	Септембар, крај августа, почетак јуна	Секретар МЗ „Граднулица“, актив жена МЗ „Граднулица“, наставница Весна Лугоња, ученици наше школе
Предшколска установа „Полетарац“	Дружење, предавања, прославе, дан Отворених врата	Април, мај, 27. јануар, 31. мај	Психолог, учитељи IV разреда наше школе, васпитачи и деца из вртића

Средње школе у граду	Предавања, информисање о смеровима	Мај	Професори, стручни сарадници седњих школа, одељенске старешине VIII разреда, ученици VIII разреда
Школски диспанзер	Едукација, систематски прегледи, вакцинације	Током године	Лекари, медицинске сестре, стомат.. сестре, одељенске старешине, ученици наше школе
Црква	Прослеле	27. јануар	Свештеници, ученици и наставници наше школе
МУП Зрењанин	Едукације	Почетак септембра, током године	Ученици I разреда наше школе, ученици II – VIII разреда
Културни центар	Изложбе, прославе, предавања, пројекције, представе, концерти	Током године	Ученици и наставници наше школе
Музичка школа	Концерти	Октобар, мај	Ученици музичке школе, ученици наше школе, проф. музичке школе
Народно позориште „Тоша Јовановић“	Представе, прославе	Током године, 31. мај	Ученици и наставници, ученици и наставници наше школе
Градска библиотека	Сусрети, такмичења, конкурси	Март, мај, током године	Ученици и наставници наше школе
Музеј	Едукације, изложбе, концерти	Током године	Ученици и наставници наше школе
НИРО „Зрењанин“	Извештавање о активностима школе	Током године	Тим за маркетинг
Локалне ТВ станице	Извештавање о активностима школе	Током године	Тим за маркетинг
Стадион Граднулица	Спортска такмичења	Октобар, мај	Ученици наше школе, учитељи, наставници физичког васпитања

Базен	Обука	Октобар, јун	Наставници физичког васпитања, учитељи IV разреда
Висока техничка школа струковних студија	Семинари, предавања	Током године	Наставници и ученици наше школе
Технички факултет “Михајло Пупин”	Семинари, предавања	Током године	Наставници и ученици наше школе
Основне школе са територије општине Зрењанин (редовне и специјална)	Такмичења, дружења, спортске активности	Током године	Наставници и ученици наше школе
Центар за социјални рад	Консултације, информисање трибине	Током године	Психолог, директор школе, одељенске старешине
Биоскоп	Представе	Током године	Наставници и ученици наше школе

12.10. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Школа и породица треба да имају партнерски однос заснован на принципима међусобног поштовања, разумевања и поверења.

Програмом сарадње са породицом наша школа ће на најбољи начин усмерити и укључити родитеље у значајне активности.

Школа ће неговати следеће облике сарадње: родитељске састанке и састанке савета родитеља, индивидуалне пријеме и информативне разговоре са родитељима, саветовање, консултације, едукације, укључивање у активности професионалне ориентације, укључивање око безбедносних, организационих и финансијских питања, укључивање у културна дешавања која организује школа и међународне пројекте, анкетирање.

Програм сарадње предвиђа и ОТВОРЕН ДАН ШКОЛЕ, када ће родитељи моћи једном месечно да присуствују образовно-васпитном раду.

На крају полугодишта и крају године, родитељи ће бити анкетирани у погледу њиховог задовољства програмом сарадње. Истовремено имаће прилику да дају предлоге и сугестије за наредно полугодиште.

Област сарадње	Облик сарадње	Време сарадње	Носиоци реализације
Културне активности	Приредба за ђаке прваке поводом почетка школске године	1. септембар	Ученици и учитељи другог разреда, директор, психолог, родитељи, ученици првог разреда и њихови родитељи

	Ноћ истраживача	септембар	Ученици, учитељи, наставници, родитељи
	Маскенбал „Јунаци стрипова“	септембар	Културни центар, учитељи, ученици, родитељи
	Школска слава - приредба	27. јануар	Ученици и учитељи четвртог разреда, кумови, родитељи, хор, месна заједница
	Приредба „Мама за осми март“	8.март	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, родитељи
	„Сунчана јесен живота“	септембар	Месна заједница, Удружење пензионера, ученици, учитељи, грађанство, родитељи
	Приредба за дан школе	30.-31. мај	Наставник српског језика, ученици, родитељи, хор, народно позориште
	Дан месне заједнице - приредба	29. август	Ученици, учитељи, наставници, грађанство – родитељи, месна заједница
	Матурско вече	јун	Ученици осмог разреда, одељенске старешине, директор, родитељи, наставници, културни центар, месна заједница
	„Ми то радимо најбоље“	јун	Културни центар, ученици, наставници, учитељи, родитељи
	Приредба поводом завршетка школске године	прва недеља јуна	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, месна заједница, родитељи
	Мултикултурално вече (драмски прикази, балетска тачка, књижевно вече, концерт школског бенда)		
Отворен дан школе	Посета родитеља часовима (родитељима ће бити омогућено да присуствују часу у одељења свог детета)	24.09.2019.год. 30.10.2019.год. 28.11.2019.год. 20.12.2019.год. 25.01.2020.год. 25.02.2020.год. 26.03.2020.год. 17.04.2020.год. 30.05.2020.год. 07.06.2020.год.	учитељи, наставници, ученици, родитељи
	Дечија недеља	октобар	Ученици од првог до четвртог разреда, учитељи, родитељи
	Отворена врата школе будућим правцима – представљање школе родитељима будућих првака	април	Директор школе, психолог, родитељи, ученици и учитељи четвртх разреда
Организациона питања	Родитељски састанци	континуирано током године	Одељенске старешине, родитељи

	Информативни разговори	једном недељно током целе године	Одељенске старешине, родитељи
	Индивидуални приједи	по потреби	Одељенске старешине, родитељи, директор, психолог
	Састанци Савета родитеља	континуирано	Директор, психолог, родитељи – представници одељења
	Анкетирање родитеља на крају сваког полугодишта о њиховом задовољству сарадње са породицом уз давање сугестија о даљем раду	јануар - јун	Одељенске старешине, родитељи, психолог
	Школски вашар	новембар - децембар	Ученици и учитељи од првог до четвртог разреда, родитељи
Заштита животне средине	Истраживање о понашању и навикама родитеља и ученика и њихови ставови по питању животне средине	март - мај	Биолошка секција, родитељи
	Јавна расправа „Све тече, све се мења“ (компарација некадашњег и садашњег стања)	јун	Ученици осмог разреда, представници МЗ, родитељи
	Округли сто – утицај медија на однос ученика према животној средини	април	Биолошка секција, родитељи
Безбедност и здравље на раду	Мере за побољшање услова рада (унапређење наачина комуникације са ученицима, запосленима и родитељима, увођење књиге предлога од стране посетилаца и родитеља за унапређење целокупног система заштите и безбедности)	01.08.2019. – 31.07.2020.год	Служба одржавања, овлаштене установе за пројектовање и извођење радова, школски тим за безбедност, родитељи из Савета родитеља
	Психолошке радионице за родитеље на тему – васпитање и комуникација	новембар	Одељенске старешине, ученички парламент, психолог
Социјална заштита	Анкетирање родитеља – социјални статус	прва недеља септембра	Одељенске старешине, родитељи
	Акције солидарности	током године	Ученици, родитељи, одељенске старешине
Здравствена заштита	Систематски прегледи	пролеће	Одељенске старешине, ученици и родитељи
Професионална оријентација	Укључивање родитеља у професионалну оријентацију кроз представљање својих занимања – омогућавање посете њиховом радном месту	друго полугодиште	Родитељи, ученици осмог разреда, одељенске старешине, психолог школе, тим за професионалну оријентацију
ИОП	Планирање индивидуализације и ИОП-а у настави код ученика где постоји потреба за тим	септембар и током школске године	Учители, предметни наставници, психолог, родитељ

Спорт	Деца и родитељи на терену	мај	Ученици и учитељи од првог до четвртог разреда, наставници физичке културе, родитељи
	Пролећни крос	мај	Ученици од првог до осмог разреда, учитељи, професори физичког васпитања, родитељи
Међународни пројекти	Наставак започетог међународног пројекта са румунијом – „Међународни фестивал децје срце“	мај - јун	Ученици, учитељи, директор, родитељи
	Наставак започетог међународног пројекта са Словенијом	мај и септембар	Ученици, наставници, директор, родитељи
	UNESCO – „Ученик учи“	прво полугодиште октобар-новембар	Ученици, наставници, директор, родитељи
	„Европско село“	мај	Ученици, учитељи, наставници, директор, родитељи

12.11. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Задатак школске библиотеке је да код ученика развије навике читања и коришћења библиотечких услуга као и да ученике оспособљава да користе информације у свим облицима и на свим медијима и омогући им да овладају вештинама потребним за учење у току целог живота.

Библиотека наше школе биће усмерена на библиотечко-информациону, васпитно-образовну и културну делатност.

ОБЛАСТИ РАДА:

I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА

(2 сата недељно)

II ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛАТНОСТ

(22 сата недељно)

III БИБЛИОТЕЧКО ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ

(10 сати недељно)

IV КУЛТУРНО-ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

(2 сата недељно)

V СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

(1 сат недељно)

I ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ РАДА

- израђивање годишњег, месечних и оперативних планова рада август
- планирање и програмирање рада са ученицима у библиотеци септембар
- планирање набавке библиотечке грађе, литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и сараднике током године

II ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНА ДЕЛАТНОСТ

а) Рад са ученицима

- упознавање ученика са радом школске библиотеке и библиотечким фондом током године
- упознавање ученика са пословима библиотекара септембар
- пружање помоћи при избору литературе и друге грађе током године
- остваривање васпитно-образовног рада са ученицима у библиотеци током године
- укључивање ученика у рад библиотечке секције и пружање помоћи у реализацији њеног програма рада новембар
- испитивање ученичких читалачких потреба и интересовања децембар
- формирање навика за самостално

налажење информација и развијање читалачких способности	током године
- развијање навика за чување и заштиту књижног и некњижног фонда приликом коришћења	током године
- пружање помоћи ученицима у организовању самосталног рада ван школе	током године
- помоћ ученицима у припремама за учешће на разним конкурсима из области књижевности	током године
- организовање сусрета са познатим личностима, писцима и другим јавним и културним радницима	фебруар и април
б) Сарадња са наставницима и стручним сарадницима	
- коришћење књижне и библиотечке грађе за наставнике и стручне сараднике	током године
- планирање набавке књижне и некњижне грађе	током године
- сарадња са наставницима разредне и предметне наставе у оспособљавању ученика за самостално коришћење књижне грађе у одељењу и школској библиотеци	током године
- учешће у набавци потребне литературе за остваривање предвиђених пројеката из области унапређења образовно-васпитног рада	током године

III БИБЛИОТЕЧКО ИНФОРМАЦИОНА ДЕЛАТНОСТ

- систематско информисање корисника о новим књигама, листовима и часописима	током године
- припремање тематских изложби (поводом Дечије недеље, Дана школе Месеца књиге, Школске славе, Песничке штафете, акције „Читалачке значке“)	током године
- организовање и отварање међубиблиотечке сарадње	током године
- вођење библиотечког пословања	током године

IV КУЛТУРНО-ЈАВНА ДЕЛАТНОСТ

- учествовање у планирању и реализацији културне и јавне делатности школске библиотеке	током године
- припреме и организовање културних, такмичарских и сабирних акција (књижевни сусрети, разговори, конкурси...)	током године
- Остваривање сарадње са организацијама и	

установама у области културе, које се организовано баве радом са децом и омладином, посебно њиховим слободним временом (културно-уметничка друштва, центри за културу, градске библиотеке)

током године

V СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

- праћење педагошке литературе, стручних рецензија и приказа током године
- праћење стручне литературе и периодике из области библиотекаства током године
- учествовање на седницама стручних и других органа школе током године
- учествовање на семинарима и стручним саветовањима за школске библиотекаре током године
- учествовање у раду школских библиотекара на нивоу општине, града, региона и Републике током године
- сарађивање са народним и другим библиотекама и савезима библиотечких радника региона и Србије током године

12.12. ПРОГРАМ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ НАСТАВЕ

12.12.1. ПРОГРАМ ЗА ПОДРШКУ УЧЕНИЦИМА У ПРОЦЕСУ УЧЕЊА

„Учење је сложен и тежак процес. Али, ако знамо како треба учити и ако у учењу успевамо, онда је то и радостан и занимљив посао. Заправо, можда нема ничег радоснијег и занимљивијег од успешног учења.“ – И. Фурлан

Учење се дефинише као плански, организован и свесно усмерен процес ка оспособљавању ученика за позитивне промене, за успешно овладавање знањима, развоју умења, формирању позитивних навика и развоју психо-физичких функција.

Процес учења јесте основна активност ученика, односно основни и најангажованији когнитивни процес код ученика. Успех ученика у школи, у знатној мери, зависи и од тога у ком степену су овладали знањима, навикама и техникама успешног учења. Свака индивидуа, мање или више, има диспозиције за учење, али начине на које треба нешто научити требало би стицати у процесу редовног школовања, треба их учити и научити.

Управо та знања ће омогућити ученицима да током школовања, па и касније, властитим напорима, успешно савлађују и најсложеније садржаје из области науке, технике, технологије, културе,... да се успешно оспособе за процес перманентног образовања. Према томе, ученике треба оспособљавати за успешну мисаону обраду чињеница и појмова, за уочавање веза и односа између чињеница и појмова, како би боље научили оно што уче.

Ученицима треба помоћи да науче:

- да обављају мисаону анализу, синтезу, апстракцију и генерализацију;
- како да лакше запамте неопходне чињенице;
- како да успешно повезују ново са већ наученим градивом;
- како да репродукују научено
- како да научено примене у пракси.

Активности на плану подршке процесу учења:

Садржај	Узраст	Облик	Реализатор
Умеш ли да учиш? (упитник)	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Моје радно место за учење (сто, столица, светло)	1.-4.	Одељењске заједнице	Учитељ
Положај тела при учењу	1.-4.	Одељењске заједнице	Учитељ
Распоред рада и одмора током дана	1.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Моје време за учење	1.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Услови успешног учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Распоред (план) учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Израда домаћих задатака	1.-3.	Одељењске заједнице	Учитељ
Учење мора бити правилно-то значи?	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Уџбеник као извор знања	3.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Важност мотивације у учењу	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Радне навике	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Распоред часова и распоред учења	4.-8.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Како понављати градиво и како се преслишавати?	5.-8.	Одељењске заједнице	Одељењске старешине
Како ћемо знати да смо градиво научили?	4.-6.	Одељењске заједнице	Учитељ/Одељењске старешине
Коришћење речника и енциклопедије	3.-6.	Редовна настава	Учитељ/предметни наставници
Методе учења: учење градива у целини, по деловима и комбиновано	4.-8.	Одељењске заједнице	Психолог/Учитељ/Одељењске старешине

Расподељено учење у времену	5.-8.	Одељенске заједнице	Психолог /Одељенске старешине
Начини учења појединих предмета	5.-8.	Редовна настава	Предметни наставници

Одељенске старешине, ће на ЧОС-у, на основу узраста и конкретних потреба ученика њиховог одељења, обрадити (у сарадњи са психологом школе) неке од програмом предвиђених тема. Сваки предметни наставник ће на уводном часу дати конкретне смернице за учење градива тог предмета.

Програм рада са родитељима у области пружања подршке ученицима у процесу учења

Програм реализују учитељи и одељенске старешине, уз помоћ психолога школе, у форми предавања за родитеље на родитељским састанцима, током године. Сваки учитељ/одељенски старешина ће одабрати једну или више од понуђених тема, и упознати родитеље са оним аспектима учења у којима је помоћ родитеља добродошла :

- Развијање радних и других навика детета и њихов смисао;
- Улога плана дневних активности у формирању навика и улога родитеља у остваривању услова за реализацију дневног распореда и контроле ученика;
- Услови успешног учења;
- Радно место детета;
- Помоћ детету и изрази домаћих задатака;
- Тешкоће при учењу и како их савладати;
- Ко је одговоран за учење детета?;
- Како да родитељ помогне ђаку прваку?
- Како да ваше дете самостално ради домаће задатке?
- Проблеми учења у пубертету
- Како дете треба да учи у петом разреду?

У раду са децом која имају проблема у физичком и/или психичком функционисању, психолог, уз сарадњу са наставницима и родитељима, мотивише ученике за допунски рад и школско учење; упућује их у методе и технике успешног учења; прати њихов емоционални и социјални развој и помаже им у реалном планирању њиховог професионалног развоја. Рад са ученицима се одвија у индивидуалним контактима, одређеном периодиком по моделу Др Тадије Браковића и уз консултације и сарадњу са дефектологом, психијатром, лекарима... Сваки наставник, у сарадњи са психологом школе, прилагођава свој рад и наставни програм према специфичним потребама ових ученика, које потом реализују путем диференцираног приступа кроз редовну и допунску наставу.

12.12.2. ПРОГРАМ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА СА СМЕТЊАМА У ПСИХИЧКОМ И ФИЗИЧКОМ РАЗВОЈУ

Корективни рад са ученицима који показују мање сметње у физичком или психичком развоју је један од важних задатака психолога у школи. Међу овим ученицима је највећи број оних са проблемима у савлађивању наставе и градива. То су најчешће ученици са смањеним интелектуалним способностима, којима је потребно више времена и напора за извршавање школских обавеза. Значајан број ове деце се уочи још приликом тестирања деце за упис у први разред основне школе што је и прилика да се благовремено почне са систематским праћењем и усмеравањем ове деце и њиховог развоја.

У раду са децом која имају проблема у физичком и психичком функционисању, психолог, поред сарадње са наставницима и родитељима, преузима следеће активности:

- ◆ упућује их у методе и технике успешног учења,
- ◆ мотивише их за допунски рад и школско учење,
- ◆ прати њихов емоционални и социјални развој и помаже им у реалном планирању њиховог професионалног развоја.

Психолог посебну пажњу посвећује деци која имају проблеме у развоју (сметње у моторици, говору, проблеме у емоционалном и социјалном развоју, комбиноване сметње и слично). Корективни рад спроводе дефектолози и логопед, по предвиђеној са децом која показују неуспех у писању (дисграфија), који имају проблема са читањем (дислексија), проблем са рачунањем (дискалкулија), проблеме са графомоторним активностима (дисортографија), проблеме са изговором појединих гласова (дислалија) и др.

Корективне вежбе доприносе квалитетнијој психомоторној организацији, развоју оперативног мишљења, препознавању покрета у гностичким структурама мозга и воде ка вишој форми мисаоне активности - ка симболизацији. Када се ове вежбе уз пријатне емоционалне доживљаје, кроз игру добро увежбају, прелази се на манипулативне активности. Могу се користити разни материјали који помажу постизање циља. Овде је циљ да се постигну перцептивна тачност, као и координација ока и руке и да се увежбају покрети шаке и прстију. Од посебног су значаја манипулативне активности од лева на десно и обрнуто (померање куглице по жици или слично), јер су предвежбе за будуће графомоторне активности.

Носиоци ових активности, поред дефектолога и логопеда (као додатне подршке) су и психолог школе су и наставник разредне наставе, односно предметне наставе, лекар и родитељ. Најбољи ефекти корективног рада постижу се сарадњом свих носиоца активности.

За ученике који спадају у групу деце са “посебним потребама” а укључени су у систем редовног образовања на почетку и у току школске године израђују се Индивидуални образовни планови. Нека деца најбоље уче сама, у активностима које изводе сопственим темпом, друга се најбоље осећају када се повезују са вршњацима и сарађују. Некој деци су за учење битни додир и покрет, друга се више ослањају на визуелизацију... Нека деца су вешта у откривању веза и односа међу предметима и догађајима, а нека деца су склона посматрању. Без обзира на то који начин преовладава у њиховом приступу учењу, деца ће бити успешна када

им се створе такви услови који одговарају начину учења коме су највише склона. Индивидуални образовни план (ИОП) је инструмент којим се на најдискретнији могући начин обезбеђује прилагођавање образовног процеса детету са сметњама у развоју, тј. његова индивидуализација. ИОП се креира за свако дете, за које се може оправдано претпоставити да има посебне образовне потребе, али и за свако дете које из било ког разлога, не показује очекиван, типичан напредак у школи, образовни и социјални. ИОП је писани документ који настаје тимским радом учитеља тј. разредног старешине, предметног наставника, стручног сарадника, родитеља (старатеља) и по потреби стручњака ван установе, са циљем подстицања оптималног развоја детета на очуваним потенцијалима и омогућавања његовог напредовања у складу са способностима. Стручни тим за инклузивно образовање доноси одлуку о изради ИОП-а и формира горе наведени тим који ће сачинити ИОП-е за конкретну децу.

Прилагођен програм-ПП израђује се за један, или више предмета, по потреби и представља индивидуализацију наставе унутар предвиђеног плана за дати разред, али на његовом основном нивоу, дакле без измењених стандарда. Доноси га тим за Инклузивно образовање, уз сарадњу датих предметних наставника. Ученику се у току године може укинути прилагођен програм, у колико се покаже да није више потребан, или се увести ИОП, ако ова мера не даје очекиване резултате.

Основни задаци стручног тима за инклузивно образовање за текућу школску годину су следећи:

АКТИВНОСТИ	УЧЕСНИЦИ	ВРЕМЕ
Идентификација деце из осетљивих група	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Крај августа и током године
Формирање тимова за додатну подршку	Чланови стручног тима за инклузивно образовање, уз сарадњу специјалне школе	Крај августа и током године
Праћење спровођења ИОП-а	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године
Евалуација ИОП-а	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године
Осмишљава антидискриминационе мере и друге активности са циљем спровођења инклузивног образовања	Чланови стручног тима за инклузивно образовање	Током године

Чланови стручног тима за инклузију су:
наставници: 1.Гордана Кнежевић

2. Радосна Влајков

3. Јелена Бибин

4. Јована Милићев Радишић, психолог

5. Весна Мађаров, директор школе

спољна

сарадња: 6. Мирјана Петковић, дефектолог

7. др Николета Ковачев, педијатар, интерресорна комисија

родитељ: 8. Снежана Божанин

ИОП за сваког ученика чини саставни део Школског програма и налази се у прилогу.

12.12.3. ДАРОВИТИ УЧЕНИЦИ - ИДЕНТИФИКАЦИЈА И РАД СА ЊИМА

Савремени захтеви у погледу образовања и васпитања деце и младих односе се пре свега на такво образовање и васпитање које је у функцији интелектуалног, афективног и социјалног развоја ученика.

У оквиру тога, посебна пажња требало би да се посвети даровитим ученицима који могу да постигну запажене резултате у многим правцима.

Постоје различите дефиниције појма даровитости. Једна од најпогоднија каже да је даровитост "склоп особина које конкретном ученику омогућавају да постиже трајно, изразито натпросечан резултат у једној или више области људске делатности".

Према класификацији одређивања врста даровитости на основу способности, постоји 6 подручја:

1. опште и интелектуалне способности
2. креативне и продуктивне способности
3. школске способности
4. социјалне способности
5. уметничке способности
6. психомоторне способности

Из ове дефиниције произилазе и потребе школе у начину организовања рада са ученицима изражених способности: организовати их за одређену област-предмет, пошто се даровитост најчешће испољава у једној области. За даровитост је важна изражена способност али и друге особине личности (темперамент, карактер, ставови, интересовања), те је потребно пратити развој личности ученика у целини. Да би се потенцијална даровитост развила, потребни су разни видови подршке (педагошке, психолошке и друштвене) у виду јачања мотивације ученика (спољашње и унутрашње), обезбеђивање услова за рад, учешће на такмичењима, похвале и награде).

ПРЕПОЗНАВАЊЕ И ИДЕНТИФИКАЦИЈА ДАРОВИТИХ

Поступак се одвија у две фазе:

Прва фаза: Процес препознавања потенцијално даровитог ученика састоји се у непосредном опажању понашања, начина рада и резултата од стране наставника (на основу упутства о уочавању даровитости), психолога и родитеља. Значајни су и резултати ваншколских активности (смотре, такмичења и сл.). Школски психолог на основу својих испитивања упоређује их са онима до којих

су дошли наставници на основу целокупног рада са потенцијално даровитим учеником. На основу укупних података издвајају се ученици који се потом, у сагласности са родитељем, предлаже за идентификацију.

У другој фази након одређеног времена подстицања и едукације ученика назначених као даровити, поступком одређених критеријума и стандардизованих инструмената, одређује се врста и степен изражености способности и издвајају се ученици који се могу сматрати даровитим.

За те ученике се у школи организује настава која им обезбеђује напредовање и развој у области за коју је везана њихова даровитост: изборни предмети, израђује се ИОП за даровите, упућују се у специјализоване школе, предлаже акцелерација, обезбеђује се упис у одговарајућу средњу школу.

Значајна питања рада са даровитим ученицима су: време препознавања и идентификације, носиоци поступка и методе и поступци.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ:

Време: временски се не може прецизно одредити, али обавља се од 4. до 8. разреда основне школе.

Носиоци активности су: разредни и предметни наставник, Одељењско веће, психолог у сарадњи са родитељима.

Методе и поступци:

1. општи успех ученика;
2. успех и резултати из појединих предмета;
3. тестови школских постигнућа;
4. тестови интелигенције;
5. резултати на смотрема и такмичењима;
6. анализа радова.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА:

Време: Утврђивање врста и степена изражености способности у 7. и 8. разреду основне школе.

Носиоци активности су: стручни тим Завода за запошљавање: психолог, педагог, лекар уз сарадњу са стручном службом школе и родитељи у оквиру професионалног саветовања.

Методе у поступци:

1. укупни резултати утврђени у првој фази;
2. тестови интелигенције;
3. тестови специјалних способности везаних за област испољене даровитости;
4. тестови креативних способности;
5. тестови личност;
6. разговор са тимом стручњака.

СИСТЕМ ОБЛИКА И САДРЖАЈА РАДА СА ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА У ШКОЛИ

○ Рад у редовним школама

може да се одвија и у разреду са хетерогеним саставом ученика. Флексибилном организацијом наставе, индивидуализацијом и диференцијалим приступом са постављањем повећаних захтева постиже се јачање мотивације, развијање интересовања за одређене садржаје и испољавање способности.

○ Слободне активности

организују се за ученике који су испољили интересовања за неке области-предмете и показали да могу да напредују брже него што им је омогућено у настави у одељењу. У различитим секцијама ученици могу да се више ангажују и интензивније баве неким садржајима. Слободне активности су значајне за даровите ученике и што ће им помоћи да открију која је од различитих даровитости које поседују израженија и доминантнија у односу на друге.

○ Додатни рад

за ученике који су показали да могу да напредују више него што им омогућава рад у секцији, организује се додатни рад. Овај рад је намењен мањем броју ученика који постижу изузетне резултате захваљујући својој даровитости.

Могући начини рада са даровитима су још и индивидуални рад и рад у мањим групама, менторски рад, специјализована одељења, специјализоване школе, акцелерација, посебни третмани даровитих ученика и слично.

ПРАЋЕЊЕ РАДА И НАПРЕДОВАЊА ДАРОВИТИХ УЧЕНИКА

За сваког ученика који је уочен као потенцијално даровит се води досије у који се уносе систематски, кумулативно, сви битни подаци на основу којих се стиче увид у развој ученика. Досије треба да садржи податке о свему што има значаја за идентификацију, подстицање и усмеравање даровитог ученика и то:

1. подаци који се односе на наставу (активност ученика, резултати, креативност, сарадња са вршњацима);
2. активности и резултати у слободним активностима;
3. додатни рад, програм, начин реализације, остварени резултати;
4. област интересовања ученика и професионалне жеље;
5. резултати тестова способности;
6. резултати тестова личности (социјална и емотивна зрелост);
7. школска и ваншколска активност и резултати;
8. стање у породици и социјално стање;
9. подаци о здравственом стању ученика;
10. учешће ученика у организованим ваншколским облицима рада, смотрема и такмичењима.

НОСИОЦИ РАДА СА ДАРОВИТИМ УЧЕНИЦИМА У ШКОЛИ

- * Наставници - наставнички колектив и наставник обезбеђује испољавање даровитости ученика организовањем креативне наставе са унутрашњом диференцијацијом и индивидуализованим приступом ученику, уочава ученике са израженијим способностима, повећава захтеве и подстиче их у раду, усмерава ученике у слободне активности, организује додатни рад, а може наставу прилагодити и доношењем ИОП-а за даровите.
- * Педагошко-психолошка служба - психолог помаже наставницима у уочавању ученика са израженим способностима, обављају психолошка испитивања, сарађују са наставницима и иницирају рад са ученицима, помажу наставницима у проналажењу оптималних облика и метода рада да даровитим ученицима, сарађују са ученицима и родитељима, раде на професионалном информисању и усмеравању ученика, сарађују са стручним тимовима Завода за запошљавање.
- * Стручни тимови Завода за запошљавање
- * Центри за рад са даровитим ученицима

12.13. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединица локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Ред. бр.	Активности и обавезе лица за Безбедност и здравље на раду	Обавезе послодавца	Планиран термин за реализацију учесници и извршиоци
1	Измене и допуне акта о процени ризика	Обезбедити благовремени увид у измену документације која се односи на рад	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба општих и правних послова
2	Планирање, избор, коришћење и одржавање средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду	Обезбедити благовремени увид у постојеће стање и планиране потребе	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба одржавања, предметни наставници (хемија, техничко и информатичко образовање)
3	Опремање и уређивање радних места (набавка нових средстава за рад, измене у организацији рада и наставе)	Обезбедити благовремени увид у постојеће стање, планиране потребе и новонастала непланирана стања	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба одржавања, предметни наставници и учитељи
4	Превентивна и периодична испитивања услова радне околине	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба одржавања, предметни наставници, учитељи и овлаштена установа
5	Превентивни и периодични	Да омогући реализацију истих	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба одржавања, предметни

	прегледи и испитивања опреме за рад	на захтев лица за БЗНР	наставници, учитељи и овлаштена установа
6	Мере за побољшање услова рада (унапређење начина комуникације са ученицима, запосленима и родитељима, увођење књиге предлога од стране посетилаца и родитеља за унапређење целокупног система заштите и безбедности). Упознавање савета родитеља са спроведеним и планираним мерама БЗНР.	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба одржавања, овлаштене установе за пројектовање и извођење радова, школски тим за безбедност
7	Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад	Благовремено обавештавање лица за БЗНР пре ступања на рад запосленог	01.08.2015. до 31.07.2016. Лице за безбедност и здравље на раду
8	Припрема упутстава за безбедан рад и контрола њихове примене	Израда нових упутстава за Безбедан рад са новом опремом и њихово истицање	01.08.2015. до 31.07.2016. Лице за безбедност и здравље на раду
9	Забрана рада на радном месту или употребе средства за рад	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2015. до 31.07.2016. Лице за безбедност и здравље на раду
10	Сарадња и координација са службом медицине рада	Да омогући обуку за пружање прве медицинске помоћи за најмање једног запосленог у смени а по могућству за све запослене	01.08.2015. до 31.07.2016. Лице за безбедност и здравље на раду, Завод за јавно здравље Зрењанин
11	Евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2015. до 31.07.2016. Служба општих и правних послова, лице за безбедност и здравље на раду

Опис редовних активности лица за БЗНР и послодавца са предложеним терминима спровођења			
12	Провера исправности и присутности ПП опреме и ознака путева евакуације	Да омогући периодично одржавање истих и да обезбеди услове за унапређење система заштите од пожара (пројектовање система за рану дојаву пожара и израда истог)	01.08.2015. до 31.07.2016. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
13	Обука запослених за ПП заштиту	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2015. до 31.09.2016. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
14	Реализација вежбе евакуације запослених и ученика у ванредним ситуацијама (пожар, природна катастрофа и сл.)	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР	01.08.2015. до 31.09.2016. Лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе, школски тим за безбедност
15	Обнављање и опремање сандучића за средства прве помоћи	Најкасније до 01.09.2015.	01.08.2015. до 31.09.2016. Лице за безбедност и здравље на раду
16	Обезбеђење равних, сувих и неклизацијских подних површина у целокупном простору школе	Да обезбеди непрестано одржавање и поправку истих	01.08.2015. до 31.09.2016. Служба одржавања,
17	Обезбеђење довољне проветрености, темперираности и осветљености свих	Најкасније до 30.12.2015.	01.08.2015. до 31.09.2016. Служба одржавања

	просторија школе са могућношћу провере истих		
18	Набавка нових средстава личне заштите на раду за све запослене као и континуирана замена постојећих СЛЗ у случајевима када су оштећени (вођење евиденције о спроведеним мерама)	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2013. до 31.07.2015. Лице за безбедност и здравље на раду
19	Планирање, пројектовање и контрола реализације нових инвестиција	Да омогући присуство лица за БЗНР у свим фазама реализације инвестиционог и интервентног одржавања	01.08.2015. до 31.09.2016. Запослени у школи, лице за безбедност и здравље на раду и овлаштене установе
20	Редован, свакодневни обилазак објеката школе	Да омогући реализацију истих на захтев лица за БЗНР и запослених	01.08.2015. до 31.09.2016. Лице за безбедност и здравље на раду

13. ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Оцењивање ученика осмог разреда вршиће се у складу са Правилником о оцењивању ученика основне школе. Оцењивање ученика је сталан процес праћења и одржавања развоја и напредовања ученика у току школске године.

Основни критеријуми за оцењивање успеха ученика из наставног предмета су: врста, обим и ниво знања, учења и вештина и ангажовање ученика у наставном процесу.

Ученици којима је израђен индивидуални образовни план, биће оцењивани на основу посебног критеријума оцењивања, прописаног од стране Министарства просвете Републике Србије.

14. СРТУЧНО УСАВРШАВАЊЕ НАСТАВНИКА

Стално стручно усавршавање остварује се активностима које:

- 1) предузима установа у оквиру својих развојних активности, и то:
(1) извођењем угледних, односно огледних часова, и активности са дискусијом и анализом; (2) излагањем на састанцима стручних органа и тела које се односи на савладан програм стручног усавршавања или други облик стручног усавршавања ван установе, са обавезном анализом и дискусијом; (3) приказом стручне књиге, приручника, дидактичког материјала, стручног чланка, истраживања, студијског путовања и стручне посете са обавезном анализом и дискусијом; (4) учешћем у: истраживањима, пројектима образовно-васпитног карактера у установи, програмима од националног значаја у установи, међународним програмима, скуповима, семинарима и мрежама, програму огледа, раду модел центра;
- 2) се спроводе по одобреним програмима обука и стручних скупова, у складу са овим правилником;
- 3) предузима министарство надлежно за послове образовања (у даљем тексту: Министарство), Завод за унапређивање образовања и васпитања и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Педагошки завод Војводине;
- 4) се организују на међународном нивоу у области образовања и васпитања, односно учешћем на међународним семинарима, програмима обука и стручним скуповима везаним за образовање и васпитање;
- 5) предузима наставник, васпитач и стручни сарадник у складу са личним планом професионалног развоја, а нису обухваћене тач. 1) – 4) овог члана;
- 6) остварују високошколске установе на основу програма у оквиру целоживотног учења.

Стручно усавршавање из члана од 1 – 3 овог правилника јесте обавезна активност наставника, васпитача и стручног сарадника утврђена педагошком нормом, у оквиру 40-часовне радне недеље.

ОБЛИЦИ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

Облици стручног усавршавања су:

- 1) програм стручног усавршавања који се остварује извођењем обуке;
- 2) стручни скупови, и то: (1) конгрес, сабор; (2) сусрети, дани; (3) конференција; (4) саветовање; (5) симпозијум; (6) округли сто; (7) трибина; (8) вебинар; 3) летња и зимска школа; 4) стручно и студијско путовање.

Наставник, васпитач и стручни сарадник систематично прати, анализира и вреднује свој образовно-васпитни рад, развој компетенција, своје напредовање и професионални развој и чува у одређеном облику најважније примере из своје праксе, примере примене наученог током стручног усавршавања, лични план професионалног развоја (у даљем тексту: портфолио).

Наставник, васпитач и стручни сарадник на захтев директора, стручног сарадника, просветног саветника и саветника – спољног сарадника, даје на увид свој портфолио професионалног развоја.

Предшколска установа, основна и средња школа, школа са домом ученика, дом ученика:

- 1) прати остваривање плана свих облика стручног усавршавања наставника, васпитача и стручних сарадника;
 - 2) води евиденцију о стручном усавршавању и професионалном развоју наставника, васпитача и стручног сарадника;
 - 3) на крају радне, односно школске године издаје потврду наставнику, васпитачу и стручном сараднику о броју бодова остварених у петогодишњем периоду стручног усавршавања у складу са овим правилником;
 - 4) вреднује примену наученог у оквиру стручног усавршавања у раду и допринос стручног усавршавања развоју и постигнућима деце и ученика;
 - 5) анализира резултате самовредновања, стручно-педагошког надзора и спољашњег вредновања рада установе;
 - 6) предузима мере за унапређивање компетенција наставника, васпитача и стручног сарадника према утврђеним потребама;
 - 7) упућује на стручно усавршавање наставнике, васпитаче и стручне сараднике који у петогодишњем периоду нису остварили најмање 100 бодова и предузима мере за унапређивање њихових компетенција.
- Евиденцију о стручном усавршавању и професионалном развоју чува установа у досијеу наставника, васпитача и стручног сарадника.

Наставник, васпитач и стручни сарадник има право и дужност да сваке школске године учествује у остваривању различитих облика стручног усавршавања у установи, и то да:

- 1) прикаже: облик стручног усавршавања који је похађао, а који је у вези са пословима наставника, васпитача и стручног сарадника; примену наученог са стручног усавршавања; резултате примене наученог на стручном усавршавању; анализу утицаја стручног усавршавања на развој детета и ученика; стручну књигу, приручник, стручни чланак, дидактички материјал; резултате обављеног истраживања, студијско путовање, стручну посету и слично;
- 2) одржи угледни, односно огледни час наставе, односно активност и води радионицу;
- 3) присуствује активностима из става 1. тач. 1) и 2) овог члана и учествује у њиховој анализи;
- 4) учествује у: истраживањима; пројектима образовно-васпитног карактера у установи; програмима од националног значаја у установи; програмима огледа, модел центра; планирању и остваривању облика стручног усавршавања у оквиру установе, у складу са потребама запослених. Установа обезбеђује остваривање права и дужности наставника, васпитача и стручног сарадника из става 1. овог члана.

Наставник, васпитач и стручни сарадник у оквиру норме непосредног рада са децом, ученицима и одраслима као и других облика рада има право и дужност да се стручно усавршава, као и право да одсуствује са рада, у складу са Законом и прописом донетим на основу њега.

У оквиру пуног радног времена наставник, васпитач и стручни сарадник има 64 сати годишње различитих облика стручног усавршавања, и то: 1) 44 сата стручног усавршавања које предузима установа у оквиру својих развојних активности из члана 4. став 1. тачка 1) овог правилника; 2) 20 сати стручног усавршавања из члана 4. став 1. тач. 2) – 4) овог правилника, за које има право на плаћено одсуство. Сат похађања обуке стручног усавршавања има вредност бода. Дан учешћа на стручном скупу, летњој и зимској школи има вредност једног бода. Наставник, васпитач и стручни сарадник дужан је да у току пет година оствари најмање 100 бодова из различитих облика стручног усавршавања из става 2. тачка 2. овог члана, од чега најмање 80 бодова из одобрених програма стручног усавршавања.

На основу прегледа листе одобрених семинара сталног стручног усавршавања запослених за школску 2019/2020.годину, сачињен је и план акредитованих семинара

А К Т И В Н О С Т И		НОСИОЦИ	ТЕРМИН	БРОЈ САТИ	Д О К А З И
Одобрени акредитовани програми сталног стручног усавршавања					
1.	„Успешно управљање одељењем, принципи и примери добре праксе за стварање позитивне радне атмосфере у учионици“	учитељи, наставници, стручни сарадници	децембар	8сати ,К-2,П-1	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
2.	„Критичко мишљење у настави-први корак у развоју кључних компетенција за целоживотно учење“	учитељи, наставници, стручни сарадници	фебруар	16сати. К-2,П3	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања
3.	„ Међупредметни приступ настави и учењу и развој компетенција ученика“	учитељи, наставници, стручни сарадници	мај	16сати, К-2,П-4	- уверење о похађаној обуци програма стручног усавршавања

15. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Поред настојања да се изврши квалитетно планирање образовно-васпитног рада, неопходно је перманентно анализирати, процењивати и вредновати образовно-васпитни рад.

Рад у школи састоји се од различитих врста наставних и ваннаставних активности које су зацртане посебним програмима рада, а који чине саставни део Годишњег плана рада школе. Због тога је потребно пратити, процењивати, вредновати:

1. Реализацију појединачних програма школе,
2. Реализацију програма рада школе у целини.

Процењивање, праћење и вредновање образовно - васпитног рада биће реализовано кроз три фазе:

- припремну,
- оперативну,
- верификациону.

Праћење и вредновање припремне фазе реализоваће се почетком школске године:

- снимањем извршеног избора облика, метода и средстава рада, преглед педагошке документације (индивидуални планови и програми рада, дневници рада),
- прегледом писмених припрема наставника за час.

Праћење и вредновање оперативне фазе реализоваће се у току наставне године:

- праћењем реализације утврђених образовно - васпитних задатака инструментима за вредновање, тестовима знања, социометријским испитивањима, скалама, упитницима за ученике и наставнике.
- праћењем метода, облика и техника образовно-васпитног рада (увођење иновације), систематским посматрањима (анализа посећених часова), прегледањем писмених припрема наставника.

Праћење и вредновање верификационе фазе реализоваће се на крају наставне и школске године. Резултати ће бити кумулативно исказани: упитником за наставнике на крају I и II полугодишта, упитником о раду одељењског старешине, упитником о раду секција, стручних органа, директора, психолога и упитника о укупним резултатима школе на крају I и II полугодишта. На основу добијених резултата анализа ће показати смернице за даљи рад у образовно-васпитном процесу.

Дакле, праћење, процењивање образовно-васпитног рада вршиће:

- Наставничко веће
- Стручна већа
- Педагошки колегијум
- Одељенске старешине
- Директор школе
- Психолог
- Школски одбор
- Савет родитеља
- Ученички парламент

Самовредновање је поступак којим се вреднује сопствена пракса и сопствени рад школе, полазећи од анализе шта је и како је урађено. Три основна питања су у средишту процеса самовредновања:

1. Колико је добра наша школа?
2. Како то знамо?
3. Шта треба да учинимо да буде боља?

Одговоре на ова питања током самовредновања могу дати наставници, ученици, руководиоци и родитељи.

Циљ самовредновања је унапређивање квалитета рада школе. Самовредновање је истовремено и знак да је школа спремна да прихвати одговорност за сопствени рад и развој. Она подразумева континуитет у активностима школе, она је процес.

Кроз нивое остварености утврђује се јасан и прецизан опис остварености појединих показатеља у оквиру одређених подручја. Сваки ниво има одређено значење од највишег нивоа 4 до најнижег нивоа 1. До утврђености нивоа квалитета долази се професионалном интерпретацијом односа јаких и слабих страна.

Шта се вреднује у кључним областима?

- Школски програм и Годишњи програм рада
- Настава и учење
- Постигнућа ученика
- Подршка ученицима
- Етос
- Ресурси
- Руковођење, организација и обезбеђивање квалитета

Доказе можемо прикупити тако што можемо питати људе шта мисле (разговори, упитници, анкете), можемо погледати документацију и друге изворе (Дневници рада, записници, извештаји, ученички радови, акциони и развојни план), можемо вршити непосредно посматрање (праћење појединих ученика, посматрање појединих часова), или можемо анализирати податке (интерна и национална тестирања и испити, такмичења).

Током школске године, тим наше школе је успешно и у потпуности обрадио две кључне области (Етос и Ресурсе).

У школској години формиран су тимови за свих пет преосталих кључних области и тимови ће радити истовремено. Сваки тим ће имати задатак да спроведе задате активности у оквиру својих кључних области.

За свако подручје вредновања и показатеља прикупљаће се ваљани и поуздани докази.

Школа обезбеђује заштиту и чување прикупљених података и доказа.

На основу дела спроведеног самовредновања у овој школској години, сачињен је Развојни план за наредне 3 године. РП је направљен у складу са самовредновањем.

Директор школе
Сакелшек Весна

Председник Школског одбора
